

— Urmează, zise dînsu'; îți cer er-tare.

Așa dar, vă spuneam că am auzit toată convorbirea d-tră. Sunteți niște bandiți sinceri, și din pricina asta îmi plăceți foarte mult. D-ta d-le, care stai culcat în fundul patului, și pari a fi su-terind, ești plin de înțelepciune. D-ta, domnule și cu mina îl arată pe Carj-va!, îmi pari a fi gata pentru o lovitură de maestru.

— E adevărat, răspunse Carjaval.

— D-tră vă iubiți mult, și am înțe-les foarte bine sacrificiile pe care voiți să le faceți unul pentru altul. Am avut și eu odinioară un prieten, care m'a iu-bit ca un frate. A murit, sârmanul, și m'a lăsat singur pe lume. În sfîrșit, în operația care vă preocupă pe d-tră, două împrejurări presintă mai multă impor-tanță.

— Mai întâi de toate e vorba despre ca-seta cu cele patru milioane, pe care ați încercat s'o furați din Martinica.

— Și care trebuie să fie și acum încă, tot acolo, zise Morales.

— Al doilea lucru care vă interesează, este că poate, la poștă, se află unele scrisori din care ați putea afla a-mănunte importante. Voiți să continuați partida începută.

— Al resumat situația, cât se poate de bine, domnule, exclamă Carjaval.

— Numai că; se întâmplă să fiți foarte lipsiți în momentele de față. Pentru căți-va mizerabil de dolari, toată acțiunea vă este paralizată.

Paralizată, este cuvîntul cel mai potrivit.

— Fără să mai vorbim de primejdia prin care treceți, din partea stăpînului acestui han. În fie-care moment vă poate arunca în stradă.

— D-ta cunoști afacerile noastre tot așa de bine ca și noi înși-ne, zise Morales. Rămâne să mai aflăm pentru care motive ai venit să te amesteci în aceste afaceri.

Necunoscutul voi să răspundă; dar o tuse seacă și dureroasă îl întrerupse. S'ar fi zis că pieptul avea să i se spargă.

— Apă!.. murmură dînsul.

Carjaval se grăbi să-l serviască. Turnă puțină apă într-o ceașcă murdară! și o oferi bolnavului.

Apoi, când se liniști, reluă:

— N'as vrea să mor, zise dînsul, în-nainte de a fi spus tot ce am de spus. Cred că recunoașteți că v'am înțeles foarte bine situația. Sunteți niște bandiți ca și mine. Soarta n'a voit să vă favorizeze... după cum nu m'a favorizat nici pe mine, făcându-mă să primesc o lovitură de cuțit în piept.

D-tră, vă lipsesc bani. Eu iubesc crimele frumoase, și sunt convins că d-tră sunteți în stare să comiteți niște crime memorabile.

N'am copii... și sunt absolut singur pe lume.

Când sufletul meu va zbura în mîna

diavolului, căruia îi aparține de drept, — la noapte, sau mîine dimineața — n'as voi ca d. Pump să pue mîna pe averea mea. Fără îndoială, și d. Pump este un bandit, dar nu din categoria acelor care mă interesează pe mine.

D-tră, din potrivă, îmi placeți foarte mult. Și cred că-mi veți da voie să fac o întrebuintare criminală cu averea mea. Tot aceia ce posed eu, va fi a d-tră!

— Hm! Tot ceia ce posezi! murmură Carjaval, privind haina zdrențoasă a bătrînului.

— De ce aveți nevoie? Mai întâi de toate, vă trebuie o sumă oare-care de bani pentru a vă plăti gazda, să zicem trei dolari. După aceia, trebuie să vă îmbrăcați curățel, să zicem două-zeci de dolari...

Apoi, socot că veți voi să vă reîn-toarceți spre locul unde se află lăsată în deposit caseta.

Prin urmare, aveți nevoie de bani pen-tru drum, să zicem cinci-zeci de dolari. După aceia, d-le Carjaval, în timpul lipsei d-tale, amicul d tale care trebuie să rămîne pe loc, va avea nevoie de oare-care sumă de bani, pentru a putea trăi. Să zicem că veți lipsi trei luni, câte două-zeci de dolari. Cinci-zeci de dolari să'i mai socotim, bani de buzunar pentru d-tră amîndouă. Prin urmare, $3+20+50+60+50$, fac tocmai 183 de dolari.

Și zicînd acestea scoase din buzunarul halatului cu care era îmbrăcat un por-tofel de piele, foarte uzat.

— În portofelul acesta, zice dînsul, sunt patru sute de dolari. Oh! nu vă speriați!.. Sunt bani furați, de care eu nu m'am putut folosi. Cel puțin doresc să se tolosească de dînșii alții, mai feri-ciți de cât mine.

— Ah! domnule muribund, d ta ai poștă să îți bați joc de noi!

— Dar cum? Pentru ce credeți una ca asta? Întrebă necunoscutul, cu vocea din ce în ce tot mai slabă. Sunteți oare atât de simpli, în cât nu puteți pricepe, că după ce mi-am petrecut toată viața în luptă cu legile sociale, este o adevă-rată plăcere pentru mine să văd pe alții continuându-mi opera?

Vă repet. Părerea mea este că d-tră sunteți niște bandiți perfecți, și numai acestei considerații vă bucurați de sim-patia mea.

Vă lipsesc mijloacele necesare pentru a duce la bun sfîrșit un furt însemnat, un furt care va face șgomot. Perspectiva aceasta mă atrage, mă farmecă. Am pa-tru sute de dolari. Vi'i dau, cu singura condiție de a face cu dînșii cele mai rele lucruri posibile... Primiți?

— Primit, răspunse Morales, cu oare-care solemnitate, și-ți dîm cuvîntul no-stru de onoare că nici o para din această sumă nu va fi întrebuintată pentru vre-o operă de bine-facere.

— Foarte bine. Iată de o cam dată o sută de dolari. Domnule Carjaval, îți

voi cere să fii cât se poate de activ, să nu pierzi nici un singur moment. N'as vrea să mor înainte de a ști afacerea a-ceasta bine pornită. Aș vrea să trăesc până atunci, macar de curiozitate, cum spune un proverb.

Acrul serios cu care vorbea necunos-cutul, figura sa plină de gravitate, și în cele din urmă, biletul de o sută de do-lari pe care 'l scoase, avură darul de a convinge pe cei doi prieteni.

Carjaval îl conduse până la ușe, cu cel mai mare respect.

Apoi, întorcîndu-se spre Morales:

— Ei bine, dragul meu, ce spui tu despre toate astea?

— Nu-ți mai perde timpul acum, cu discuții zădarnice. Pornește mai repede și fă ce ai de făcut.

Carjaval n'șteptă să i se repete lu-crul de două ori. Coborî scările în fugă. Jos, se lovi piept în piept cu d. Pump, care-l opri, batjocoritor:

— Și cei trei dolari ai mei?

Carjaval îi vîrî sub nas biletul de o sută de dolari.

— Mă duc să aduc monedă măruntă, zise dînsul.

Și lăsîndul pe d. Pump înlemnit în loc, alergă afară.

Peste câte-va momente, intrase în u-nul dintre cele mai luxoase magazine de haine din Bavary.

Tîrgui hainele cu autoritatea unui om, pentru care un dolar sau două în plus, n'are nici o importanță. Cu douăzeci de dolari se îmbracă foarte bine din cap pînă în picioare, căpătînd înfățișarea u-nui burghez cu dare de mîna.

După aceia, se duse la bărbier, care-l reteză frumos barba, dînd mustășilor sale un aer cuceritor.

Cînd se privi în oglindă, Carjaval voi să se salute el însuși, atât de mult se schimbase.

Acuma, putea să se ducă la poștă fără nici o grijă.

Cu toate acestea cînd pași în sala de intrare, și văzu poliștii mișunînd în toate părțile, fără voce, inima începu să-l bată.

Apoi, se mai gândia că se putea foarte bine să nu găiască nici o scrisoare.

— Domnule, aveți vre-o scrisoare cu inițialele W. S. 119?

Funcționarul se întoarse, căută într-o despărțitură:

— Iată, domnule... Bună ziua.

— Bună ziua, răspunse Carjaval. Și strînse cu îngrijire scrisoarea, pe care recunoscuse de la prima aruncătură de ochi, timbrul poștal al Martiniciei.

Se îndreptă repede spre hotel, și trecu ca un fulger prin fața d-lui Pump, care rămase uluit în fața noiei sale toalete.

Urcă treptele patru câte patru, și in-tră în camera lui Morales, falfăind scri-soarea în mîna, ca un drapel de cuce-rire.

— Suntem bogați!.. exclamă dînsul; suntem bogați!..

Morales luă scrisoarea, și răspunse cu răcială :

— Mai întâi de toate, trebuie să vedem ce cuprinde această scrisoare.. Dar, să nu ne uităm datoriile de politețe. Dute de chiamă și pe vecinul nostru.

Dar nu mai era nevoie de această chemare; necunoscutul apăruse singur în prag.

După ce luară loc amândouă lângă Morales, acesta desfăcu scrisoarea.

Era de la Sever; o cetară cu voce tare, cuvânt cu cuvânt. Bătrînul ascultă cu ochii închiși, fără să întrerupă.

— Și ce mai este pe lângă scrisoarea aceasta? întrebă dînsul, după ce Morales stîrși cetitul.

— Un logogrif... o șaradă, a căreia enigmă vom ști noi s'o găsim.

— Să procedăm cu ordine, răspunse bătrînul, luând la rîndul său scrisoarea și examinând cu cea mai mare atenție.

— Așa dar, zise dînsul în cele din urmă, d-ta domnule Carjaval, ai fost al doilea bandit, cel d'întăiu fiind...

— Amicul meu Morales, care a scăpat cu viață numai ca prin minune.

— Și sunteți siguri că în adevăr caseta aceia coține o avere.

— Cât se poate de siguri.

Morales povestî dialogul pe care l-surprinsese între Simpson și șeful băncii din Cap.

— Bine. Acuma, domnule Morales, amintește-ți bine tot ce ai văzut și auzit în timpul convorbirei dintre Lever și Simpson. Ești sigur că Simpson a încredințat caseta lui Lever?

— L'am văzut, când a deschis-o. Am surprins gesturile de admirație ale lui Lever, al căria nume de alt-fel, nici nu'l cunoșteam pe atuncea. Apoi, americanul i-a dat caseta și francezul a introdus-o imediat în lada sa de fer.

— Și îndată ce dînsul a dispărut, d-ta te-ai îndreptat spre acea ladă de fer?

— Da, și am putut putut constata cu cea mai mare uimire, că caseta nu mai era acolo.

— Am mai întâlnit eu asemenea cazuri în cariera mea, zise bătrînul.

E foarte simplu. Fundul casei de fer oscilează și caseta a fost depusă într-o ascunzătoare oare-care.

— Așa ceva trebuie să fie.

— Unde era așezată lada de fer a lui Lever?

— Lângă zid; chiar alături de fereastră.

— Bine, și încotro își avea deschiderea fereastra aceasta?

— Într-o grădină... într'un cimitir, dacă nu mă înșel.

— Ideia aceasta nu este de loc nouă. Caseta americanului a fost lăsată să cadă într'un tub de metal, care a dus-o fără îndoială în vre-un mormânt... Mormintele sunt în tot-d'a-una niște ascunzătoare bune, pentru că sentimentalitatea publicului le pune la adăpostul orî-cărui încercări ne oneste. Și oamenii aceștia din coloniile, sunt destul de naivi pentru

ca să creadă că un om hotărât s'ar putea opri în fața unor astfel de considerații ridicele.

Așa dar, eu aș putea paria că caseta cu cele patru milioane este dată în paza morților... Lucrul acesta are darul de a te înspăimânta, domnule Carjaval?

— Pentru ca să caut și să aflu caseta aceea, ași fi în stare să mă duc până în fundul iadului!

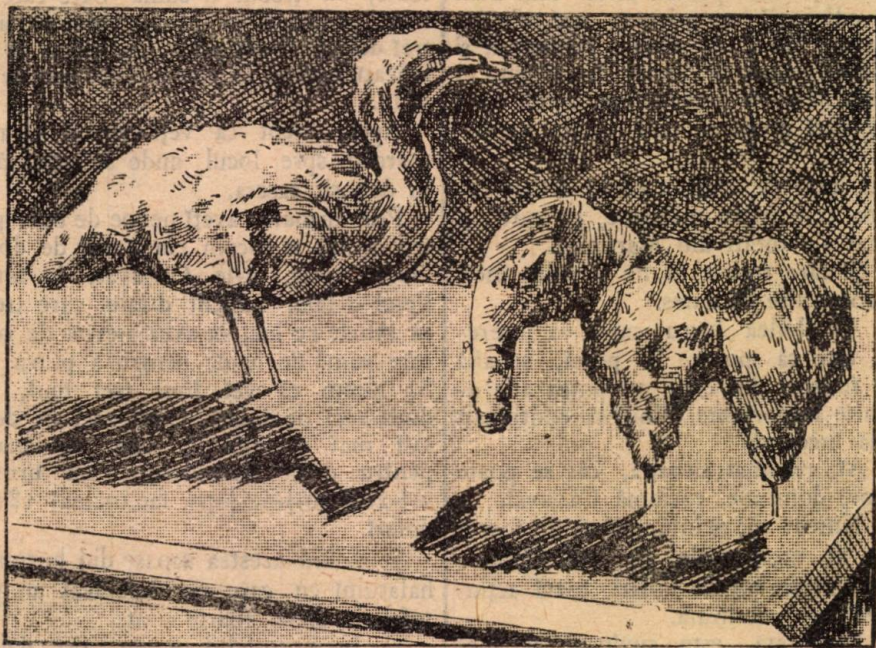
— Acuma, arătați-mi și mie ceia ce numiți logogrif.

Și luând a doua foaie de hârtie, o examină cu aceeași atenție.

— Drace!.. murmură dînsul după o pauză destul de lungă... Am descifrat eu multe drăcii de acestea. Acesta însă, mi se pare ceva mai mare, ceva mai deosebit.

O flacăra puternică i se aprinse în ochi; dar din nou vocea îi fu tăiată de tuse.

Nu mai vorbia de cât socadat, cu întreruperi, cu sughituri. (Va urma)

CURIOSITĂȚI NATURALE

Vegetale ori animale?

Opera misterioasă a naturii se manifestă pretutindeni și în toate; dar omul este deprins să observe și să semnaleze în jurul lui mai toate fenomenele, așa în cât nici cea mai mică fantazie a Naturii nu poate trece, fără să deștepte curiozitatea și să stârnească discuții.

Cele mai multe dintre aceste creațiuni de fantazie ale Naturii sunt datorite unor cauze de o importanță minimă în ochii noștri cum ar fi de exemplu o ușoară piedică pusă creșterii, o mică zgăriitură făcută pistilului unei flori, etc.

Rezultatul este atunci o deformare, cum sunt multe din acelea despre care am vorbit adese ori în ziarul nostru.

Un ziar francez semnalează un fapt de această natură, observat în Turena; aici a jucat un rol important și voința perseverentă a omului.

Cultivatorul acesta și-a făcut plăcerea de a produce, spre cea mai mare bucurie a numeroșilor săi vizitatori, niște cartofi având exact forma unor pere «duchesse» și niște pere pe cari orî-cine le-ar lua drept cartofi.

Cazul plantelor pe cari le reproducem în ilustrația noastră după niște fotografii, se prezintă cu totul alt-fel. Aici a lucrat

numai natura fără intervenția mâinii omenești.

Cartoful din stînga seamănă exact cu o lebădă care pluteste pe apă sau mai bine cu vre-o pasăre aquatică a mărilor Oceaniei.

Cât despre elefantul minuscul pe care îl vedeți alături, nu este de cât un bulb de narcisă, întors și așezat pe două vârfuri ascuțite.

Văzând aceste două fenomene naturale, te întrebi fără voe dacă nu cum-va între speciile animale și speciile vegetale există niște legături profunde și misterioase, pe cari în zadar s'a căznit pînă acum știința să le studieze și să le determine.

Poate că viitorul să lămurească misterul acesta, dînd omului puțința să analizeze taina creării. Atunci vom vedea plante luând viață, mișcându-se și... cine știe!.. Poate că vre-unii mizantropi prea înrădăcinați vor voi, la un moment dat, să se folosească de progresele științei și să se transforme în plante...

Sapiens.

Poșta redacției

I — Publicăm. Trimiteți.

R. B. — Ni se scrie de pretutindeni; avem corespondenți în toată lumea.

N. R. — Se vor publica.

Către cititori

Anunțăm pe cititorii noștri că vom publica bucuros ori-ce articole interesante privitoare la călătoriile sau vinătorii, în țară sau străinătate, ce ne vor fi trimise.

Articolele, scrise pe o singură parte a hârtiei, în scrisori francate, vor fi adresate redacției «Ziarului Călătoriilor», str. Brezoianu 11, București.

CAȘTIG MARE

Representanți capabili, funcționari, etc., își pot dobândi un frumos câștig accesoriu, scriind:

Agenției de Publicitate „Presa” București pentru S. B. No. 20.

I. J. RESSEL
BUCUREȘCI

Str. Carol No. 14
cel mai mare depozit de

**Mașini
de cusut**

înzestrate cu aparatul de brodat, având mers ușor și

înte prin noua invențiune patentată și fără sgomot.

«PFAFF» RESSEL «PFAFF»

Singurul reprezentant al renumitelor fabrici de automobile «de Dion Bouton» și biciclete «Peugeot» «Auto-Garage»

Atelier cu motor pentru reparat ori-ce sistem de MASINE DE CUSUT, BICICLETE și AUTOMOBILE, precum și pentru arămuit nichelat și emailat.

SĂBII se nichelează cu prețuri reduse. — Atelier special pentru colțuit, gravat, plisat, soleil și evantail.

Reclama este sufletul comerțului

Magazinul General de Muzică

LA HARPA

București, Strada Colței No. 5

Cel mai mare depozit de

**Gramofone
americane**

cu renumita marcă «The Har», și

◆ INSTRUMENTE MUSICALE ◆

Prețurile cele mai reduse

— Cataloage gratis —

MARELE MAGAZIN DE ARME

București **B. D. ZISMAN** Suc. Craiova
Cal. Victoriei, 44 St. Unirii 48

Furnizor al Curții Regale

are onoare a aduce la cunoștința Onor. sale clientele din toată țara, că a înființat în magazinul său o secțiune specială de

PUȘTI pentru pădurari

lucrate special pentru acest magazin și fiind de o construcție solidă și

— PREȚURI FOARTE AVANTAGIOASE —

Model No. 230 — Pușcă cu capsă, cu o țevă lei	15
Model No. 285. — Pușcă cu capsă, cu două țevi, solidă, recomandabilă, lei	30
Model No. 236. — Pușcă cu capsă, cu două țevi, oțelurile înainte foarte solidă, funcționare admirabilă, model f. recomand.	40
Model No. 133. — Pușcă foc central, cu o țevă, sistem «Mau-ser. cal. 12 sau 16, robustă, recomandabilă, lei	30
Model No. 101. — Pușcă foc central, cu două țevi, calibru 12 sau 16, cheia de deschidere între cocoase, cocoasele punându-se singure la piedica de siguranță, m. solid, lei	55
Model No. 1103. — Pușcă foc central, cu două țevi, calibru 12 sau 16, cheia de deschidere între cocoase, cocoasele punându-se singure la piedica de siguranță, oțelurile înainte (armă de reclamă a magazinului), pușcă recomand., lei	65

Prețurile sunt reduse, fixe și se înțeleg numai cu bani gata. — Expedițiuni în toată țara. — Comandele se efectuează în ziua primirii.

Dacă voiți să CÂȘTIGAȚI O AVERE COLOSALA?

Grăbiți-vă de a vă abona la ziarul

UNIVERSUL

Cel mai răspândit din întreaga țară

Cel mai bine informat și cel mai în corent cu întreaga mișcare politică, economică și financiară din țară și din străinătate.

Care are corespondenți speciali în: Paris, Berlin, Londra, Viena, Budapesta, Roma, Sofia, Constantinopol, etc.

◇◇◇◇◇ **Singurul Ziar independent și impartial** ◇◇◇◇◇

Cu incepere dela 15 Septembrie 1907, ziarul „UNIVERSUL” dă următoarele însemnate premii la abonații săi:

- 1) Un mare premiu de **1500 lei**. 2) 2 premii de câte **250 lei**. 3) Trei lozuri întregi ale Loteriei de Stat Român purtând No. 52.583, 52.594, 52.599. 4) 5 premii de câte **100 lei**. 5) Patru premii de câte **40 lei**. 6) 10 abonamente pe un an la „Universul” **180 lei**. 7) 10 abonamente pe 6 luni **91,50**. 8) 10 abonamente pe 3 luni **46,50**.

In cazul cel mai norocos se poate câștiga

900,000 LEI

ast-fel că se pot cumpăra Palate și Moșii.

cu nimic se poate câș-

tiga o avere enormă!

— UNIVERSUL pregătește frumoase surprize numeroșilor săi cititori —

Pe lângă acestea abonații vor mai primi gratis un frumos roman intitulat

SPIOANA

Tipărit înadins pentru abonații ziarului „Universul”.

De asemenea toți abonații primesc gratuit «Universal Literar» ziar săptămânal, care conține, pe lângă o bogată materie literară și o frumoasă ilustrație în culori.

Abonamentele la UNIVERSUL sunt excepțional de eftine:

Pentru un an lei 18, Pentru 6 luni lei 9,15. Pentru 3 luni 4,65

Abonații, spre a participa la tragerea premiilor de mai sus vor primi: Pentru un an 25 bonuri de premii. Pentru șase luni 10 bonuri de premii. Pentru trei luni 3 bonuri de premii.

ZIARUL CĂLĂTORIILOR

SI AL ÎNTÂMLARILOR DE PE MARE SI USCAT

COSTUL ABONAMENTULUI

Lei 5. — pe an în toată țara
« 2.60 « $\frac{1}{2}$ « « «

Redacția și Administrația :

No. 11, Strada Brezoianu, No. 11.

ZIARUL CĂLĂTORIILOR

apare o dată pe săptămână
— MARȚEA —

ABONAMENT

— LA —

„Ziarul Călătoriilor”

Pentru 1 an 5 lei

Pentru 6 luni lei 2.60

GARDIENII RAIAHULUI

După o cină bogată pe care ne-o ofe-
rise, lordul D..., gazda noastră ne rugă
să trecem în sala de fumat, unde cafeaua
era servită.

Și în timp ce cu toții ne lăsam în
brațele unor delicii orientale, aspirând a-
roma unei moka veritabile, și îmbătân-
du-ne de fumul unor havane delicioase,
atenția mi s-a atras de o fotografie at-
ârnată pe zid: un negru, înarmat până
în dinți, veghia în fața unei porți frumos
sculptată.

Lângă dânsul, o leoaică stătea culcată,
cu ochii deschiși, părând și dansa în aș-
teptare. Și omul și fiara, aveau privirile
ațintite asupra unui același punct invi-
zibil.

Apropiându-mă pentru a examina mai
bine această fotografie minuscule, am ob-
servat la picioarele superbe leoaice, o
pereche de pantofi.

Intrigat, m'am întors spre gazda noas-
tră, care se lăsa legănat molcom în fru-
moșul său rocking-char.

Lordul D..., nu-mi răspunse îndată.
Dânsul părea că-și uitase de societatea
care l'înconjură; era pierdut într'un vis
îndepărtat.

Cu toate acestea, insistența privirii
mele îl făcu să tresară.

Vocea sa hotărâtă răsună cu oare-care
stridență în liniștea sălii de fumat.

— Înțeleg curiozitatea d-tale, zise dâ-
nsul. Fotografia pe care o vezi în perete,
este mărturia uneia dintre cele mai bi-
zare întâmplări prin care am trecut vre-o
dată.

— Povestește-ne-o și nouă! exclamă
mai multe voci.

Lordul D. nu așteptă să fie rugat de
multe ori.

— Eram pe atunci comisar șef al Me-
tropolei, în Indi, începu dânsul; alese-
sem provincia orientală a Bengalului și
Anamului, și am luat parte la nenoro-
cirile care au pustiit acel nenorocit ținut.

— În regiunea aceea, domnește între
musulmani și hinduși propriu zis, o ură
de moarte. De și trăiesc alături uniți de
alții, este de ajuns cele mai neînsemnat
motiv pentru ca să înceapă lupte sân-
geroase.

Așa de exemplu, într'un sat, care ți-
nea de jurisdicția mea, se răspândi de-o
dată zgomotul, că Musulmanii ar fi ucis
o vacă în apropierea pagodeli.

Vacile sunt niște animale sfinte pen-
tru Hinduși. Intreaga populație hindușă
fu coprinsă de o vie indignare, și pen-
tru a se răzbuna, ținură un neorocit
porc în apropierea moscheei. De aici,
mare emoție printre Musulmani.

Rezultatul fu o încăierare generală, din
care eșiră mai mulți răniți și morți.

Lupta ținu până când, înștiințat de
cele ce se petreceau, am alergat la fața
locului, întovărașit de o escortă.

Am ordonat să se facă o anchetă, și
cei mai vinovați din ambele tabere, fură
pedepsiți.

Un singur punct rămânea întunecos.
Un sergent din milițiile engleze, care
alergase pentru a despărți pe cei încăe-
rați, dispăruse.

Dânsul nu era nici printre morți, și
toate cercetările făcute pentru a l'regăsi
fură zadarnice.

Intr-o zi, un spion veni să ne anunțe
că sergentul fusese răpit. El își formase
convingerea intimă, că cel dispărut nu
putea să fie de cât în palatul unui prinț
local, care luase o parte activă la teri-
bila răsturnare din 1855.

M'am hotărât să fac cercetări în această
direcție.

Prințul de care era vorba, un bătrân
bandit, nu scăpase cu viață de cât mul-
țămii ordonanței de amnistiere a regi-
nei Victoria.

Ne putând să tacă alt-fel, raiahlul se
supusese; și de atunci, trăia retras în
magnificul său palat, înconjurat de ser-
vitori și de baiaderele sale, abrutizân-
du-se cu opium.

Avea o avere imensă pe care o risi-
pea într'un mod nebunesc, și adese-ori
cât se poate de grosolan. Ca semn de
protestare contra dominației engleze, nu
eșea nici o dată din casă.

Ne având siguranța absolută că sub-
ofiterul dispărut se afla în palatul raia-
hului, am trimis un ofițer și o escortă,
cu misiunea de a vizita palatul de la un
capăt până la cel-alt.

Raiahlul îl primi foarte bine, și cu o
ironie mușcătoare se oferă să-l conducă
el însuși prin toate apartamentele locu-
inței sale.

Sub-ofițerul dispărut nu era nicăeri.

O singură ușă mai rămânea de des-
chis. Delegatul meu voia să se retragă,
dar observând oarecare ezitare în figura
raiahlului, se opri.

— Voiți să deschid și această ușă?
întrebă raiahlul, plin de curtenie.

— Da.

Prințul făcu un gest, și un servitor se
reprezi cu o chee enormă, și deschise mi-
sterioasă ușă.

Spectacolul care s'a oferit atunci ve-
derii funcționarului meu, este acela pe
care îl vezi în fotografia atârnată în
perete.

Era un om încercat, și știuse să se
folosească de un mic aparat fotografic pe
care îl luase cu dânsul, din ordinul meu.

Cu toate acestea, ofițerul nu îndrăzni
să se apropie de leoaică.

— Nu mai este nimeni îndărătul ușei
din fund, întrebă dânsul, adresându-se
gardianului.

Gardianul făcu un semn negativ.

— Foarte bine, răspunse ofițerul; voi
spune șefului meu ce am văzut.

Servitorul care deschisese ușa, voise să
se apropie de leoaică; dar animalul își
scutură coama și începu să mormăie.
Omul fugi așa de repede, în cât își uită
sandalele pe treptele de marmoră.

În momentul acela a apăsă și ofițerul
butonul și a luat fotografia pe care ai
văzut-o.

Lordul D. făcu o pauză, în timpul
căreia trase un gât de whisky.

După aceea continuă:

— Isprava ofițerului meu a fost bine
răsplătită. Dar toate acestea nu-mi dă-
deau de loc soluția problemei. Nu știam
ce se făcuse nenorocitului nostru sergent.

Ideia aceasta mă chinuia. Aș fi putut
trimite o escortă de milițieni să viziteze
din nou palatul rajahului. Sălbateca le-
oaică ar fi fost legată sau ucisă cu fo-
curi de pușcă.

Dar mă temeam ca nu cum-va raia-
hul să-și bată joc de noi; îndărătul a-
celel uși misterioase ar fi putut foarte
bine să nu se afle nimica, și atunci am
fi devenit ridicoli.

Nu știam ce hotărâre să iau. Într-o zi,
spionul despre care am vorbit, veni să
mă vadă din nou.

O evadare macabră

Spionul reușise să corupă niște ser-
vitori ai palatului și căpătase siguranța
că sergentul nostru era acolo, prizonier.

Pe lângă asta, mă mai anunță că gă-
sise un plan foarte ingenios pentru a l'
elibera.

Unul dintre gardienii palatului, murise.
Și spionul spunea că, cu ajutorul com-
plicilor săi, și numărând o mare sumă
de bani, va putea înlocui cadavru gâr-
dianului, cu corpul viu al sergentului
nostru.

Ast-fel prizonierul avea să iasă din
palat, fără ca raiahlul să poată bănu-
i ceva.

Era o soluțiune care m'îmi convenea,
pentru că mă scutea de o intervenție
directă.

După aceea, dovada răpirei fiind făcută,
aveam să pot pedepsi pe cei vinovați.

Am lăsat drum liber spionului nostru,
și două zile după aceea, nenorocitul ser-
gent revedea lumina zilei și gusta bu-
curia unei libertăți căpătată într'un mod
așa de macabru.

— Dar raiahlul?.. întrebă cu vioiciune
mai multe voci.

— Raiahlul?.. continuă lordul D. Ra-
iahlul a fost închis în locul sergentului

și a fost supus aceluiaș regim. Imensa sa avere a fost confiscată în folosul coroanei engleze.

Descoperirile pe care le-am făcut în acest palat, ne-au aruncat în cea mai adâncă uimire; ni se părea imposibil ca atâta fast, și niște bogății așa de colosale, să fie adunate într'un asemenea loc.

Pretutindenți erau numai mobile admirabil sculptate și cizelate, încrustate cu ivory, cu aur și cu pietre prețioase.

Prin lăzi, am găsit adevărate bucati de bijuterie, parte de o grosime fantastică, diamante, smaralde și rubine.

Dulapurile raiahlui, constituiau ele însăși, un adevărat muzău de șofe multicolore și mătăsoase, bodate cu o artă și cu un lux neînchipuit.

Toate aceste obiecte fură trimise Majestății Sale Regina.

Colosul negru împreună cu splendida sa leoaică, au rămas în serviciul meu.

Camera pe care o păzeau dânsii nu coprindea de cât podurile unei baiadere moartă de multă vreme, care fusese adorată de raiahi.

Cât despre acesta, am avut onoarea să-l văd suindu-se pe eșafod, în aplauzele entusiaste ale mulțimii.

Nici chiar îndrăgii n'au regizat moartea prințului, care se purtase altă dată cu multă cruzime față de ei.

Și lordul D. își înecă ultimele cuvinte în tumul delicioșei sale havane.

C. Arg.

O CALĂTORIE ÎN TRECUT

TÂRGOVIȘTE

— Urmare —

Se restaurează acum, dar i s'a dat o formă arhitecturală mai puțin măreață, pare c'ar fi o biserică de sat. Jur-împrejur deasupra streșeni 4 frontispicii, iar în mijlocul învelitoareii un singur turn, în locul celor nouă câte erau înainte; ceea ce o și făcea a se arăta acuma sărăcăcioasă și lipsită de acea sfințenie covârșitoare, care să-ți impună măcar cât acele cruci puse pe cale la răspântii, iar în inimă-ți să-ți redeștepte o credință neabătută, un dor de vremuri de pocăință și bătrânețe și de adevărată cucernicie!

Biserica Stelea veche, zidită de un negustor anume Stelea, în urma împăcării lui Matei Basarab cu Vasile Lupu, imitează stilul bisericii Sf. Trei Erarhi de la Iași; avea o mulțime de daruri dăruite de Domnul Mo'dovei și care se urcau la mai multe sute de galbeai, s'a păraginit cu totul, iar palatele din jurul ei și care odinioară fusese locuite, cum am văzut, de sf. Nifon, ajunseră azi cazarma pompierilor; ei dărâmară tot și tăiară de pe ziduri, în glumă, când

n'avură ce face, un nuc ce se zice că fusese plantat acolo chiar de mâna acestuia.

Patriarhul care, certându-se cu Radu, a blestemat Târgoviștea și se crede că blestemul lui, cu toate slujbele arhierilor, împlinitu-s'a, deslegare orașului n'a mai aflat și prosperarea lui de atunci împiedicată este. Biserica sf. Constantin, altă dată cu hramul sf. Nicolae, în care la 1598, Iunie 9, s'a făcut jurământul pentru tratatul încheiat de Mihail Viteazul cu Rudolf, împăratul Germaniei, care declară pe Mihail al nostru de principe hereditar al țării și-l făgădui 10.000 galbeni pentru întreținerea miliției, este astăzi cu totul în ruină și în ea se adăpostesc, de multe ori, vitele de pripas sau cele de pe izlazul orașului. Din biserica Sf. Adostoli Petre și Pavel n'a mai rămas de cât un zid de pe care un Christ răstignit privește la roșile morei lui Bănică, ce scârțâie a sărăcie în valea Ialomitei.

De mila sfințeniei și a singurătății lui te ia jalea și văzându-l te întrebă dacă cu știrea Domnului e ca până și casa lui asemenea nenorocită soartă să aibă. Biserica sf. Vineri se afla în bună stare până în anul 1821 în vremea revoluției lui Tudor Vladimirescu; cel din urmă oaspe al palatului din jurul ei, se crede că ar fi fost Ipsilante.

Lângă dînsa se mai vede încă și azi poarta cetății Curtea Domnească; pe sub dînsa trec numai sacagii, cari merg spre iazul morei Kule. Anul trecut, în ziua de Vinerea mare, găsindu-mă la Târgoviște cu ocazia așezării monumentului lui Gr. Alexandrescu, m'am dus la biserică, era hram; în lăuntru mai niimeni, artose, colivă, aghiazmă, împărțindu-se credincioșilor, începură a se îndrepta fie-care către căminul său, eu am mai rămas ca reținută de vechia-i slavă, m'am dus să văd împrejurimile. În curtea bisericii, într'un colțisor ocolit de veacuri, poate și de D-zeu, se află o chilie locuită de un bătrân plăpămar care nu era nici pusnic, nici schimnic, nici nevoiaș... Cât s'au schimbat lucrurile Tale, Doamne!..

Moșneagul acela mi se plânse că nu poate semăna nimic în grădinița lui, acum plină de tomnatice tufănele, din cauza vechilor ziduri pe care a tot cerat să le sfărîme mereu... mereu... L'am rugat ca să nu se mai obosească... în viitor pietrele acestea să le cruce; el s'a uitat lung și foarte nedomirrit la mine; dar de unde să priceapă, el valoarea ce trebuie pusă pe niște cărămizi, cari au înfruntat veacurile și cari pot vorbi mai bine de cât letopiseșile, cronicile și crisoavele cele mai prețioase. Tot intuitivul meu de "ascăliță, toate cuvintele mele formale asupra respectului ce trebuie dat monumentelor istorice, înaintea octogenarului acesta rămaseră palide; lui îi plăceau florile și ura cărămizile acestea care nu-i spuneau nimic... nimic!.. Sub

raportul comerțului, s'ar părea de o bucată de vreme, de când s'au descoperit acolo nesfârșitele bogății ale pământului, păcura la Gădeni, cărbuni la Șotânga-Mărgineanca, iodul la Vulcan, sarea la gura Ocniței, că, Târgoviștea s'ar mai mișca oare-cum în acest sens, mai are renaștere din țărâna trecutului. Înflorirea se face, dar mersul ei este agale, șovăitor ca al cui-va care se deșteaptă după o lungă și dureroasă boală și poate nici o dată nu va mai atinge desvoltarea de odinioară.

În acest minut mi se deștepta în suflet un tablou, pe care mi veți da voie a-l povesti fiind dintre cele mai mișcătoare și care cu toate acestea se raportează la mândria națională.

După terminarea războiului de la 77, atunci când mamele române eșiră înaintea vitejilor ostași, cari de la Plevna se întorceau victorioși, nu înfocate în zăbrance negre pentru pierderea iubitorilor fi, ci purtând în mâni coroane de lauri pentru învingători, eu eram la Târgoviște, copilă se înțelege, dar cât ținuse campania, nici o știre venită de peste Dunăre nu-mi era străină, de și poate că nici pricepeam pe atunci ce va să zică lupta pentru revendicarea drepturilor răpite.

La vatra căminului nostru, noi și mama nerăbdători așteptam și tremurând deschideam gazetele și citeam cu ochii plini de lacrimi, greutățile ce întâmpinau Domnitorul țării și vitejii noștri ostași, spre a ne da o țară liberă cum avem astăzi.

Grija ce purtam pentru patru frați ai mamei, dintre care cel mai mare azi e general, îmi place să îl văd îmbătrânit, bătrânețe cinstite, în serviciul țării sale și al M. S. regelui, nu ne lăsa să ne găsim liniște, căpătâiul, căci viața lor era în primejdie; cu toate acestea ne simțiam mândre că moșii mei luptau pentru patrie.

După luarea Plevnei, pe o iarnă îngrozitoare, opt sute de prizonieri turci fură aduși la Târgoviște; la marginea orașului, când sosiră, le eșirăm înainte; ei, sârmani, par'că îi văd ș'acum, gemeau osteniți, sdrobiți, pocăliți de foame, morți aproape de spaimă. Cum intrară pe barieră, ingenuchiară în omătul ce mai-mai îi acoperea și cu fața spre Mecca începură a se ruga și a striga Alah. Noi toți plângeam plânsul isbândeii, ei pe al despărțirii, pe al schinguirii, pe al groazei ce acuma credeau ei, că răsplata lor, ca pe vremea lui Tepecș, are să mai fie. Ți se rupea inima de atâta disperare, ce după sine aduce războiul.

Peste atâtea secole am văzut cum turcii și mai tare ca de război de numele cetății Târgoviște tremurau.

Plocon, pașalele sluite, Stambulul n'a primit de cât din Târgoviște, de cât de la voievozii cari, iubindu-și neamul și țara, de liftele streine își rideau, batjocorindu-l cum merita și cum era mai rău,

Iată pentru ce Târgoviștea și acum îi înfloară. Abia putu stăpânirea prin tâlmaci a'i potoli, abia isbuti din troian acest pohod să se ridice. Asemenea paginî, se înțelege, pentru cei ce cugetă la desarmarea internațională și care ar fi idealul cel mai desăvîrșit al civilizației neamurilor, sunt de studiat, dar pentru noi atunci fusese o mândrie mare, căci de palele bravilor noștri curcanî, trufia semi-lunei o văzusem în sfârșit sfărmată.

Am văzut cum vechia capitală a țării Românești care avu norocul să strălucească de atîta slavă, locul unde s'a născut și a trăit Coresi, Văcărescu, Heleliade Rădulescu, Bălcescu, Cârlova, Grigore Alexandrescu, punctul de siguranță al voievozilor, subiectul falnic și mareș cântat de mai toți poeții, în trecut, a ajuns în ruină.

Târgoviștea, locul natal al atîtor boeri ai țării, cari au ajutat-o și au scăpat-o la vremuri de grea cumpănă, nelăsând-o s'alunece pe drumul pieirei și al sărăciei; unde jupănițele cu fermele de cutnie și cu fesuri albe în cap, în zi de lucrătoare torceați, țeseau, coseau la șezători binișuri, sangulii, gevrele cu chenaruri, numai în fir și ibrîșim, ascultați poveștile roabelor, torcând, dărăcind și dând tortul pe reșchitor și borangicul pe roată, la rînd cu ele înaintea parei opaițelor, pînă la cântatul cocoșului, despre ziuă, iar fetele luau de la mamele lor numai pilde frumoase de hărnicie și de muncă; Târgoviștea, groaza Turcilor, căci pe semenii d'ei lor în țepă svârcolindu-se acolo îi văzuse; Târgoviștea, unde se află țărîna atîtor strămoși iluștri, vlădicî, mitropolii și voievozi ai țării, cum și țesta celui mai genial dintre dinșii, acel viteaz Mihail, care a conceput și a realizat ideea unirei tuturilor românilor sub un singur sceptru,—în loc să fie Roma țării noastre, în loc ca să se păstreze acolo fie-care pietricică, spre a povesti la fecior de feciori noștri gloriosul trecut al strămoșilor lor, este lăsată cu toate aceste monumente în prada trecătorilor, în stăpânirea butnițelor și a cuculelor. Ba încă această tristă decădere a ei nu știu cine, amuzându-se, a pus-o în versuri care sună cam ast-fel:

Târgoviște măreată, a României flică,
In fala noastră ntreagă sub pcale de Carpați,
Nimic nu'i mai rămâne din gloriati antea
De cît țuică de prune, ruine și avocați.

(Va urma)

Smara

VÂNĂTOAREA DE CAPRE NEGRE

Vânătoarea de capre negre este fecundă în accidente teribile; victimile făcute nu se mai numără.

Unul din amicii mei, anul trecut, îmi povestea un episod care îi intristase va-

canța de vre-o câte-va săptămîni pe care o petrecuse în Tyrol.

Era într-o seară, o oră înainte de a se face noapte, când plictisit de atîta așteptare, amicul nostru era să părăsească postul indicat de călăuză, pe unde trebuia să treacă animalele încolțite,—toate cele-alte drumuri fiind închise cu cea mai mare îngrijire. De o dată însă un sgomot ușor îl facu să-și recapete speranța.

În adevăr, după câte-va secunde un frumos țap negru se arătă la intrarea strămtorei. Îndată fu salutat de un foc de carabină, după care se rostogoli; dar animalul se ridică repede și fugi în direcția prăpăstiei de unde venise.

Bietul animal se încrezuse prea mult în puterile sale slăbite de rănilor primite și în mijlocul pericolosului drum o alunecătură îl făcu să se restogolească într'un teribil abis!

Cu toate acestea călăuză și cu două gonaci sosiră; amicul meu le arătă unde dispăruse animalul, se sfătuiră și unul din îndrăzneții muntenii se oferă să se scoboare și să aducă victima.

Pericolele acestei întreprinderi erau așa de mari în cât vîntorul nu permise coborîrea și hotărî, nu însă fără un oarecare regret, ca victima să fie lăsată pradă vulturilor.

A doua zi de dimineață, cum unul din gonaci care asistase la această vânătoare nu se înapoiasse la dînsul acasă, neavîta-sa veni să ceară veștii de la amicul meu, care nu îi putu da, dar căruia îi venise o idee subită; trimise să cheme repede pe călăuză, căruia îi împărtași bănuelile sale.

— Nenorocitul s'o fi dus să caute țapul! zise dînsul.

Din nenorocire, lucrurile se petrecuseră în tocmai.

Plecaser prima zi după ce avusese loc vânătoarea și se dusesse drept la marginea prăpăstiei unde se prăbușise bietul animal.

O cercetare sumară permise reconstituirea dramei. Alunecase omului piciorul și se dusesse și el să se strivească alături de țap.

Accidentul acesta determină pe amicul meu să plece din acea localitate; a doua zi părăsea Tyrolul.

C. R. B.

Misterele Societăților secrete din Neapole

CAMORRA

Ce este secta misterioasă, despre care s'a vorbit așa de mult, cu prilejul recentelor scandaluri din Neapole? După părerea noastră poate fi definită ast-fel: o asociație de indivizi foarte curajoși, hotărâți să înfrunte totul pentru a ajunge la scopul pe care-l urmăresc, fie acest scop bun sau rău.

Oamenii aceștia, cari nutresc cel mai adînc dispreț pentru tot ce este lege, au format o societate secretă, foarte bine organizată, cu o erarhie riguroasă.

Pentru a ajunge să zdrobească dreptul legal și să pue tot-deauna înainte dreptul lor arbitrar, membrii societății se sacrifică, fără a sta un singur moment la îndoială.

Șantaj, furt, asasinat, totul li se pare nimerit pentru a ajunge la ținta dorită.

Candidaților cari voesc să se înscrie în această societate li se cer două condițiuni: să fie abili în întreprinderile lor și probi în relațiunile cu ceilalți membri ai societății.

Debutantul este întrebuințat mai întâi ca «garzone di malavita» la un camorist din cartier. În timpul acesta el are datoria să se semnaleze prin vre-un act oare-care de abilitate. Urmează după aceea un examen, o probă cu pumnalul. De-abia acum începe pentru dînsul adevăratul stagiū, și în același timp partea cea mai grea, cea mai plină de îndatoriri și de încercări.

El este atașat într'un mod oficial de persoana unui camorist, pe care are datoria să-l asculte ca un sclav. Orî-ce i-ar face superiorul său, trebuie să tacă, orî-ce i ar ordona, trebuie să îndeplinească.

El poate să-și expue viața în fie-care zi, are datoria să ia pe seama sa multe din crimele făptuite de superiorii, fără ca să aibă vre-un drept la beneficiu. Timp de ani întregi durează situația aceasta grea, pînă când o acțiune strălucită, un serviciu important adus societății, îl clasează definitiv în rangul camoriștilor propriari. Cu această ocazie se fac unele ceremonii analoage cu acelea ale francmasoneriei.

De-acum înainte camoristul ordonă la rîndul său; el nu mai are alt-ceva de făcut de cît să studieze loviturile, pe care le execută subalternii. După ce a sămănat atîta timp, culege la rîndul său recolta.

Fie-care cartier din Neapole formează «o paranza», adică o subdiviziune, cu șeful și sub-șeful său.

Rolul acestor magistrați nu este numai de a conduce operațiile ci și de a menține disciplina între afiliații societății, pedepsind pe cei vinovați.

Codul pedepselor este tot așa de violent, tot așa de sever, ca și regulamentul întreprinderilor. Orî-ce trădare este pedepsită cu moartea.

Uciderea unui confrate în cazul când n'a fost autorizată de superiori, este de asemenea pedepsită cu moartea.

O simplă neascultare, o mică nesupunere, atrage după sine amenzi și lovituri de bastoane, în urma cărora cel pedepsit rămâne adese ori cu câte o mână sau cu câte un picior zdrobit.

Pedeapsa trebuie să fie aplicată îndată după pronunțare. Vinovatul are datoria

s'o suporta în tăcere, fără cel mai mic murmur, fără ca măcar mușchiul feței sale să trădeze durerea.

E printre ei o școală înaltă a răbdărei. Medicii diferitelor spitale au observat în repețite rânduri că nimeni nu suportă mai bine durerile de cât camoristii.

În fie care «paranza» un contabil ține registrul beneficiilor și trimete fiecărui camorist din cartier partea care îi revine, după ce scade mai întâi oarecari cheltuieli generale.

de puternică și guvernământul a fost nevoit să se servească de dînsa în mai multe împrejurări.

Inchisorile au fost tot-d'auna niște puternice focare de propagare ale Camorrei. Toți condamnații noui care veneau în închisoare erau îndată înconjurați și siliți să intre în sectă. În schimbul banilor pe care îi dădeau și a îndatoririlor la care erau supuși, noii afiliați aveau dreptul la protecția sectei și une-ori chiar la evadare.

Îndată ce Camorra decidea ca un mem-

sectei a mers descrescând foarte repede. Nu se putea însă prevedea când va fi complet distrusă.

Nu e tocmai ușor de spus în ce sta-
diu se află Camorra astăzi. Însă din fa-
tul că nu mai întâlnești pe străzile Nea-
polului proseliți de altă-dată, care pur-
tau cu mândrie semnele distinctive ale
societății, s'a dedus că secta stă rău.

Mulți oameni însă afirmă că astăzi
Camorra este mai puternică, mai strălu-
cintă de cât ori când,

O simplă neascultare, atrage lovirii strașnice

În părțile acestea se fac întotdeauna cu cea mai desăvârșită regularitate.

«Camorra» a fost adusă din Spania, unde o introduseră arabi.

Marea mizerie care a rezultat în urma exploatării nemiloase a țării de către străini și care a creat mai mult de 50 de mii de vagabonzi în Neapole, a dat prilej societății să progreseze repede. Sub ultimii Barbați Camorra a devenit atât

bru al ei să evadeze, nimeni nu era în stare să se împotrivescă acestei hotărâri.

Multă lume se supunea sau închidea ochii numai de teamă; pentru că știau cu toții bine că teribilele hotărâri ale societății sunt fără apel.

Camorra s'a răspândit repede în sinul burgheziei și chiar în aristocrație. În 1862, cu toate urmările înverșunate ale cuturii La Marmora, societatea a comis mai mult de două sute de asasinat.

Dar de la această dată înainte puterea

Și e probabil că Camorra n'a încetat nici odată de a exista, dar mai prudentă de cât altă-dată, se ascunde. Diferența între trecut și prezent consistă în aceea că, în alte timpuri, Camorra era bine văzută de administrație, pe când astăzi membrii ei sunt urmăriți la cea mai mică abatere.

Un fapt care nu se poate nega este că Camorra își recrutează astăzi membrii mai mult din înalta societate de cât din clasele inferioare. Acești aristocrați cons

titue o grupă de aderenți cari se ascund și mai mult sub protecția materială a societății.

Ei operează mai cu seamă în calitate de denunțatori și furnizează unele amănunte pe cari alții nu le pot cunoaște.

În schimb societatea îi scapă de creditori, ușurează unele căsătorii, răzbună durerile personale și injuriile aduse familiei.

Un om cu caracterul dușmănos este sigur că cu câte-va zeci de franci va putea obține moartea dușmanului său.

Cele mai înalte doamne nu se cred înjosite servindu-se de camoriști, — bine înțeles când n'au altă scăpare. Una dintre ele a obținut prin mijlocul lor ca un jurnalist care avusese îndrăzneala s'o vorbească de rău, să se expatrieze singur și să se stabilească la Londra.

Aflându-se în Anglia, jurnalistul a crezut că putea să-și continue destăinuirile; dar ducesa, — căci înalta doamnă era o ducesa, — și-a continuat urmărirea; un delegat special al asociației a trecut Marea Mănece și a impus din nou tăcere ziaristului.

Societățile financiare, industriale, și diferiți negustori, se folosesc câte o dată de Camorra. Șantajul este unul din mijloacele cele mai întrebuintate; dar când șantajul nu este îndestulător, camoriștii nu se sfiesc a merge și mai departe. Ei atacă cu mâna armată prada, jefuesc,ucid.

Am cunoscut la Sorecita un proprietar, care a rămas aproape ruinat în urma unui astfel de atac. Sub pretextul boalei unuia dintre verii săi, fusese atras, în mijlocul nopții, în apartamentul acestui văr, la al cincilea etaj al uneia dintre numeroasele străzi înguste și tăcute, care coboară spre via Toledo. Vărul în chestiune nu era nici de cum bolnav, dar camoriștii cuprinseseră casa și-l legaseră măr. Când nobilul intră, se văzu în fața a patru zbiri armați, care-i întinseră un bilet de două sute de mii de franci; dacă nu semna, avea să fie ucis, împreună cu vărul său. Victima trebui să se execute, știind bine că dușmanii săi nu glumiau. Dacă ar fi încercat să protesteze în urmă, și-ar fi atras nu numai moartea sa, dar și a întregii sale familii. A plătit prin urmare suma aceasta, fără să îndrăzniască măcar a povesti cuiva aventura prin care trecuse. Când mi-a povestit-o mie, se scurseseră mulți ani la mijloc, și nu mai avea să se teamă de nici o răzbunare.

Camoriștii din popor sunt în general aceia cari execută planurile superiorilor, inspirate de multe ori de către afiliații din clasele nobile. Acum de curând bandiții aceștia au încercat să împiedice funcționarea funicularului pe care agenția Cook l'a construit pînă la craterul vulcanului Vezuv. Poliția a avut mult de lucru pînă să poată impune respect acestor îndrăzneți bandiți.

Când se ceartă între ei, camoriștii se

bat întocmai ca Apașii bulevardelor pariziene, împărțiți în bande mari.

Altă dată, asemenea lupte izbucnau ori și unde: prin teatre, prin tramvae. Afară de pumnal și de revolver, afiliații societății mai întrebuintează un fel de briciu, care nu se închide; aceasta este arma napolitană prin excelență. Ea este întrebuintată mai cu seamă în atentatele pe la spate, și produce aproape în totdeauna răni mortale.

Arma aceasta a ajuns să fie foarte mult întrebuintată în zilele noastre; au adoptat-o chiar și femeile.

Dar mai grav este că și copiii au început să umble înarmați și să se înscrie în societate. S'a întâmplat ca un copil să fie găsit mort în stradă; mica victimă n'avea altă vină de cât aceea că fusese niște jucării de la un tovarăș al său. Alții au murit pentru un capăt de țigară, sau mai știu eu pentru ce.

Prinși asupra faptului, copiii refuză cu o încăpățănare sălbatecă să dea cele mai mici amănunte. Într-o seară la teatru, un afiliat camorist avusese o neînțelegere cu vecinul său. Cel două adversari eșiră în stradă pentru a se înțelege asupra acestei neînțelegeri. Unul dintre ei, curtenitor, îl lasă pe celalt să treacă înainte, și pe la spate îi implântă pumnalul între umeri și-l ucise. Jendarmul care stătea de pază alergă, și asasinul fu arestat. La tribunal, vinovatul ținu judecătorilor săi următorul discurs: «Domnilor, am încredere în onestitatea d-tră și știu de mai înainte că voi fi achitat.

De aceea, am și comandat pentru astă seară la «Soglio di Frisio» câte un ta-

câm pentru fie-care dintre d-voastră. Mi-ați face o mare neplăcere dacă nu mi-ați primi invitarea. Acuzatul fu în adevăr achitat, și nici unul dintre judecători nu lipsi de la banchet.

Așa dar, Camorra există și astăzi în Neapole, cu toate că mai puțin îndrăzneată și mai puțin puternică de cât în trecut.

În Sicilia există o societate asemănătoare, cunoscută sub numele de Mafia. Ea lucrează mai cu seamă în înalta societate. În 1893, într'un vagon de clasa I-a al liniei Palermo-Termini, s'a găsit cadavrul comandorului Notarbartolo. A urmat un proces răsunător, din desbaterile căruia a rezultat că victima fusese lovită de Mafia. Notarbartolo, om integru și curajos, denunșase furturile săvârșite la bancă de către niște înalți funcționari, afiliați ai sectei, și aceștia îl asasinaseră.

După cum se vede, flagelul cuprinde întreaga Italie meridională. De-abia acum opinia publică a început să se indigneze și să protesteze cu tărie.

Deputați, jurnaliști, simpli particulari, au lăsat la o parte ori-ce teamă și au vestejit cu energie uneltirile odioase ale Camorrei și ale Mafiei.

Poliția italiană își face toată datoria în această privință, ca și carabinieri; așa în cât putem spera, că în puțin timp aceste secte primejdioase vor fi cu totul stărpite, ne mai rămânând de cât amintirea lor, pentru speriatul copiilor din leagăn.

Didi

DIN VIATA BANDITILOR

— Urmare —

Șeful gardienilor fu trântit la pământ cu o singură lovitură.

Apoi, rupse lanțul ocnașului, ca și cum ar fi fost făurit din tablă, și ridică pe umerii săi victima, care acum nu mai avea putere nici să geamă.

Dar ocnașii erau prea uimiți pentru ca să se poată folosi de acest ajutor neașteptat.

Dar Rocabol, care avea în mână un capăt din cătușa sfărâmată a ocnașului, se repezi printre dinșii, rostogolind la pământ pe aceia cari încercau să se împotrivescă și-și deschise calea.

Purta mereu pe umerii săi povara ocnașului leșinat.

În cele din urmă, cu un salt prodigios, ajunse în dreptul stâncelor, și dispăru îndărătul lor.

Tovarășii săi, înspăimântați de atâta îndrăzneală, nu îndrăzniseră să-l ajute; ba găsiseră de cuviință chiar să se retragă mai în fund, pentru a fi mai departe de primejdie.

În cele din urmă, gardienii, sinchindu-se prea puțin de despărțirea unui singur ocnaș, porniră înainte, lovind și cu mai multă furie nenorocita trupă a condamnaților la munca silnică.

În sala murdară a cărciumei, Rocabol își amintea de toate acestea și și spunea că ziua aceea fusese hotărâtoare pentru destinul său.

Și pe când visa, retrăind din nou scenele tragice ale trecutului, o ușă se deschise și un om apăru.

Un om? Om era, sau vre-o ființă fantasmagorică?

O grămadă informă de carne, care părea alcătuită de mâna unui croitor nepriceput. Membrele păreau desperechiate și lipite cu clei la locul lor.

Umerii erau diformi, oasele picioarelor sucite și chiar capul îi atârna. Un singur braț servea nenorocitului, și de punct de sprijin și de instrument de locomotie.

Și Rocabol înspăimântat, privea masa

aceaia amorfă de carne, care de luni în-tregi nu se mai mișcase din culcușul ei.

Acesta era individul pe care-l smulsese altă dată din mâinele gardienilor; suflarea de viață care-l mai rămăsese, fusese întreținută, și omul trăise.

Era un trai mai chinuit de cât al lui Tantal, un trai, pe lângă care chiar chinurile lui Sisif ar părea o povară ușoară; dar trăise.

Oare prin ce miraculos și nepriceput fenomen de milă se însărcinase Rocabol cu omul acesta?

Cum îl condusesese dinsul, în halul în care se găsea, pînă în mijlocul Parisului?

Și cum se face că acum Rocabol alerga spre ființa aceia degradată, care rămăsese în pragul ușei, făcându-și impresia unei broaște țestoase? Cum se face că Rocabol alerga spre dinsul strigându-l:

— Tată!.. tată!.. Ce cauți d-ta aici?..

III

Trecutul

Două-zeci și două de ani în urmă. În ținutul Turenei; castelul d'Armangy își proiecta în Loara silueta armonioasă a turnurilor sale ascuțite.

Acolo trăia baronul d'Armangy, văduv, împreună cu fiica sa Margareta, cea mai frumoasă fată de prin ținuturile acelea.

Baronul era bogat, și foarte avar; el luase parte la teribila expediție a Dragonadelor, cu care prilej strînsese o avere considerabilă, prădând casele protestante.

Acum, îmbătrinit, nu mai avea alt gând de cât acela de a-și mări averea, îngrijindu-se foarte puțin de copila pe care i-o lăsase soția sa, moartă prea de timpuriu, din pricina traiului sever pe care i-l impunea soțul ei.

Margareta crescuse, educată la întimplare, bună și blândă, iubind viața, adorînd aerul liber, florile și verdeța pădurilor.

Lipsită de orîce supra-veghere, neîntîlnindu-se cu tatăl său, care era mereu absorbit de grijile sale financiare, de cât la ora mesei, copila rătăcea singurică prin câmpii, pe țărmurile fluviului, veselă, nepăsătoare, totuși puțin cam visătoare, cu atât mai visătoare cu cât treceau mai multe primăveri.

Intr-o zi Margareta își găsi un amic.

Era un tînăr de vre-o două-zeci de ani, fiul unui fermier; era naiv, dar de o inteligență superioară și vîrstei și condiției sale sociale. Cum s'au întîlnit, cum și-au vorbit și s'au înțeles? Cum au ajuns să se iubiască? Eterna poveste a tuturor sentimentalităților.

Tinereța și dragostea au unele cerințe, căroia nimeni nu le poate rezista. Fiica marelui senior uită distanța care o despărțea pentru toată viața de vasalul ei, de servitorul, de robul pămîntului părintesc.

Cît-va timp după făptuirea ireparabilei greșeli, d. d'Armangy își chemă copila în camera lui. Aceste întîlniri erau așa de rare, în cât fata avu îndată presimțirea unei catastrofe.

Și nu se înșelă. D. d'Armangy, rece dar imperios, o anunță că-i acordase mîna marchizului d'Amblez, unul dintre cei mai străluciți seniori de la curtea din Versailles, care și manifestase dorința de a se uni cu familia sa.

Era unirea a două averi; nimic mai mult. D. d'Amblez nu se întîlnise nicî odată cu Margareta; căsătoria fusese considerată ca o afacere de cifre.

Auzind această hotărîre, Margareta căzu leșinată. În florii patimei nebune care o aruncase în brațele lui Jak Lemer — aceasta era numele amicului — nicî odată nu se gândise că împrejurările vieții ar fi putut să-i despartă.

După un vis așa de dulce, urmă o re-deșteptare prea crudă, prea sinistă.

Când își reveni în simțiri, tatăl ei îi puse întrebări peste întrebări, o sili să vorbească.

Copila nu era în stare să-i reziste; mărturisi totul.

D. d'Armangy nu se înfurie, nu făcu scene teatrale; lucră ca un om practic.

Trimise după ginerele său și cu o liniște perfectă îi povesti aventura.

Fără îndoială, era o întîmplare penibilă, mai ales că Margareta declara cu siguranță că se știe însărcinată.

D. d'Amblez strîmbă din nas și obținu o mărire a zestre.

Întîmplarea aceasta, orîcî de supărătoare ar fi fost, avea darul de a nu micșora nicî una din cele două averi.

În timpul acestui tirg odios, Margareta stătea sechestrată în camera ei; aștepta și plîngea.

Dar ceea-ce făcea situația mai grea, era prezența lui Jak în ținut. Fusese văzut de mai multe ori învîrtindu-se în jurul castelului. Fără îndoială, tînărul ghicea complotul care se urzea împotriva aceleia pe care o iubea din tot sufletul... Jak avea numeroși prieteni în ținut și în cele din urmă ar fi putut să devie supărător, ba chiar primejdios.

Socrul și ginerele examină bine împrejurările și de comun acord luară o hotărîre sinistă.

Planul lor reuși de minune.

Intr-o noapte, pe cînd Jak rătăcea prin împrejurimile castelului, căutînd în zadar un mijloc de a putea convorbi cu iubita sa, fu atacat de prietenii baronului.

Tînărul era voinic; se apăra cu energie și lovi pe două dintre nobili. El însuși fu rănit.

A doua-zi tu acuzat de încercare de furt, cu mânele armate.

Dar toată lumea știa că Jak Lemer era un om cinstit. Mulți îl apărau cu căldură. Instrucția afacerii dură multă vreme. Din întîmplare, judecătorul lo-

calității era un om drept, pe care banul nu-l putea corupe.

Auzise și dînsul unele șoapte care zburau din gură în gură; căci orîcî de mult și ar fi ascuns dragostea celui două amănți, nu există nimica destul de ascuns, pentru ca să poată scăpa vigilenței țaranului.

Din cauza severității sale nebune, d. d'Armangy era urît în tot ținutul; și aventura aceasta, dragostea dintre fiul unui om din popor și copila nobilului, era pentru toată lumea o ușurare, o răzbunare.

Judecătorul ghicea că în acuzarea aceea de furt era o răzbunare sălbatică, o încercare de distingere. Dar, din nenorocire, procurorul era prieten bun cu d. d'Amblez și-i apăra interesele.

Trebuia ca Jak să dispară cu orîce preț...

Prietenii d-lui d'Armangy, domni de Marcery, de Rovère și alții, cari organizaseră împreună cursa despre care am vorbit, mărturisiră cele ce făptuiseră, sub prestare de jurămint.

Alții, cumpărați cu aur, afirmă că l'ar fi auzit pe Jak amenințînd, în mai multe rînduri. Fiul unui negustor din Loches, anume Cardiman, declară că fusese martor al scenei nocturne. Jak Lemer sărise asupra cavalerilor care se întorceau liniștiți de la o serbare dată într'un castel vecin.

Omul acesta era beat, și-și dăduse mărturia fără să știe bine ce spune.

Un nobil tînăr, cavalerul de Courdoncy, făcu o declarație hotărîtoare. El regăsise în locul atacului un revolver, care fu recunoscut chiar de către acuzat. Il furaseră din camera sa!

Nenorocitul Jak, înconjurat de atâtea minciuni, de atâtea infamii, nu putuse să se împotrivescă. În zadar tatăl său și mai mulți prieteni încercaseră să-l apere.

În zadar voise președintele tribunalului să-l ia sub protecția a. Procurorul, un oare-care Bussy de Folly făcuse intrigă la Par's, și ordinul de condamnare venise chiar din cabinetul regelui.

Cu toate acestea, nu îndrăzniră să-l condamne la moarte; dar pepeapsa pe care i-o aplicară, fu și mai teribilă poate pentru Jak Lemer. Nenorocitul fu condamnat la ocnă pe viață.

Atunci începu pentru dînsul spăimîntătoarea viață a tuturor supliciilor. Începu munca neîntreruptă, pe ploae, pe vînt, pe furtună, apăsarea și umilirea și jugul lanțurilor. Jak trecu prin cele mai teribile încercări.

Dar cea ce-l chinuia și mai mult încă, era amintirea copilei pe care o iubise. Poate, dacă ar fi voit-o, dacă s'ar fi hotărît să profaneze dulcea amintire care-i zbuciuma somnul, ar fi putut să iasă învingător în timpul procesului. Dar n'o voise. Ar fi fost de-ajuns un singur cuvînt pentru ca să-și arate lumii în-

tregi nevinovăția, și dânsul nu voise să pronunțe acest cuvânt.

Acuma, nu mai era de cât un condamnat, un bandit, un ocnaș.

Un singur punct luminos, o singură rază de speranță îndulcise această noapte sinistă.

Într-o zi, un preot se apropiase de dânsul, și-i dăduse o scrisoare de la tatăl său, de la bătrînul care nu se resemnase nici un moment, care strigase mereu nevinovăția fiului și se ruinase cerând s'o dovedească.

În cele din urmă însă, bătrînul reușise să descopere adevărul.

Iată ce aflase:

D-ra d'Armangy, care stătea în închisoarea impusă de tatăl ei, născuse un copil, copilul lui Jak. Călăit nenorocitei Margarete n'aură curajul să ucidă copilul; le mai rămăsese un rest de conștiință.

Noul născut fu transportat pînă la porțile Parisului, și aruncat acolo într'un șanț. În ultimul moment, mama sa putuse să-l atîrne la gât o cruciuliță de argint, singurul dar pe care-l primise de la iubitul ei Jak.

Și Margareta d'Armangy, a căreia viață nu mai era acum de cât un vis de desperare, deveni marchiza d'Amblez.

Tatăl lui Jak nu putuse să meargă mai departe cu cercetările; prea era bătrîn și prea crud fusese lovit. Murind, bătrînul își incredință secretul unui preot.

Misionarul se ținu de cuvînt, și condamnatul Jak află în închisoare că avea un fiu, pe care nici o dată n'avea să-l poată îmbrățișa.

Din sufletul său nevinovat, așa de adînc chinuit de răutatea omenească, bunătața, sinceritatea, dispăruseră. Acum era plin de ură, de o dorință sălbatecă de răzbunare.

Oh!.. de-ar fi putut să scape din închisoare; de ar fi putut să ajungă măcar o singură zi pînă lângă aceia care-i martirizaseră viața!.. Cu cîtă sete i-ar fi pedepsit!..

De zece de ori încercase să evadeze; dar în tot-d'auna fusese prins, și era o adevărată minune cum de nu murise, în urma bătăilor crunte pe care le răbdase.

(Va urma)

DIN ȚARA LACURILOR

— NOTE DE DRUM —

Berna

Sacul de turist, pălăria mare din Valais, bastonul nodoros, cărțile mele și iarăși la drum. O dimineată în giuvaeruri de flori, pe țărîmii unui lac cu scîlpări de argint: «Neuchatel».

În vremuri patriarhale, călătorii cari porniau din Neuenburgul protestant, mer-

geau în cetatea «Curiei confederației Elvetice» în diligențe mari și un cântec vesel le era drumul în valea Aarului prin fermecatele grădini cu flori, pînă în Berna veche.

Așa călătoria nobilită și țărani Alpiilor de la divinitățile Angelus al zorilor pînă în amurgul de aur, cu plînsuri de cîmpoie și tîlănguri de turme domoale.

Din Neuchatelul învățat—sălaş al celor mai războinici conștiințe medievale, odinioară—trenul ne duce acum la Berna în două ceasuri numai, încovoiinduse ca un șarpe negru, printre țărîmurile, cu panorame vesele de sate, ale lacurilor Neuchatel și Bienne și tăind mîgurele înflorite cari se înșiră salbă, pînă în cercul Alpilor bernezi.

Dulce drum!

În răcoarea dimineții cu cântece de clopot în turnul bisericii gotice, tainic se topește smirna rumenelor flori și vîntul ușurel, fîlfăind din aripi, cîntă în tulnice vrăjite, balade vechi din Alpi.

Lumină de lacrimă, lumină de flori, lumină de cer, lumină de soare, în tot locul lumina sufletelor libere ale Svițerei, cari despovărate de lanțurile robiei feudale de odinioară și de azi, cîntă vesel pretutindeni... în luntrile lacurilor, în grădini de roze, la fereastra caselor, în pridvorul negrele mazots, în lăuntrul pitoresc al vechilor cărciume, după turme, în codrii, sus pe piscuri, la mîndrele serbări păstorale, pe lună cu dragostea, în liniștea ghețarilor sublimi.

Berna. În soarele Alpilor, în lumina lină a acestor dimineți frumoase, pe terasa unei Trinkstube din Bärenplatz, alături de frumosul Bundespalast, bem bere de Gassner, în cînt de lut cu relieful blazonului feudal și al legendarilor urși bernezi.

Lumea din Berna furnică sprintenă și veselă: femei frumoase, cu pălării de pae împodobite ca un coș de flori ori cu bonete de Argan, cu pieptar de catifea brodat în roze de argint, cu cămașe largă și mâneci plisate și cu grădini de de flori pe lungile pesteli de atlas cu ape, copiii cu brăuri roșii, cu pantaloni de catifea galbenă și haină albastră, bărbați frumoși cu pipe lungi în gură, țărani veniți la târgul reședinței, vînzători de poame și de flori, turiști din toată lumea.

Sub balconul unei case gotice cu picturi de scene cavalești pe din afară, o fată desculță cu coade de aur pe spate, cîntă însoțită de alphonul unui iodeler bătrîn, o baladă veche, cu un glas de privighetoare, care scoate capetele la ferestrele vechilor case și adună lumea în jurul ei. Din balconul căminului medieval, o mînușită nobilă de crin, aruncă flori și bănuți strălucitori. Fata face reverențe și cîntă tot mai dulce sub ploaia albăstrelelor și a bănuților din balcon.

Cine știe?!.. Poate că odată mica cîntăreață pe care copilul toți o strigă Bernardeta din Simmenthal va fermeca lumea,

va fi o Malibran. Poate că va avea aceeași poveste ca fiica colportorului evreu din Alsacia, vestita Rachel, care la 10 ani cînta pe ulițele Lionului.

În cetate.

Pierduți pe ulițele Bernei, eu și cu tovarăsa mea de drum, ne lăsăm călăuziți de inimă. Ea ne povestește pretutindeni, istoria și legendele trecutului. Nu știe să ne spună nici un nume, nici cînd s'a petrecut ceva, dar ne povestește adevărat și frumos. E cea mai dulce călăuză pentru pelerinii dragostei.

Berna cu stradele strâmte și arcadele boltite eșite înaintea rîndului de jos al caselor și ținând pe ele rîndurile de de-asupra, Berna cu străvechile ei turnuri, cu medievalele pivnițe, cu picturile de pe pereții din afară ai caselor, cu vestitele ei fântâni cu urși, cu ghoticul ei Munster — catedrala meșterului Mathias Heins, aruncat după zidurile bisericii de un meșter protivnic, Berna cu statuile cavalerilor ei în armure de fier, e cetate în care umbra lui Berthold de Zähringen, fondatorul ei și a războinicii Bubenberga, întăiul ei magistr, răsare pretutindeni. Ești ca în *Nürnberg-ul* Germaniei, în care un călător învățat, visa noaptea «cruciați și ruguri».

Berna veche, tot mai torce în lăuntrul ei, firul vieții patriarhale ale vremurilor de legendă.

Am vizitat muzeul: minerale, plante, animalele Svițerei, un popor de urși împăiați și printre ei căinele Barry, vestitul căine de pe marele Saint-Bernhard, care a scăpat din ghiarele morții vre-o 15 turiști îndrăzneți. Biblioteca are cele mai vechi documente pentru istoria Elveției, iar colecțiunea de antichități e obiectul de gelozie al multor străini. În Kunstaal, sunt cele mai frumoase pânze ale pictorului Calame, maestrul peisagiului elvețian. «Cădere Aarului la Handeck» e capodopera galeriei berneze.

E nămiezi când trecem peste podul înalt al Aarului. De pe puntea aceasta, se descoperă ochilor cea mai superbă priveliște din lume: cercul Alpilor bernezi cu licăriile ghețarilor din Finster Aarhorn, colinele de smarald ale Gûrthenului, castelul lui Rudolph d'Erlach, viteazul de la Laupen, omorât de ginerile său, dar războinat de două cîini credincioși și panorama Bernei cu săgeata Mûster-ului, cu vîrfurile turnurilor vechi, cu cupola romană a palatului federal și acoperișurile de ardezie ale caselor.

Mergem la Bâhrens-Wingen vestita groapă a urșilor bernezi.

Locuitorii Bernei, încă de la fondarea ei de către Berthold de Zähringen, au un fel de venerație către urși. Călătorul profan rămîne uimit de cum intră în Berna; vîzînd pretutindeni, icoane și relieful de urși... Urși pe fie-care flamură, neguțătorii de obiecte cu încrustațiuni și picturi de urși, urși zugrăviți pe pereții din afară ai caselor, urși pe blazon, urși

în muzee, urși ca motiv de decorațiune arhitectonică, două statui colosale de urși la porțile orașului, în vechiul Kram, o fântână de piatră cu statua unui urs în armură medievală, iar la picioare cu un pul de urs în vestimente de paj, în Zeitglockenturm o procesiune stranie de urși, cântând uniți din clarinet, alții din vioară, alții din bas și din cimpof și după ei o trupă de urși înarmați cu spele și cu arbele, ca o oaste infernală, într'un marș macabru, în sfârșit unde-va, două urși purtând armele orașului și mai mult: un Saint-Ours în calendarul republicei elvețiene.

Urșii au fost patronii cetății.

Istoria lor mi-e cunoscută de aiurea, dintr-o descriere frumoasă a unui romancier francez.

La Berna, între vestitele vitralii din Pfistersalle, am povestit-o unor călători.

După ce Berthold de Zarningen întemeie cetatea Bernei și o strânse în ziduri de granit închizând-o cu porți de apărare, vru să-i dea un nume. Multă vreme își fiământă el mintea, dar nu găsi nimic așa de potrivit. Înciudat, strânse la un ospăț mare, toată nobilimea vecină. Ospățul ținu trei zile, dar nimănui nu-i veni în minte, numele de care să fie vrednică cetatea lui Berthold. După trei zile un cavaler din oaspeți, propuse o vânatoare în munți și numele animalului ucis întâiu, să dea numele cetății celei noui. Tot sălaşul cavalerilor, în cap cu Berthold de Zahringen, primară frumoasa propunere și a doua zi cavalerii, arbalești, câinii și cornurile umplură codrii de larmă.

Un arcaș ucise un cerb.

Berthold se înciudă și nu primi să dea cetății lui numele unui animal care era socotit ca simbol al sficiunei.

O poveste pretinde că numele cerbului era într'adevăr simbolul temerei lui Berthold, a cărei soție era tânără și frumoasă.

Ceata cavalerilor neluând în seamă lovitură arcașului, vină înainte.

Spre seară întâlniră un urs.

Fiara tu ucisă și boteză cu sângele ei cetatea de pe Aar: Berna.

În locul unde săgeata arcașului pătrunse înina ursului, așezară o piatră și pe ea săpară în vechiul grai german:

Erst beer hier fam.

De atunci locuitorii cetății puseră efigia ursului pe blazon, pe fântâni, pe monumente, pe ziduri și armele cetății fură urși. Hotărâră apoi să crească în cetate urși bernezi și așa se născu cultul venerațiunei lor.

O nobilă din Berna îmbătrânind fecioară, lăsă prin testament după moartea ei 60 mii livre pentru întreținerea urșilor. Familia atacă testamentul, însă un magistru celebru su ținu frumos dreapta moștenire a urșilor și câștigă. Moștenirea fu vărsată în tezaurul Bernei, și ocărmuirea cetății se declară răspunzătoare de administrarea acestui fond special. Con-

siliul tuturor al orașului își zidi atunci o casă de reședință și începu să dea ospățuri și baluri galante în numele minorilor urși. Grapa fiarelor fu zidită și paznicului se dăte titlu de *valet de chambre* și o vârguță de aur cu care i se îngădui să atingă urșii la nevoe.

Ast fel fu istoria urșilor, până spre sfârșitul secolului XVIII-lea când vulcanul revoluționar din Franța zgudui lumea.

Elveția se turbură.

Cantoanele ridicară steagul independenței și luptară. Berna fu învinsă. Cuceritorii pătrunseră în cetate și ridicară tezaurul ei. Unspă-zece catări plecară cu poveri de aur spre Paris: două din ei duceau averea nenorociților urși.

După cinci ani de suferință, Bonaparte proclamând ca consul actul de mediere, Elveția respiră în tihnă, sub aripa uriașă a vulturului francez.

Berna de îndată c-și recăpătă liniștea, începu să repare pierderile săvârșite. Ea deslise o listă de subscriere pentru urși și adună patru-zece de mii de livre. Ocărmuirea Bernei cumpără cu ei un pământ care aducea un venit de două mii de livre pentru întreținerea lor.

Măi târziu, un condamnat închis într-o celulă alături de groapa unui urs al Bernei, voind să scape, săpă un drum

care nimeri în vatra fiarei. Ursul nu-i făcu nimic, îl lăsă să fugă și când temnicerul intră a doua zi în celula condamnatului, găsi un urs în locul prizonierului. Temnicerul speriat fugi, ursul se luă pe urma lui și găsind deschisă calea, eși în piața tirgului și începu să mănânce roade din panerele femeilor cari fugiau speriate. Doi fierari îl prinseră cu meșteșug și de atunci consiliul Bernei hotărî mutarea groapei în afară de cetate, cheltuind cu construirea ei jumătate din tezaurul rămas.

Astăzi, urmași străbunilor urși bogați în ranguri feudale sunt simpli democrați în Berna politică.

Toți călătorii îi vizitează.

Seara peste Aar.

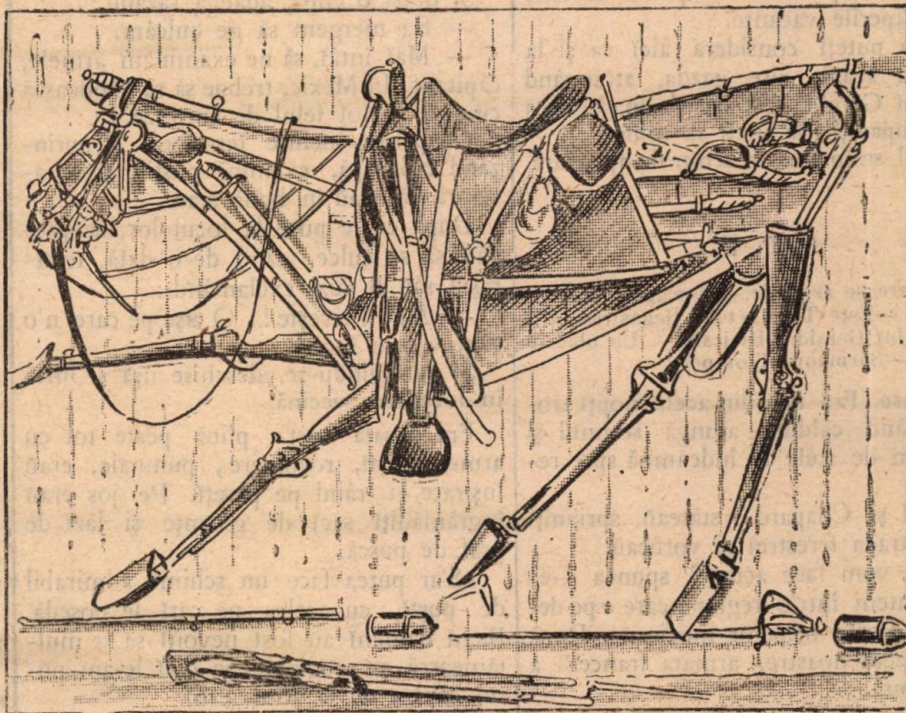
Luna se ridică plină peste piscurile licăritoare ale Alpilor, poleind săgeata de oțel din turnul goticului Münster. Pe terasa catedralei lângă statuia de fier al lui Berthold de Zahringen mica Bernadetta cântă ca o arătare din povești.

Orologiul Bernei sună departe.

Noi visăm...

Zănele Alpilor stau pe stînci.

Gh. D. Mogur

UN ARTIST INGENIOS

O piesă anatomică originală. — Un artist american, detașat pe lângă un regiment de artilerie voluntară din orașul Filadelfia, a avut ideea puțin banală de a construi un cal cu diferite specimene de arme întrebuințate în regimentul său.

Privind cu atenție ilustrația noastră, se

vor putea lesne recunoaște arme de toate calibrele, arme de foc și arme albe, precum și diferite alte piese de echipament.

Efectul obținut cu niște elemente atât de variate, este într'adevăr extraordinar și calul reprezintă o reală aparență de viață.

V. F.

Ultima expediție a unui aventurier

— Urmare —

O clădire înaltă se zărea în depărtare. Un steag negru fălăia de-asupra turnurilor.

— Cabaleros, zise mexicanul, aceasta este locuința mea. Imi veți da voie să pornesc înainte, pentru ca nu cum-va servitorii să ne ia drept niște dușmani.

Și dând pintenți calului, plecă în galop.

— Ce crezi d-ta despre toate acestea, Chapardo? întrebă Gerald.

— Eu cred, căpitane, că o armată franceză nu putea nici odată să se facă vinovată de asemenea fapte.

Peste puțin un cavaler le eși într-o întâmpinare; era majordomul mexicanului.

— Caballero, zise dînsul adresându-se lui Gerald, sunteți oaspeții stăpânului meu; don Ignatio vă așteaptă.

Și aproape îndată adăugă:

— Veste bună, d-lor; francezii au fost bătuți de trupele liberale.

Zece minute după aceea Gerald pătrunse, împreună cu tovarășii săi, în curtea bogatului explorator, unde luă loc cu Chapardo într-o căsuță despărțită de aceea a stăpânului printr-o grădiniță. Indienii fură găzduiți și ei cât se poate de bine prin încăperile vacante.

— Vă puteți considera aici ca și la d-voastră acasă, zise gazda, strângând mâna lui Gerald. Cât despre masă, dacă nu vă supărați, vă invit la mine.

Gerald se înclină în semn de aprobare.

CAP. IX

Un om care se ascunde.—Descoperirea unui arsenal.—Este Trompet!—Regăsirea.—Energia lui Gerald.—Baricada.—Un obicei vechiu.—Sărmanul Trompet!

Inoptase. Era una din acele nopți tropicale, când căldura alungă somnul și cerul plin de stele te îndeamnă spre reverie.

Gerald și Chapardo stăteau sprijiniți de balustrada ferestrei și vorbeau.

— Ce vom face acum? spunea Gerald. Suntem într-o regiune care e pe deplin în puterea trupelor mexicane. După spusa gazdei noastre, armata franceză a fost învinsă.

Fără să răspundă la această întrebare, Chapardo strînse brațul tovarășului său și i arătă cu mâna un om care eșea din casa stăpânului.

Necunoscutul ținea în mână stângă un obiect care semăna cu o lanternă.

— Mi se pare că este gazda noastră, zise Gerald.

— În adevăr dînsul este, răspuse Chapardo.

Și încetîșor adăugă:

— Să ne retragem mai în umbră.

Amândouă se retraseră îndărătul unei

perdele, fără să peardă din vedere vreuna din mișcările mexicanului.

Acesta se îndreptă spre grădina, aruncă o privire circulară de jur împrejurul său și rămase un moment cu ochii fixați spre fereastra oaspeților săi.

Asigurat de tăcerea complectă care domnea în toate părțile, don Ignatio își continuă drumul.

Înainte cu multă băgare de seamă, ca un om care se teme ca nu cum-va să deștepte atenția cui-va.

Era acum aproape de un boschet, în care pătrunse; o lumină apărură și dispărură aproape îndată.

— Oare ce naiba poate să facă omul acesta? murmură Gerald. Se ascunde în propria lui casă?.. Și apoi se servește de o lanternă oarbă; și eu nici odată n'am avut încredere în oamenii cărî se servesc de asemenea instrumente.

— Ei!.. se duce, fără îndoială, să se asigure dacă comorile sunt tot la locul lor.

— A, da!.. Uitasem de asta, răspuse tînărul, înălțînd din umeri.

Și după o clipă, adăugă rîzînd:

— Să mergem să ne culcăm.

— Mai întâi, să ne examinăm armele, căpitane. În Mexic, trebuie să se gîndească cine-va la tot felul de surprize.

Chapardo închise fereastra, și aprinzînd o lampă, examină puștile și se asigură că erau în bună stare.

După ce le puse la locul lor, se pregăti să se culce, când de-o dată, tovarășul său îl auzi exclamînd:

— A!.. Privește!.. O ușă pe care n'o observasem încă!

Și apropiindu-se, deschise ușa și intra în încăperea vecină.

Era o sală vastă, plină peste tot cu arme. Puști, revolvere, pumnale, erau înșirate la rînd pe pereți. Pe jos erau îngîrădiți saci de gloanțe și lăzi de praf de pușcă.

«S'ar putea face un schimb admirabil de puști, cu acelea pe care le posedă. Bieții oameni au fost nevoiți să se mulțamească cu ruginele pe care le-am putut căpăta de la Americani.

«Trebuie să vorbesc despre asta cu don Ignatio.

— Ascultă!.. exclamă de-o dată Gerald, alergînd la una dintre ferestre și ridicînd repede transparentul.

Amândouă rămaseră tăcuți, trăgînd cu urechea.

În adevăr, niște exclamații înăbușite ajungeau până la dînsii. S'ar fi părut că sunt niște strigăte care vin de sub pămînt.

Zgomotul deveni din ce în ce mai lămurit, mai apropiat. De-o dată, o lu-

mină se zări în boschetul în care don Ignatio intrase cu câte-va momente mai înainte. Mexicanul apărură, fugind ca și cum l'ar fi urmărit diavolul din urmă.

— Ajutor!.. Sosesc Francezii!.. Ajutor!.. Francezii!..

Dar ultimul cuvînt se stinse în gura fugarului.

Un om îl apucase pe la spate, și strnăgându-l de gât, îi striga cu o voce tunătoare:

— N'ai mai văzut nici o dată francezi, imbecilule! Ce te-a apucat? Privește! Oare Francezii n'au nasul în mijlocul feței ca și cei-l'alți oameni?

Și omul apucase lanternă pentru a-și ilumina figura. Acum, trăsăturile îi erau în plină lumină.

O dublă exclamare plecă de la fereastra de la care Gerald și Chapardo urmăreau cu atenție această scenă.

— Trompet!.. Trompet!..

— Cum!.. Este aici cine-va care-l cunoaște pe Trompet, fostul zuav din primul regiment de linie francez.

Se auzi zgomotul unor pași repezi pe scări și două oameni apărură ca niște nebuni.

— Trompet—căci era dînsul în adevăr—alergă înaintea lor.

— Micul meu căpitan!.. Chapardo!.. Și-i îmbrășișă cu căldură pe amîndouă.

— Dar unchiul meu? strigă Gerald.

— Iată-mă. nepoate răspuse o voce care eșea din boschet.

Doctorul apărură aproape îndată, urmat de ex-colonel și de indianul care fusese prizonier împreună cu dînsul.

Apașul purta în spate două saci plini. Toți erau veseli și nu știa ce întrebări să-și pue mai întâi.

În timpul acesta, don Ignatio rămăsese ca trăznit; nu mai era în stare să pronunțe un singur cuvînt.

Dar, din nenorocire, strigătele sale tură auzite; servitorii alergară din toate părțile.

— Ajutor! amigos, ajutor! strigă don Ignatio, regăsindu-și uzul vorbirii. Oaspeții mei sunt niște bandiți francezi; voiau să mă asasineze... N'ai așteptat de cît sosirea complicilor lor, care s'au introdus prin mine.

— Moarte Francezilor! strigară servitorii; moarte Francezilor!

Doctorul fu cel dînăt care își dădu seamă de gravitatea situației.

— Ascultă, caballero, zise dînsul, întorcându-se spre don Ignatio, cum puteți d-tră presupune că noi am venit aici cu intenția de a vă asasina? Suntem fără arme și nici nu vă cunoaștem.

«Numai întâmplarea ne-a condus în galeria în care ne-ați întâlnit; numai întâmplarea ne-a făcut să ne întâlnim cu niște compatrioți care ne credeau perduți pentru tot-d'a-una. Unul dintre ei este nepotul meu, și cel alt un vechi prieten... De alt-fel, este de ajuns să vă uitați mai cu atenție la noi, pentru ca

să vă convingeți că nu suntem bandiți, de și suntem francezi.

«Cât despre acest amic, continuă dansul, întorcându-se spre fostul colonel mexican, este compatriotul d-tră.

Indianul este un brav apaș, care din ordinul șefului său a mers să ne arate mormântul strămoșilor și care era să-și găsească moartea împreună cu noi.

Dar ceea ce credea savantul că va fi o explicare a purtării sale, era pentru don Ignatio o dovadă mai mult de rea credință.

— Da, strigă dinsul, după ce se refugiasse în mijlocul servitorilor, sunteți o bandă de prădători, compusă din francezi, mexicanii trădători de patrie și din piei-roșii, ca aliați.

«La arme, amigos, la arme!

Peonii alargară spre colibele lor.

Majordomul și călău-va șef de lucrări porniră spre clădirea în care se aflau adăpostii indieni.

Gerald le așinu calea și le strigă cu vocea tunătoare:

— Voiți zbura creerii celui d'întăit dintre voi care va îndrăzni să facă un singur pas.

În ambele sale mâini lucea câte un revolver cu două-spre-zece focuri.

— Noi amândoi, căpitane, zise Chapardo, care venise să ia loc lângă dinsul, avem gloanțe pentru patru-zeci și opt de oameni.

În timpul acesta zece umbre se strecurară încetșor și veniră să ia loc la dreapta și la stânga lor.

Erau indienii. Fie-care dintre ei ținea în respect câte un mexican.

Ar fi fost de ajuns un singur ordin, un singur gest al lui Gerald pentru ca să-și descarce armele la întâmplare în mulțimea compactă a servitorilor.

Înspăimântați, aceștia din urmă se pregătiră să bată în retragere.

— Nimeni să nu se miște din loc! comandă tinărul căpitan.

«Chapardo, dă revolverele tale lui Trompet, ia jumătate dintre indienii, du-i sus și dă fie-cărui din ei câte o pușcă, câte două revolvere și muniții.

«Tu, Trompet, veți rămânea cu mine».

Cinci minute după aceea indienii erau înapoi, înarmați pînă în dinți. Camaraziilor făcură același lucru.

— Acum e rîndul d-voastră unchiule, senor Espira, Trompet!..

— Și a camaradului, adăugă fostul zuav, întorcându-se spre apașul care fu sese tovarășul lor de captivitate sub-pământeană.

Cei patru oameni reveniră peste puțin înarmați pînă în dinți.

— Avem un căpitan strașnic, zise Trompet, încercându-se să flecărească, după eternul său obicei.

— N'avem timp acuina să stăm de vorbă, îi răspunse Chapardo; amintește-ți numai că trebuie să-l ascuți fără să discuți.

(Va urma)

LA LACUL „SF. ANA”

Aerul răcoros al dimineții de la munte ne umple plămâni, înviorându-ne inima și mintea. Ramurile de pin și brad legănate de vînt și de săriturile vesele ale păsărelelor, își șoptesc par'că în taină ceva din lumea necunoscutului. Prin aer zboară frunzulițe, care vin de se așează tăcute în jurul băncii umbrite, pe pe care stăm așteptând de o oră pe tovarăș.

— «Ha! să mergem și singuri, îmi zise tata, căci văd că ăia n'au de gând să vie».

Și decî. iată-ne urcând serpentinelul, ce duce din Tușnad-fürdő la lacul Sf. Ana, dincolo de munții ce se găsesc spre Răsărit.

De o parte și de alta a serpentinelului numai arbori, care prin mulțimea lor își împiedică privirile.

În vale, dincolo de Tușnad, auzim murmurul sgomotos al Oltului, ce se a-runcă cu furie din piatră în piatră.

După un drum obositor de o oră și jum. vedem în fața noastră un fel de arc de verdeață dincolo de care zărim albastrul senin al cerului.

După ce am trecut pe sub cei doi arbori mitici ce formați în mod natural arcul, ne găsim într'un mic platoș.

Pe acest platoș pasc vite; la stînga noastră sunt un șir de munți între care Ludmilla. La S. O o frumoasă vedere a vre-o cinci șiruri de munți.

La Nord o deschidere prin care se văd o mulțime de sate în poziții admirabile. Oltul cu arbori pe lături are un drum foarte neregulat. Ca două brăe unul la dreapta și altul la stînga Oltului se văd: linia ferată la stînga și șoseaua națională (Orșag-ut) la dreapta. Între satele ce văd se găsesc, în formă de răsăduri de diferite nuanțe, tot felul de bucate.

La răsărit, o pădure dincolo de care se găsește în vale lacul Sf. Ana.

Sunt două potecuțe până acolo, una spre N. E., alta spre S. E.

Noi am mers pe primul drum și după 20 minute de marș mai grăbit zărim printre arbori, licărirea albastre ale un-

delor și apoi lacul. O vedere generală a lacului ni se deschide în dreapta.

În mijlocul unor munți înalți stă de secole lacul acesta numit Sf. Ana iar soarele par'că sărută undele ce urmează un drum regulat, dinspre centru la margine.

Cum și prin ce minune a naturii se găsește acest lac aci?

Ne-am coborât la întâmplare spre el. Îți trebuie mai mult de o jumătate de oră, aproape o oră chiar, să-l ocolești. În apropiere, spre răsărit, e o cupolă unde un preot slujește odată pe an.

Acest lac, cu toate că ți se pare liniștit, e ingrat cu acei ce intră în el. Cine înoată prin el se simte atras spre centru, iar aci spre fund. Acest fund nu s'a putut calcula. Inotătorii perfecți care au încercat să treacă prin lacul acesta n'au izbutit să-și ajungă ținta.

Cercetările științifice au stabilit că lacul e rezultatul unui vulcan și că ceea-ce atrage e craterul fostului vulcan.

Papo ul însă afirmă cu o adîncă convingere că e vorba de un înfricoșat blestem.

Legenda acestui lac este următoarea:

«În locul unde este lacul, era o pa-jiște înconjurată de munți care se văd. Odată un boer mare se găsea aci cu căruța, și căi nu puteau să-l scoată. Pe jos nu voia să se obosească.

«Atunci a prins-o pe Sf. Ana, care se plimba cu 5 fecioare și le-a înhamat la căruță, bătându-le grozav.

«Sf. Ana a rostit blestemul:

«— «Să dea Dumnezeu să fie lac fără fund locul acesta!»

«Și așa s'a făcut.

«Sfânta și fecioarele au plecat tefer iar bogatul a dispărut în lac».

Unii țărani spun că boerul s'a prefăcut în balaur și zace în fund, căci nu are voie să iasă, ci numai atrage spre el pe cine intră în lac.

După ce am mâncat puțin, ne-am întors pe acelaș drum.

Am stat din nou pe banca de la începutul serpentinelului, dar acum, obosiți foarte tare, nu mai priveam frunzulițele ce se așează cuminte în jurul nostru, căci gândurile ne erau departe... dincolo de munte.

Trifu V. Vasile.

INGROPATA DE VIE

— Urmare —

— Dacă aș putea să am măcar două zile... măcar o singură zi înaintea mea... dacă aș putea găsi cheia, ceva regulat, ceva repetat... o grupă de multe care, să-mi deștepte atenția... Dar vederea mi se turbură; simt că nu mai am mult pînă ce-mi voi da sfîrșitul... Ah!.. să vă dau mai întîi bani... Iată cei trei sute de dolari pe care-î mai am. Te vei duce

în Martinica, domnule Carjaval, nu-l așa?

— Fără îndoială, și îndată ce amicul meu Morales va fi bine instalat...

— Căutați în direcția cimitirului... Căutați de vă introduceți în încăperea cu lade de fier... Căutați bascula... Aruncați o piatră... Veți putea, ascultând cu atenție sunetul căderii... Ah!.. dacă aș fi eu în locul d-tră!.

Ma! dați-mi din nou hârtia cu logogriful... Voesc s'o mai văd o dată.

Dar se încrezuse prea mult în forțele sale. Era cu totul lipsit de energie. Și cu toate acelea, fiind rindurile încurcate ale logogrifului, s'ar fi zis că o flacără divină îi luminează privirea.

Își duse mânele spre gât, ca și cum ar fi voit să smulgă ceva care-l înăbușia.

Un val de sânge îi împurpură buzele.

Păru mai ușurat acum, și după un moment de odihnă reluă:

— Mi se pare că voi deslega enigma... Dar în scrisoare, plantatorul din Martinica spune că are nevoie de un girant administrator. Fă așa ca să fi d-ta acest girant... O recomandare falsă este întotdeauna ușor de găsit... Du-te din partea mea la Laneson, în Boverly 25... Dinsul va aranja această afacere și vei reuși cu siguranță... Ah!... dacă aș fi eu în locul d-tră! repetă dinsul din nou.

Morales și Carjaval nu îndrăzniau să-l mai pue întrebări. Banditul le inspira acum un respect adinc. Oare cum aveau să poată vre-o dată răsplăti binefacerile acelui om?

Bătrînul își lăsă capul peste spate, și închise ochii.

Bandiții respectau ultimele momente ale bătrînului.

Stăteau tăcuți, atenți, neliniștiți, silindu-se să nu peardă cele din urmă cuvinte care aveau să își născă dintre buzele muribundului.

Și bătrînul, simțind cum viața îl părăsește, își concentrase toată forța, toată energia pentru a deslega enigma.

De o dată corpul său păru zguduit de o descărcătură galvanică.

Se ridică în picioare și exclamă: — Cheia! cheia!..

Primele litere!.. în ordine fixă...

Dar un nou val de sânge îi năvăli pe buze, și un horcăit sinistru îi contrastă gâtulejul.

Se clătină, și Carjaval trebui să-l reție pentru ca să nu cadă.

— Duceți-mă în camera mea, murmură dinsul într'un ultim suspin. N'aș voi să mor aici.

Și-și perdu cunoștința.

Carjaval îl luă în brațe și-l transportă în camera vecină.

Necunoscutul fu zguduit de un ultim spasm și muri.

La strigătele lui Carjaval, d. Pump alergă.

— Mort! exclamă dinsul; bătrînul a murit!.. Și-mi datorează două dolari!

— Îți voi plăti eu datoria lui, răspunse Carjaval cu demnitate; dar, poți să-mi spui, cine era omul acesta?

— Ah! acum, de vreme ce e mort, pot să vorbesc în toată libertatea... Omul acesta, pe care-l vedeți acum, întins fără suflare, bătrînul acesta lipsit de putere pe care l-ați cunoscut, a fost timp de douăzeci și cinci de ani spaima New-Yorkului... Este Joe Nick, celebrul hoț și asasin... De trei ori a fost con-

damnat la moarte, și de trei ori a scăpat, chiar în momentele când era condus la spânzurație. Era un bandit, în fața căruia tremura o lume întreagă.

— A fost un bandit nobil! murmură Carjaval, ducându-și mâna la inimă.

Poate că cei patru sute de dolari cari îi încălzeau buzunarul contribuiau cu mult la formarea acestei păreri.

IX

Afacerile merg bine.

Al senor don Inigo Morales y Cuchito.

Imperial Boarding House, 98 Street, New-York.

Querido amigo, my old Chap, n'aș putea să îți spun ce bucurie am simțit, când am aflat că trăiești liniștit în casa cu nume sonor în care te-am instalat.

Îmi spui că starea ta se îmbunătățește. Darce! Lucrul nu este de loc de mirat! În afurisitul nostru cuib de mai înainte, ar fi fost cu neputință să te faci bine.

Și ochiul tău își recapătă colorile naturale! E superb!

În adevăr, bunul Joe Nick, a fost providența noastră.

«Să nu-ți pară rău de cheltuelile pe cari le facem.

Așteptând «marea lovitură», afacerile mele merg bine.

«Și asta, tot datorită frumosului Joe Nick! Oare nu este dânsul acela care m'a trimis la acel uimitor Laneson din Bowery? Ce falsificator de geniu!

Într-o singură oră, și pentru modesta sumă de 10 dolari, omul acela mi-a fabricat o excelentă scrisoare de recomandare... Din partea cui crezi?... Din partea marelui asociații «General Sugar Association of America. Hobofien No. 1».

Era un certificat de știință, de experiență, de cinste... Rămânea acum să mă știu folosi de acest certificat, și te asigur că nu mi-am pierdut timpul.

«Am găsit fără întârziere un vas care pleca în spre Antile. Laneson mi-a dat un sfat cât se poate de bun.

M'am adresat mai întâi la Jamaika, la Kingston, prefăcându-mă că umblu după o ocupație în Antile. Ast-fel că nu soseam așa de-a dreptul în Martinica.

«Când m'am instalat în hotelul celor «Treî Coroane» la Sf. Petre, aveam aerul unui om care începea să se descu-rajeze și avea de gând să se reîntoarcă în Brazilia, fără să fi făcut vre-o ispravă.

«Am vorbit în această privință cu mai mulți oameni. Unii mi-au desemnat ferma de zahăr a lui Lever, așa în cât, vizita mea acolo, a fost cât se poate de naturală.

«Un amănunt vesel: am făcut un mare sacrificiu pentru fericirea noastră viitoare. Mi-am tăiat mustățile, de care, între noi fie vorba, eram destul de mândru. Dacă m'ai vedea acum, te ai strica de rîs. Am fața rasă, ca aceia a unui

quaker, părul tuns mic, într'un cuvînt înfățișarea unui american metodist. E ceva perfect, dragul meu!

Luasem de mai înainte toate informațiile despre Lever și informațiile acestea erau cât se poate de mulțumitoare.

E un om cum se cade, nu tocmai din cale afară de inteligent, dar un om care a știut să-și ducă la bun sfârșit afacerile. Cam glumesc unii pe socoteala sa, dar glumele acestea pornesc mai mult din invidie.

E un proprietar care-și plătește foarte bine personalul, și un om cât se poate de generos.

Pe lângă asta, e un om foarte încrezător, pe care-l poate duce cine-va de nas, cu cea mai mare înlesnire.

«Așa dar, fără să stai mult la îndoială, m'am dus să mă întâlnesc cu d. Lever; și nu mi-a părut rău de această hotărîre.

«La început, puțin cam mirat de cererea mea, căci își credea proiectul său de retragere necunoscut de nimeni, mi-a pus întrebări, cercând să mă descoasă.

«Eu i-am arătat îndată scrisoarea de recomandare pe care o posedam, și am insistat asupra faptului că căutam de multă vreme, un loc de administrator în insulele Antile.

«Nu e nevoie să-ți mai spun că nu-mi perdusem timpul, și că fermele de trestie de zahăr nu mai aveau acum nici un secret pentru mine.

Lever a rămas încântat și a căpătat dintr-o dată o mare încredere în mine. Cu toate acestea, m'a rugat să-i dau un răgaz de câte-va zile, pentru ca să se poată consulta în liniște cu soția sa.

«Foarte bine. Doamna își avea votul ei în această afacere. Este sfînt că femeile zic totdeauna «da», când este vorba de retragere din afaceri... Mai ales că acum era vorba și de repatriere, de reîntoarcere în Franța. Cum ar fi putut oare d-na Lever să fie împotriva unui asemenea proiect?... După trei zile, plantatorul trimetea după mine, și în câteva cuvinte, afacerea fu regulată.

Eram angajat ca administrator girant al plantațiilor de la Roxelane, cu salariu de cinci sute de lei lunar, avînd drept și la o parte din beneficiu.

«Tu îți închipuiai poate că eu nu sunt bun de nimica!. Te înșelai... Trebuie să-ți mărturisesc că am nevoie de mult curaj, pentru că nu cunosc încă tocmai bine secretele plantațiilor de zahăr. Din fericire sunt supraveghetorii lucrărilor, cari se pricep de minune în astfel de afaceri. Și apoi, excelentul certificat pe care-l posed, îmi îngăduie să răspund la multe întrebări într'un mod evasiv, fără ca cine-va să se gîndască vre-o dată a-mi bănuși știința.

Carjaval plantator de trestii de zahăr!.. Îmi vine să mor de rîs.

«Am fost prezentat doamnei și domnișoarei. Doamna, destul de trecută, mai păstrează însă amintirile frumuseții de altă

dată... Fiica este o blondă superbă. Am auzit spunându-se că se îmbolnăvise destul de greu în urma aventurii tale; dar boala n'a lăsat pe figura ei nici o urmă.

«Nu cred să fi făcut bună impresie acestor două femei. Se pare că doamnele nu prea iubesc genul meu de frumusețe. Voi căuta să-mi las din nou barba și mustățile; poate că atunci le voi fi mai simpatic. La urma urmei însă tu știi bine că eu n'am venit aici pentru a mă ocupa de ast-fel de afaceri neînsemnate.

«Și acum să vii la afacerea noastră principală; la început am crezut că te înșelaseși și că pavilionul nu era situat lângă un cimitir. În adevăr, cimitirul acesta era despărțit de grădină printr'un zid înalt și printr'un șanț larg, în care a fost abătut cursul Roxelonei, un mic pârâiaș.

«Punând câte-va întrebări discrete în dreapta și în stânga, am putut afla că în urma evenimentelor al căror erou principal ai fost tu, d. Lever a pus să se înalțe zidul de care îți vorbesc, pentru ca pe viitor să poată fi pus la adăpostul urechilor indiscrete.

«Patronul meu mi-a povestit toată aventura; mi-a vorbit despre un om teribil care te-a zmul din mâinele negrilor și pare convins că ne-am înecat amândoi în apele basenului.

«Nu e nevoie să-ți mai spun că l'am lăsat în convingerea lui.

«Aș fi dorit să aud din gura lui câte-va cuvinte relative la comoară; dar cum aș fi putut începe o asemenea convorbire fără să-I deșept atenția?

«Din fericire amicul William Simpson a avut grije să-I trimeată o scrisoare de prin adâncimile Texasului, unde se află acum. Se pare că domnul acesta urmărește ceva. Soția sa l'a părăsit și dînsul își închipue că i-a rămas un fiu... Cautel!... Cautel atîta cât îi va plăcea!...

«Din scrisoarea lui n'am reținut de cât această frasă interesantă pentru noi:

«Cât despre aceea ce știi, păstrează-l bine... Voi găsi fără îndoială scrisoarea ta la N. I... Numai Dumnezeu știe însă când voi putea ajunge acolo».

«Vezi bine că e vorba despre caseta. Prin urmare nu te-ai înșelat: caseta e aici. Unde?.. Caut, cercetez, pipăi fără încetare; dar pînă acum toate mi-au fost în zadar.

Însă de vreme ce d. William nu se va reîntoarce așa curînd în New-York, nu e nevoie să fim prea din cale afară nerăbdători.

«Ah, când mă gândesc ce viață bună am duce!.. Fără îndoială, e frumos lucru să fie cine-va administratorul unei ferme de zahăr; dar nu știu cum, felul acesta de viață nu mi se pare de loc potrivit... Mă simt născut pentru viața de mare senior, de rentier... Munca de toate zilele mă obosește.

«În momentul în care voiam să-mi închid scrisoarea, am aflat că nu mai e mult pînă la căsătoria d-șoarei Henrieta

Lever. Logodnicul ei, un oare-care Albert de Tresmes, trebuie să soscască cât de curînd în Antile. Vor celebra aici ceremonia căsătoriei și vor pleca fără întârziere amîndoi spre capitala lumii civilizate... Sper însă că pînă atunci îmi voi fi luat concediul de la d-lor, întovărășit fiind, bine înțeles, și de prețioasa casetă.

«Vezi prin urmare, querido, amico, că totul merge bine. Sunt cât se poate de sănătos și muncesc serios. Lever este încântat de mine și nici prin gând nu-I trece să bănuiască lovitera teribilă pe care i-o pregătesc.

«Singura mea preocupare este caseta; prin urmare locul meu de predilecție este biurul patronului. De multe ori mi s'a părut că am deslegat enigma; dar totul n'a fost de cât o părere. Am căutat prin toate hîrțile pe cari patronul, foarte încrezător, mi le lasă la dispoziție. Nici un indiciu.

«Caută de te mai căsnește cu logograful acela afurisit. În caz când descoperi ceva, telegrafiază-mi; merită cheltuiala.

«Eu, din parte-mi, am făcut o mică observație; literile cu cari se încep liniile sunt următoarele: P. D. M. R. G. K. B. E. I. T.

Literile cari uimează în sens vertical sunt cu totul altele și se repetă. Observă și tu bine dispoziția acestor litere și poate că vei putea ajunge la vre-un rezultat.

În linia nouă se poate citi cuvîntul «Isus» fără nici o încercare de mistificare.

«Oare nu cum-va cuvîntul acesta va putea să-ți servească de cheie? Încearcă.

«Îmi închid scrisoarea. Este pe aici o drăcoaică de neagră numită Toka, de care mă păzesc foarte mult.

«Are obiceiul să băjbăie prin toate colțurile și să pue mîna pe toate bucățile de hîrtie pe cari le întâlnește în cale. De multe ori a fost pedepsită pentru obiceiul acesta urât, dar nu s'a lăsat de patima ei.

«Din fericire fetița aceasta nu știe să citească.

«Știi bine că mie nu-mi plac tâlharii!

«La revedere, bătrînul meu camarad. Vezi de te îngrijește bine. Adaog un bilet de o sută de lei. Vreau să te găsesc sănătos tun. Și în urmă, cu starea pe care ne vom fi creat-o, sper că viața ne va fi mai ușoară.

«Amicul tău pentru tot-d'a-una
«Esteban Carjaval».

CAP. X

Moartă!

După cum vedeți, dragii mei cititori, Carjaval se instalase în ferma lui Lever ca la dînsul acasă.

Din ziua teribilei crize care fusese aproape să pue capăt zilelor frumoasei Henrieta, nu mai intervenise nici un ac-

cident care să mai stârnească grija părinților ei.

Doctorul Gerard, după ce observase de aproape starea frumoasei copile, dăduse asigurări depline prietenului său.

În adevăr Henrieta părea că se bucură de o sănătate cu totul normală. Spiritul ei era în totul ponderat și nu dădea de loc dovezi de exaltare.

Sentimentalitatea ei nu prezenta nimic îngrijitor; își vedea de treabă ca ori și ce fată cuminte în casa părinților ei.

Asta n'o împiedica însă să-și arate toată dragostea pe care o avea pentru Albert de Tresmes și să se bucure de apropierea orei când avea să devie soția lui.

Draguța copilă primise cu o bucurie nebună știrea succeselor lui Albert.

Promovat definitiv la gradul de locotenent, d. de Tresmes nu se mai gîndea acum să-și dea demisia din marină. Din potrivă primise cu recunoștință un post de atașat pe lângă serviciul de construcții al ministerului de marină și hotărîse să se stabilească definitiv la Paris.

Paris!.. Henrieta tremura de emoție când se gîndea că avea să locuiască și dînsa în orașul acela care provoacă curiozitatea și invidia unei lumi întregi.

Cu toate acestea o îndurera foarte mult gîndul că o să trebuiască să se despartă de scumpii săi părinți pentru care nutrea cea mai curată, cea mai adîncă dragoste.

Din fericire d. Lever se pricepuse s'o liniștească repede.

Vînzându-și pămînturile, capitalizându-și averea, Lever avea puțința de a trăi împreună cu familia o viață largă, la adăpostul ori-cărui nevoi.

Henrieta fusese foarte fericită când aflase că Albert o să vie în Martinica pentru celebrarea căsătoriei; simțea o deosebită plăcere să îndeplinească actul acesta, cel mai important al vieții sale, în țara pe care o iubise așa de mult și în care își petrecuse cei mai frumoși ani ai vieții—anii copilăriei.

Avea să se căsătorească în mijlocul servitorilor ei, în mijlocul acelor negri pentru care fusese tot-d'a-una așa de bună... Și când vaporul avea să se îndepărteze de coasta insulei pentru a o duce spre adevărata Franță, ea va trimite micet sale patrii, într-o sărutare, toată dragostea unui copil pentru mama sa.

Albert plecase din Hanoi pe vasul «Villars» și socotea să pornească spre Martinica pe vasul «Bremms», care trebuia să fie gata la sosirea sa în Franța.

În ultimele sale scrieri se arăta foarte vesel, cu o încredere completă în viitor. Peste trei luni aveau să fie cu toții instalați în grandiosul Paris. Fericirea le era asigurată.

Preparațiunile pentru căsătorie începură cu mult brio.

Pentru componerea trusoului miresei, magazinele din Sf. Petre fură golite. D-na Lever, care era foarte pricepută în asemenea lucruri, depunea o activitate fără seamăn, împreună cu servitoarele ei negre.

Henrieta râdea de toate aceste pregătiri extraordinare.

Lever era cât se poate de fericit. Mulțumită trecerii de care se bucura dinsul pe lângă administrația locală, formalitățile civile fură repede îndeplinite.

O singură grijă îi mai rămăsese acum fermierului: regularea definitivă a afacerilor sale.

Fără îndoială, nu putea spune nimic rău despre Carjaval; din potrivă, putea chiar să se laude cu serviciile administratorului său.

Cu toate acestea îl cunoștea oare destul de bine pentru ca să-i încredințeze conducerea completă a afacerilor sale?

E greu lucru să dai pe mâna cui-va niște operații atât de importante; și fermierul n'ar fi vrut cu nici un preț ca după plecarea sa să mai aibă preocupări ori neajunsuri care să-i strice fericirea.

De aceea, după ce se consultase cu soția sa, se hotărîse să-și vândă proprietățile. Carjaval avea să rămâne cu drepturile pe care și le câștigase; avea să treacă adică, împreună cu proprietățile pe seama noului patron.

De alt-fel, dacă Carjaval n'ar fi voit să primească această soluție, Lever era gata să-l despăgubească cu o sumă de bani destul de însemnată.

În timpul acesta d. administrator Carjaval începuse să obosească; cercetările sale mereu zadarnice, îl făcuseră să devie nerăbdător.

Lever nu putea bănuși ce griji zbuciuma sufletul administratorului său, dar era oare-cum uimit văzându-l înfrigurat, trist, de multe ori arțăgos.

Banditul fusese de mai multe ori cam prea sever cu niște negri vinovați de nu știu ce fapt; într-o seară își uitase pînă într'atâta rolul, în cât se îmbătase.

Era în adevăr o minune cum de putuse amicul lui Morales să se stăpânească atâta vreme.

Lucrurile stăteau pe loc; bandiții erau mereu tot la punctul de plecare. Criptogamul rămânea mereu nedescifrat și sfârșirile pe care le făcea Carjaval pentru a ajunge la o soluție oare-care îl făcuseră să devie de o nervozitate străină pînă atunci firei sale.

Și cel puțin dacă o eșire îndrăzneată, o violență oare-care, ar fi putut să-l înainteze cu ceva!.. Era sigur că Lever posedea cheia enigmei; dar oare avea să i-o poată zmulge cu forța?..

Carjaval era chinuit de cele mai sinistre gânduri.

Dacă ar fi putut să-l prindă pe Lever într'un colț, l'ar fi silit să vorbească; s'ar fi priceput el să găsească o tortură destul de teribilă pentru ca să-i poată zmulge cuvintele din gură.

Și-apoi mizerabilul se mai gândea și la primejdia prin care trecea: Simpson putea să se întoarcă dintr-o zi în alta.

(Va urma).

CURIOSITĂȚI VEGETALE

În multe cazuri istoria națiunilor s'ar putea scrie timp de secole întregi, punând întrebări decanilor florei sale, dacă aceștia ar putea auzi și vorbi.

Faimosul cedru de Liban, mândria grădinei Plantelor din Paris, ar putea să povestească din cuvânt în cuvânt istoria secolului al XVIII-lea. Platani de la Luxemburg ar putea să fie și ei tot atâta de fleacari. Oare Camille Desmoulins și alți membri celebri ai revoluției n'au venit adese-ori să viseze sub umbra frunzișului lor?

Aproape toate capitalele europene se pot mândri cu arborii lor istorici.

Constantinopolul își păstrează și astăzi faimosul arbore al ienicerilor și Viena este bogată în amintiri de soiul acesta.

Cei trei arbori din ilustrațiile noastre

Un tunel

de astăzi nu oferă un interes istoric așa de mare; dar, fără îndoială, pot fi clasificați printre decanii lumii vegetale.

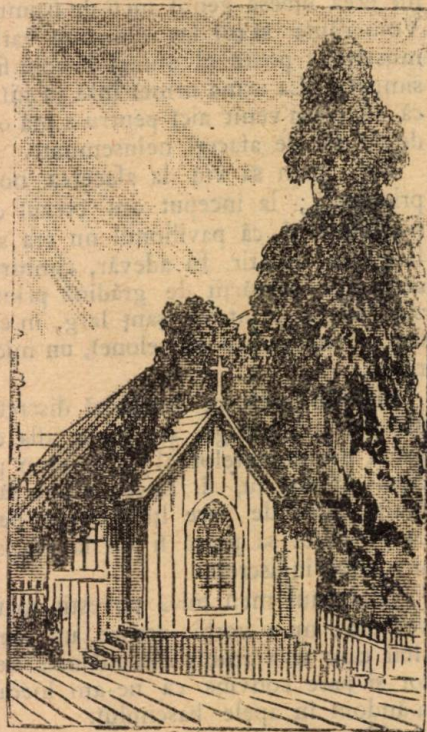
Primul este un gigant «sequoya» din Munții Stâncoși, din care n'au mai rămas astăzi de cât vre-o sută de exemplare. Guvernul american s'a trezit prea târziu pentru a-l lua sub protecția sa.

A doua ilustrație reprezintă un bătrân trunchi de arbore, înconjurat de edera, care ține loc de clopotniță bisericească unui mic sat canadian.

Al treilea arbore pe care îl reprezentăm este cât se poate de bizar. Taiat în formă de barcă, copacul acesta constituie astăzi unul dintre cele mai principale ornamente ale Parcului Imperial din Tokio.

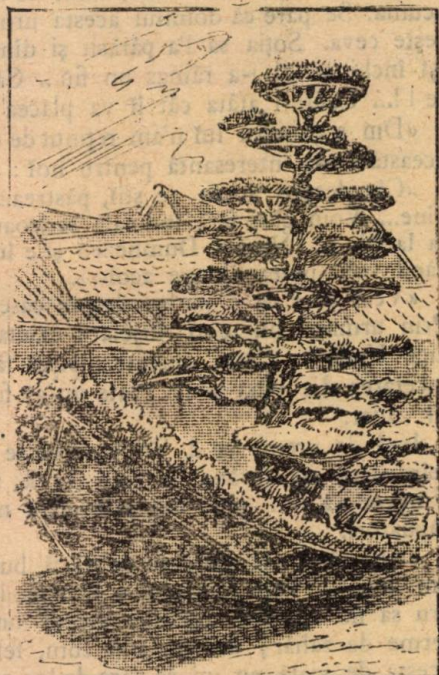
Arborele acesta numără mai bine de

patru sute de ani și dovedește într'un mod neîndoios că gustul omului de a corecta, de a înfrumuseța natura, nu datează de astăzi.

O elopotniță

În toate epocile s'au găsit amatori care să-și petreacă ani întregi pentru a împodobi un colț al naturii, creînd de multe ori plante noi. Și astăzi multe din aceste curiozități vegetale, pe care le nu-

O joncă

mă naturale pentru că nu vedem într'un colț s'ar fi putut amesteca acolo mâna omului, se dovedesc mai târziu a fi opera unor horticultori savanți ai secolelor trecute.

Sapiens.

Către cititori

Anunțăm pe cititorii noștri că vom publica bucuros orice articole interesante privitoare la călătorii sau vinători, în țară sau străinătate, ce ne vor fi trimise.

Articolele, scrise pe o singură parte a hârtiei, în scrisori francate, vor fi adresate redacției «Ziarului Călătorilor», str. Brezoianu 11, București.

CÂȘTIG MARE

Representanți capabili, funcționari, etc., își pot dobândi un frumos câștig accesoriu, scriind:

Agentiei de Publicitate „Presa” București pentru S. B. No. 20.

I.J. RESSEL

BUCUREȘCI

Str. Carol No. 14

cel mai mare depozit de

Mașini de cusut

înzestrate cu aparatul de brodat, având mers ușor și

iute prin noua invențiune patentată și fără sgomot.

«PFAFF» RESSEL «PFAFF»

Singurul reprezentant al renumitelor fabrici de automobile «de Dion Bouton» și biciclete «Peugeot» «Auto-Garage»

Atelier cu motor pentru reparat orice sistem de MASINE DE CUSUT, BICICLETE și AUTOMOBILE, precum și pentru arămuit nichelat și emailat.

SĂBII se niclează cu prețuri reduse. — Atelier special pentru colțuit, gravat, plisat, soiele și evantail.

Magazinul General de Muzică

LA HARPA

București, Strada Colței No. 5

Cel mai mare depozit de

Gramofone americane

cu renumita marcă «The Harp», și

◆ INSTRUMENTE MUSICALE ◆

Prețurile cele mai reduse

Cataloage gratis

MARELE MAGAZIN DE ARME

București Cal. Victoriei, 44 **B.D. ZISMAN** Suc. Craiova St. Unirii 48

Furnizor al Curții Regale

are onoare a aduce la cunoștința Onor. sale clientele din toată țara, că a înființat în magazinul său o secțiune specială de

PUȘTI pentru pădurari

lucrate special pentru acest magazin și fiind de o construcție solidă și

— PREȚURI FOARTE AVANTAGIOASE —

Model No. 230 — Pușcă cu capsă, cu o țevă, lei	15
Model No. 285 — Pușcă cu capsă, cu două țevi, solidă, recomandabilă, lei	30
Model No. 236 — Pușcă cu capsă, cu două țevi, oțelurile înainte foarte solidă, funcționare admirabilă, model f. recomand.	40
Model No. 133 — Pușcă foc central, cu o țevă, sistem «Mau-ser. cal. 12 sau 16, robustă, recomandabilă, lei	30
Model No. 101 — Pușcă foc central, cu două țevi, calibru 12 sau 16, cheia de deschidere între cocoșe, cocoșele punându-se singure la piedica de siguranță, m. solid, lei	55
Model No. 1103 — Pușcă foc central, cu două țevi, calibru 12 sau 16, cheia de deschidere între cocoșe, cocoșele punându-se singure la piedica de siguranță, oțelurile înainte (armă de reclamă a magazinului), pușcă recomand., lei	65

Prețurile sunt reduse, fixe și se înțeleg numai cu bani gata. — Expediții în toată țara. — Comandele se efectuează în ziua primirii.

Reclama este sufletul comerțului

Dacă voiți să **CÂȘTIGAȚI O AVERE COLOSALA?**

Grăbiți-vă de a vă abona la ziarul

UNIVERSUL

Cel mai răspândit din întreaga țară

Cel mai bine informat și cel mai în corent cu întreaga mișcare politică, economică și financiară din țară și din străinătate.

Care are corespondenți speciali în: Paris, Berlin, Londra, Viena, Budapesta, Roma, Sofia, Constantinopol, etc.

◆◆◆◆◆ **Singurul Ziar independent și impartial** ◆◆◆◆◆

Cu începere de la 15 Septembrie 1907, ziarul „UNIVERSUL” dă următoarele însemnate premii la abonații săi:

- 1) Un mare premiu de **1500 lei**. 2) 2 premii de câte **250 lei**. 3) Trei lozuri întregi ale Loteriei de Stat Român purtând No. 52.583, 52.594, 52.599. 4) 5 premii de câte **100 lei**. 5) Patru premii de câte **40 lei**. 6) 10 abonamente pe un an la „Universul” **180 lei**. 7) 10 abonamente pe 6 luni **91,50**. 8) 10 abonamente pe 3 luni **46,50**.

În cazul cel mai norocos se poate câștiga

900,000 LEI

ast-fel că se pot cumpăra Palate și Moșii.

cu nimic se poate câș-

tiga o avere enormă!

— UNIVERSUL pregătește frumoase surprize numeroșilor săi cititori —

Pe lângă acestea abonații vor mai primi gratis un frumos roman intitulat

SPIOANA

Tipărit înadins pentru abonații ziarului „Universul”.

De asemenea toți abonații primesc gratuit «Universal Literar» ziar săptămânal, care conține, pe lângă o bogată materie literară și o frumoasă ilustrație în culori.

Abonamentele la UNIVERSUL sunt excepțional de ieftine:

Pentru un an lei 18, Pentru 6 luni lei 9,15. Pentru 3 luni 4,65

Abonații, spre a participa la tragerea premiilor de mai sus vor primi: Pentru un an 25 bonuri de premiu. Pentru șase luni 10 bonuri de premiu. Pentru trei luni 3 bonuri de premiu.

ZIARUL CĂLĂTORIILOR

SI AL ÎNTÂMPLARILOR DE PE MARE SI USCAT

COSTUL ABONAMENTULUI
Lei 5. — pe an în toată țară
" 2.60 " 1/2 " " "

Redacția și Administrația :
No. 11, Strada Brezoianu, No. 11.

ZIARUL CĂLĂTORIILOR
apare o dată pe săptămână
— MARTEA

LA MARAKESCH. — (Vezi pag. 2184).

ABONAMENT

— LA —

„Ziarul Călătoriilor”

— Pentru 1 an 5 lei —
— Pentru 6 luni lei 2.60 —

LA MARAKESCH

La Marakesch, Ben Ahmed și Mustafa erau cunoscuți de toată lumea.

Erau doi asociați cari făceau comerț și cămătărie, — toate soiurile de comerț, și toate soiurile de cămătărie.

Nu prea se bucurau de reputație bună; dar nici odată nu fuseră în conflict cu legea... și apoi, erau niște oameni cari cheltuiau mulți bani, și multă lume îi simpatiza.

Nimeni nu căuta să știe care era originea averii lor.

Nimeni nu știa că cei doi negustori erau niște tâlhari ordinari.

Ei aveau relații întinse în societate, mulțumită cărei împrejurări puteau face întotdeauna cele mai frumoase operații fără să fie prinși. Cunoșteau obiceiurile și averea multor negustori sau bancheri, și știau care dintre aceștia sunt destul de prost păziți pentru ca o incursie în timpul nopții să rămâne nepedepsită.

Într-o zi se răspândi zvonul că un bogat proprietar fusese prădat; lipsiau stofe, bijuterii prețioase, arme de lux.

Hoțul nu putea fi de cât un cunoscut al casei; se făcuseră cercetări numeroase, dar totul fu în zadar.

Peste cât-va timp fu prădat un negustor; lipsea o sumă mare de bani.

Pe cine să acuzi? Ben Ahmed și Mustafa nu puteau fi bănuși; și apoi, dinșiți nici unul nu erau în oraș. Lipsiau întotdeauna când se opera câte un furt.

Și cu toate acestea, dânsii erau tâlhari; numai că după ce culegeau toate amănuntele necesare, după ce se asigurau de reușita afacerii, intra în scenă un al treilea personaj, cu numele Kerim. Acesta opera.

Era un nenorocit, care fusese prins în laț de cei doi cămătari, și care drept răsplată a frumoaselor afaceri pe care le făcea, nu primea de cât un modest salariu.

Într-o zi, cei doi asociați își chemară complicele; era vorba de o afacere frumoasă.

Un bătrân bancher locuia aproape singur la marginea orașului, într-o casă izolată.

Bătrânul avea mulți bani, și lovitura

avea să fie frumoasă. Operația aceasta însă, nu era lipsită de pericole, din pricina unor câini.

Kerim era foarte ingenios, dar nu prea avea mult curaj. Pentru a se hotărâ să primească, trebui să i se făgăduiască a treia parte din suma pe care avea s'o fure.

Afacerea se făcu și avu rezultatul cel mai fericit, numai că Ben-Ahmed și Mustafa începură a se gândi la mijloacele prin care ar fi putut să-l înlăture pe Kerim.

Era un tovarăș supărător; pe lângă că cerea bani, prezența lui chiar, îi făcea de multe ori să se înfioare.

Și apoi, dacă vre-unul dintre furturi avea să fie descoperit într-o zi? Trebuiau să sfârșească odată cu asemenea viață; aveau acum destul bani, și puteau să-și pue în lucru minunatele lor calități, în direcția cămătăriei.

Kerim trebuia suprimat, și iată ce imagină cei doi complici.

În ora când Kerim trebuia să vie pentru regularea socotelilor, cei doi tâlhari aveau să se așeze la jocul de cărți. Partida avea să pară interesantă, și Kerim avea să fie invitat.

La mijlocul jocului unul dintre ei avea să-și strige că trișează.

De aici, ceartă, injurătură, bătaie; în cele din urmă, Kerim avea să fie ucis. Cei doi negustori puteau face lucrul acesta, pentru că din întâmplare, Kerim putea să fie înarmat, și dânsii se aflau în legitimă apărare!

Kerim era un nenorocit, lipsit de orice protecție; cine avea să-l apere? Pe când dânsii, din contra, se bucurau de multe simpatii. Afacerea nu putea să facă mult zgomot.

Planul era ingenios, și reuși de minune.

... Când, la zgomotul enorm produs, servitorii alergară, afacerea fu povestită cu un lux orbitor de amănunte.

Mustafa își făcuse chiar o ușoară zgărietură la braț, cu iataganul lui Kerim.

Kaidul — judecătorul ținutului — primi de bună povestea aceasta.

Kerim fu înmormântat, și cei doi cinstiți negustori tură lăsați în pace.

Numele lor deveni și mai cunoscut, și afacerile le merseă prosperând.

E adevărat că oamenii aceștia locuiesc la Maïrakesch, dar oare n-o fi muștră conștiința?

Lucrurile acestea n'au fost descoperite de cât după moartea lor, din niște documente cari fură găsite din întâmplare. Erau niște scrisori adresate de Mustafa lui Ben-Ahmed.

C. Arg.

SPRE ITALIA

În inima Tirolului de Nord, legendara și idilica țară a lui Andreas Hofer «Der Sandwirt von Passeyer», se întinde dea-

lungul Inului, într-o vale încântătoare, orașul Innsbruck, capitala celei mai frumoase provincii a monarhiei Habsburgice.

Pitit între munți stâncoși, cu frunțile de gheață, muiate în nori, își face orașul acesta impresia că e silnic așezat, cu sgomotul ce fierbe în lăuntru-i, tocmai aici, ca să curme tăcerea mărească și sfântă a naturii din preajma-i și să turbure visu-i secular cu drumuri îndrăzneț tăiate de mână omenească, cu palate și vile cochete, cu gălăgia mulțimei de oameni ce furnică în acest centru de comunicație. Pe străzile late curate și drepte, mișună, mai cu seamă în miezul verii, tot soiul de turiști cu pălăruța mică, verde, cu tipicul «Rucksack» în spate și cu cazmaua, menită a se împlânta în pieptul de piatră al stâncilor.

Suflă cărarea luminoasă ce duce spre Berg Isel. O ceață gălăgioasă de Engleji, în hainele lor târcate, grăbește și ea spre acest punct de atracție al orașului.

Pe culmea deluțului, pe un platou verde, se ridică impunătoare, în mărime supranaturală, statuia lui Andreas Hofer. Pe chipul bărbos al eroului tirolez, în gestu-i puternic, să întrevezi bărbăție, curaj; o figură de apostol neînduplecat al libertății, a celui mai prețios dar, de care îl poate învednici pronia pe un popor. Lipsește însă pe față-i zâmbetul amar, cu care va fi primit el adevărul crud că l'au trădat mișelește chiar al săi, accia pentru cari și-a dat viața aceea, pe cari a vrut să-i ocrotească și să-i scape de sclavie și supunere nedemnă. Ear când s'o fi trezit A. Hofer în Mantua, cu nenumărate țevi lucioase de oțel, așintite asupra sa cu gurile, ce varsă moarte, nu cred să fi avut sentimente de ură față de găziii săi, ci mai curând i se va fi strecurat o lacrimă sfioasă în barbă, în durerea cruntă de telul cum i-au mulțumit frații săi de sânge pentru truda și zelul său neobosit.

Coborând acum pe altă serpentină de pe «Berg Isel» am în față renumitul «Martin wand», unde să fi rățacit odată «ultimul cavaler», împăratul Maximilian I, în goana-i pătimașă după vre-o capră sprintenă.

Trecătoarea cea mai comodă și mai mult întrebuințată între Germania și Italia era deja pe timpul Romanilor, pasul Brenner.

Drumul de fer, întocmit aici prin anul 1867, își taie o cale romantică și primejdioasă cu poduri, viaducte și mai mult de 20 de tuneluri, cari își deschid hâmesite gurile lor negre, ca să îmbrace în noapte balaurii iuși, ce-ți par a fi trenurile cu ochii de foc.

Și se așterne trenul pe fugă, sboară, neobosit, în duruitu-i monoton spre miazăzi, arzând, se vede, și el de dor, să ajungă mai iute în țara cerului veșnic senin.

Prin Gossenssas, Franzensfeste (a cărei nume indică menirea-i de odinioară) și

Brixen ajungem la Bozen (terminul oficial e : Bozen-Gries), orașel drăguț de munte, care-mi aduce în memorie un mic amănunt interesant din istoria neamului meu.

Aici și-a aflat odihnă veșnică Petru Schiopul, fiul lui Mircea (Ciobanu), a cărui viață sbruciumată se încheiase, împărtaşind soarta multora din înaintașii și urmașii săi, departe de patria iubită, ce i urgisea atât de tare.

Petru Schiopul, de două ori Domn în Moldova (și Muntenia) cutreerese, mazărit fiind, în pribegie toată Ungaria și Austria, și în urmă își pusese gândul cernic să pelegrineze la vatra creștinătății, apusene la Roma.

Cum obișnuiau însă a călători voievozii noștri pe vremuri, cu alai, cu rădvane încărcate, cu toată averea lor mișcătoare, având ast-fel multe neplăceri cu diferitele autorități, tot din această cauză, trebui, probabil, să-și întrerupă și Petru Schiopu călătoria sa în Bozen, în urmă porunci primarului din acest loc, care se minunase de bună seamă de apucăturile orientale ale voiajorilor suspecti. O soartă nemiloasă îl lăsa să moară aici, între străini, departe de dulcea țară, având în față doar pe fiul său, Ștefan.

Pe piatra de mormânt se putea citi mai de mult următorul epitaf :*) «D. O. M. Lui Io. Petru, Domnul Moldovei, din familia regală, corvinească, a Mihneștilor, care, ca să păstreze legea în Ștefan, fiul său, părăsind de bună-voe țara sa, învrednicindu-se de ocrotirea Augustei case austriace, a murit în vârstă de peste șasezeci de ani, la 1 Iulie 1594, om și în nenorocire și în fericire, prevestit în război și pace».

De la Bozen începe a prevala idiomul italian; așa de dulce și melodic răsună graiul Italianului, în cât ai crede că a-nume există limba aceasta pe pământ, ca dintr'însa să-și făurească geniul muzicii plămuierele sale cele mai sublimе.

Urmează de la Bozen mai multe stațiuni neînsemnate, apoi Trento, capitala provinciei cu acelaș nume (germ. Trient), Mori și în fine Ala, stațiune de revizuire vamală. De aici prin Chiussa di Verona (Berner Klause), strămtarea cunoscută de prin războaiele lui Frederic Barbarossa, intrăm în vasta câmpie lombardică, în Italia.

Italia! Țara atâtor speranțe pătimase, țara dorului veșnic nesecat. Câte nu-mi spune numele tău, îmbătrânit în glorie și mărire, și totuș veșnic tânăr și mândru. Tu ai fost focarul lumii, de pe timpul când tremurau neamurile și hordele cele mai sălbatice, la auzul numelui tău, până în vremile nouă, când și-a mănuit atât de strălucit un Garibaldi paloșul întru renașterea Italiei libere, de pe timpul când scria Virgil, în liniștea de la țară, Bucolicele sale, până în secolul nostru,

când își turna în bronzul versurilor «barbare» Carducci, gândurile sale, «păgâne de frumoase».

Și intrând în țara ce adăpostește în umbră de cireși înalți temple ale artelor frumoase, mi se pleacă smerit gându-mi nemernic, ca gândul credinciosului când intră în templul Domnului.

I. Ionașcu.

O CALĂTORIE ÎN TRECUT

TÂRGOVIȘTE

— Urmare și fine —

Se știe că la Târgoviște era un decanat și că d'acolo se liberau diplome de avocat palavragiilor chipeși și semeși, și sunt dintre aceștia mulți care se chivernisiră poate cu mult mai strălucit de cât alții, cari și-au tocit coatele pe bănci, pentru câștigarea titlurilor lor. Cel din urmă decan a fost Nea Nae Chirculescu, care a murit acum câțiva ani. El de sigur că ar fi fost măgulit de versurile publicate în numărul trecut. Ponoșul de gură de Târgoviște îl au tângovistenii de pe vremea lui Șutu căruia îi veni gust a da de zestre domeniul Târgoviștei uneia din ficele sale crezând că satul era fără câini. Fără zăbavă Tângovistenii, răsvrățiți, plecară la Domn cu jalba în proșap făcând atâta zarvă în cât le rămaseră până azi porecla de: gură de Târgoviște.

Ca o făclie de veghe, lângă o ilustră moartă, mai rămâne în Târgoviște, mărețul turn al Chindiei, de unde am spus că Domnul țarei vedea pe inamicul la depărtări de poștii și alergau să întărească orașul, de unde lor când venea soarele la Chindii, le cânta meterhaneaua ca mai frumos până la ei, în palat s'audă, iar doamnele la toacă, în biserica Domnească de lângă palat, rugăciunea să meargă. Rămas-a pustiit turnul Chindiei, acolo ciorile într'însul găsindu-și loc de odihnă.

Rămas-a ruină și pustie frumoasa monastire a lui Radu, în care s'adăposteau sute de călugări credincioși, după ce fuseseră pe rând: magazie de arme, cazarmă, școală de oficeri și de copii de trupă, spital și închisoare prizonierilor Turci, în urma războiului de la 1877-78. Capul viteazului Mihael stă într'un răftuleț ca de prăvălie, pe o perniță de plisă spălăcită și săracăcioasă de ție mai mare jalea... Când îl vezi în acest hal, te apucă părerea de rău că n'a rămas pe câmpul Turdei, poate că din țărina lui ast-fel sfințită, ar fi răsărit niscar-va Moți tot așa de viteji ca dânsul, poate azi, de dorul fraților noștri de acolo, atât de amar n'am mai plânge. Și totuși mi pare că mănăstirea Dealului o mai bună menire a avut ca palatele Dom-

nești ale Voievozilor noștri. În curtea lor s'a clădit chiar acum de curind spitalul comunal ca și cum, cât e Târgoviștea de mare și de pustie, aiurea nu i-ar mai fi găsit loc. În dreptul unde se bănuiește că ar fi fost sala tronului, mai acum câțiva ani sta un fierar, ungur și acela; s'au văzut aceste sacre ruine luminate feeric de văpăile cușniței, de scânteile ce săreau după nicovală din bătăile ciocanului; grădinele Doamnelor, până în albia Ialomiței, grădinarii sârbești ajunseră pivnițele lui Mircea, Tepeș, Radu, Mihael și Matei Basarab care știați atâtea taine din vremurile de grea cumpănă sunt închiriate pe 30 de lei anual bragagiilor bulgari pentru ghețării. Urme n'au mai rămas măcar din casele atâtor boeri de viață, mitropoliți, toți de baștină din Târgoviște. Întâlneai până mai eri alaltăieri, mai la fie-care pas, imense tuneluri boltite, cărora veacurile n'au avut ce le face; așa peste temelile locuințelor Dăneștilor, Drăculeștilor, Basarabilor, Brâncovenilor, Văcăreștilor, Cantacuzenilor, Floreștilor și-au clădit case abagi, chiristigii, top-tangii, boiangii și alții cari sfărâmară fără milă cele mai vii dovezi de mărire după care s'ar fi putut deduce noblețea și înflorirea boerimii noastre între anii 1716 — 1833. Iar casa nemuritorului Heliade, care trăi în zilele noastre și care se vedea până mai deunăzi licărind, modestă, albă, și spoită cu var, având un felinar către soare răsare și lângă altarul bisericii sf. Apostoli, ce s'a făcut? În locul pietrei comemorative care să arate unde s'a născut și a trăit autorul. «Sburătorului» stă tabla: Moașe cu diplomă.

Acei dintre d-v. cari au avut ocașunea a trece hotarul țarei, nu mă îndoiesc că s'au convins că nu există popor, care să nu-și fi cinstit oamenii, să nu nu-și fi sfințit ruinele. Pretutindenii aceste moaște scumpe sunt respectate. La noi cei în drept s'au deșeptat destul de târziu, după ce din ele n'a mai rămas nici măcar scheletele pentru adorare. Câtă impresie nu simte cineva când vede la Versailles, palatul lui Ludovic al XIV din a cărui viață istoria face un secol tot așa de însemnat precum a fost a lui Pericles și a lui Octavian August. Ce frumos îi stă Trianonului cu tot ce a servit ca mobilă lui Napoleon.

Sute de ani de ar trece și frumosului Miramare valurile Adriaticei n'au ce-i face, mereu el va rămâne păstrat cum e azi, ca și cum Maximilian numai cât și-a luat calea către Mexic. Se respectează acolo până cel mai mic arbust plantat de mână acestui nefericit monarh, în acest vestit castel de lângă Triest, unde soarele trimete raze triste și piezișe, florile parcă rămân mereu la aceeași vârstă, glicinele sunt învelite cu ederă până sus pe coperiș, salamandrii odihnesc liniștiți pe treptele scării de marmură albă de Carara; chiparoșii și sicomorii din grădina jelesc împreună cu valul pe cei duși, iar

*) Vezi N. Iorga, Istoria Românilor în chipuri și icoane, vol. I.

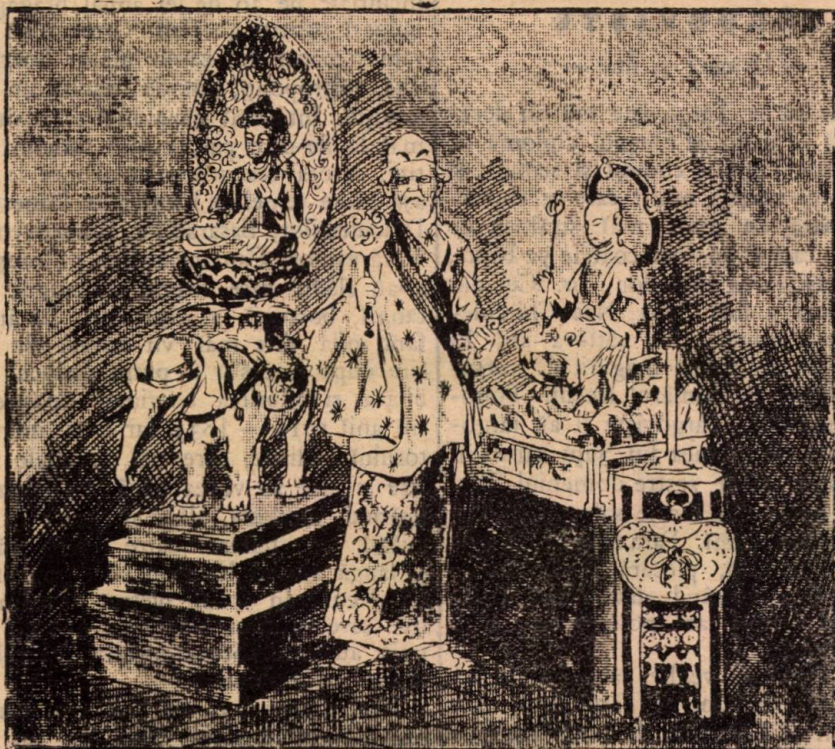

leandri, muse și camelii, se aud parcă șoptindu-și.

Dar Germania? Are castele din timpul feudalismului și sunt atât de închise, de zăvorâte de apărate în contra intemperiilor în cât timpul își zdrobește în ele măselele lui de aramă, neavând ce le face. Într'insele nu mai pătrunde nici măcar raza soarelui spre a nu păli nimic din ceea ce s'ar putea deduce mărirea acestui popor harnic și înțelept. Și Italia? Din palatele Cesarilor, Forul Roman, Forul lui Traian, Coloseul, Circul,

și băile de la Roma, nu poți lua fiind păzite de custozii anume plătiți pentru aceasta, lucru ce aș dori să'l văd făcându-se și la noi. Convinsă adânc ca această soră mai mare a noastră, Italia, că: ruinele au un glas care îmbărbătează inimile, aprind, patriotismul viitorului mai bine și mai deslușit ca toate pergamentele crisoavelor ținute în arhive și că trecutul glorios și civilizația unui popor se cunoaște mai ales, după păstrarea monumentelor istorice și religioase.

Smara

Savant în costum de bonz

PĂȚANIA UNUI SAVANT

D. Sommerville, atașat la universitatea din Filadelfia în calitate de profesor de istorie, se specializase în studiul religiunilor Extremului orient și nutrea de multă vreme ambiția de a face o călătorie mai lungă prin China și prin Japonia, pentru a aduce de acolo o colecțiune de antichități budiste, din care să facă un muzău.

Din nenorocire savantul avu prea multă încredere în unul dintre elevii săi, un japonez, care se folosi de acest prilej pentru a strânge ceva parale. El porni de mai înainte spre țara sa natală și înființă un fel de prăvălie, în care niște oameni abili se puseră pe lucru zi și noapte și fabricară o mulțime de antichități budiste.

Când bunul domn Sommerville debarcă în Japonia, fostul său elev îi servi de călăuză și de interpret. Și nu-i fu de loc greu să-l facă să cumpere cu prețuri

foarte urcate antichitățile fabricate de dînsul, pe care savantul orientalist le aduse în triumf la Filadelfia și fondă cu dînsule Muzăul Religiunilor.

Abia anul trecut, după moartea savantului, s'a observat că aproape toate obiectele colecțiunei sale nu erau de cât niște trucuri mai mult sau mai puțin abile.

Lumea a ris; fapt care nu te poate împiedica să vezi cât de tristă este această întâmplare.

Vetor.

PRINDEREA ELEFANȚILOR

În timpul unei scurte șederi în Indiile engleze, avu ocazia să asist la prinderea unui elefant. O ceată de trei-zece până la patru-zece din aceste animale fusese semnalată în împrejurimile orașului Tuli (provincia Madras), unde mă oprisem pentru câte-va zile. Foarte amabil, un

ofițer englez mă invită să iau parte la această vânătoare, nouă pentru mine.

Soldatul cercetară bine drumul ce făcea elefanții în fie-care zi ducându-se la izvor și acolo săpară opt gropi largi și adânci de trei metri. Fundul gropilor îl acoperiră cu frunze și ramuri ca să nu fie zdrobitoare căderea. După aceea acoperiră gropile cu crăci subțiri, pe care carți puseră iarbă, și se retraseră.

Tocmai a treia zi veni un soldat și anunță pe ofițer că un elefant a căzut într-o groapă. Dând ordin unui «mahu»*) să aducă un elefant domestic, ofițerul trecu pe la mine să mă ia și urmașii de sătenii și soldați, mersemăm la gropi.

Într'adevăr o tinăra femelă ocupa una din ele. Când ne văzu, se înfurie. Se asvârlea spre noi cu trompa întinsă să ne apuce, dar lovindu-se de pârșii, cădea îndărăt.

Însă nu e de ajuns să prinzi un elefant într-o groapă; trebuie să-l și scoți de acolo și aceasta este partea cea mai periculoasă și mai obositoare.

Un soldat făcuse un laț și se încerca zălarnic să prinză animalul de gât, căci el se apăra desperat. Trompa azvârlea lațul la o parte și fie-care nouă încercare mărea furia femelei, care sărea în groapă cu o nebuună.

În fine lațul îi apucă gâtul: partida era pe jumătate câștigată. În zadar se mai încercă ea să scape sau să rupă lațul pe care îl legasem de un copac, căci nu reuși. După câte-va minute de sforțări, se resemnă și răm se liniștită.

În acest timp elefantul domestic venea tacticos Zurind capul fe nelei, se apropie curios și atunci cele două trompe se lipiră una de alta și stătură așa cât-va timp, ca și când și-ar fi spus ceva secret. Conducătorul legă lațul de elefantul domestic și a doua parte a operației începu îndată. Fără să-l îndemne cine-va, elefantul începu să tragă din răspuțeri. Soldații începură să lovească pe femelă cu niște bastoane, ca să o silească să iasă, dar ea rezista și elefantul începu să dea semne de enervare.

Un soldat atunci avu o idee genială. Desfăcându-și brăul, îl învârti pe d'asupra capului. Femela, speriată, făcu o mișcare desperată pentru a sări afară. După două încercări nereușite, putu să-și scoată afară picioarele din laț. În acest timp elefantul, încurajat de «mahu», trase odată cu atâta putere, în cât femela eși afară, căzu jos și fu târâtă ast-fel o distanță de vre-o 10—12 metri. Ea se ridică încet-încet, lovind furioasă cu trompa în toate părțile. Profitând de căderea sa, conductorul o legă de un picior, silind o să se supue, dar ea nu facu aceasta de cât după vre-o trei zile.

Un alt ofițer englez, care a trăit mai mulți ani în Rhodesia, îmi povestea că după ce spionase mai multe zile o bandă de elefanți, săpase tot așa mai multe

*) Conducător de elefanți.

gropi. Spre seară un locuitor venise să-l anunțe că un elefant căzuse în cursă.

Ofițerul hotărî să scoată a doua zi pe captiv, dar ordonă locuitorului să-l țină în curent cu ori-ce s'ar întâmpla în cursul nopții.

Pe la orele 12 locuitorul, care se culcase într'un pom, fu deșteptat de niște zgomote ciudate. Fiind lună, putu să asiste la un spectacol unic în felul său.

Vr'o trei-zeci de elefanți făcuseră cerc în jurul groapei. Două din cei mai mari înaintară încet pînă la marginea groapei.

Apoi își introduseră trompele în groapă, ca și cum ar fi vrut să-l măsoare adâncimea. Peste puțin elefanții începură să se retragă încet. Locuitorul observă că o a treia trompă se țină de cele ale elefanților și înțelese, dar era prea târziu.

Cele două animale se expuseseră ca să scape pe camaradul lor care fusese prins. În zadar alergă locuitorul să înștiințeze pe ofițer. Când sosi acesta cu soldații, ceata dispăruse în adâncimile pădurii africane, departe de răutatea omenească.

Ploeshti.

I. Bărbulescu.

INGROPATA DE VIE

— Uimare —

El supraveghia cu cea mai mare atenție scrisorile și le deschidea prin mijloace cunoscute numai de dînsul singur. Pînă acum Simpson anunța mereu că și continuă explorările.

Dar într-o dimineață Carjaval citind o scrisoare a canadianului, scăpă un strigăt de furie: de astă-dată căpătase siguranța că soția și fiul său erau morți și se hotărî să se reîntoarcă la New-York. De acolo avea să vie direct spre Martinica.

Aceasta însemna ruina, înfrângerea definitivă!..

Și când se gîndea la silințele pe care și le dăduse!.. Duseseră o viață aproape onestă!..

Banditul strîngea din pumnii de furie. Nu era înebunitor oare să-și spună mereu:

«Aici, aproape de tot, într'un perimetru de abia o sută de metri pătrați, sunt îngropate milioane, adică viața, bucuria, viitorul!»!

Și toate acestea aveau să-și scape!..

Era în biuroul lui Lever, regulând niște conturi, care îl erau tot așa de indifferente ca și amintirea primei sale crime. Privea în jurul lui ca și cum ar fi așteptat să izbucnească de unde-va soluția mult dorită, din pămînt, din tavan...

De odată, îndreptându-și ochii spre tereastră, văzu mai mulți negri alergând încoace și încolo, cu mutrele speriate.

— Drace!.. murmură dînsul, ce naiba s'a mai întâmplat? și alergă să vadă.

Se întîlni față în față cu Lever.

Menorocitul colon îi strigă din fugă:

— Fiica mea a murit!..

— Cine?... D-șoara Henrieta?

Cu toate că întîmplarea aceasta nu-l îndurera de loc, Carjaval rămase uimit. Abia cu o oră mai înainte se întîlnise cu frumoasa copilă și o văzuse radioasă, plină de sănătate.

Mica Toka alerga și ea.

— Ce s'a întîmplat? o întrebă Carjaval.

— Li citit jurnalul!.. Li supărat!.. Li căzut!..

Oare ce însemna această nouă complicație?

Iată ce se întîmplase.

Ziarul coloniei, «Monitorul Martinicei», sosise în dimineața aceea ca de obicei. Henrieta rupsese banda și-l luase cea dintîi pentru ca să-l citească.

În capul primei coloane erau scrise următoarele:

«Catastrofă maritimă. Scufundarea vasului «Brems».

Amănuntele lipseau. Vestea venise din Anglia.

Vasul de care era vorba se scufundase împreună cu tot echipagiul.

Henrieta scosese un strigăt teribil, apoi căzuse leșinată.

Pe vasul «Brems» se imbarcase Albert de Tresmes, logodnicul ei. Și vestea dureroasă a scufundării o fulgerase.

Dr. Gerard, chemat în grabă, crezuse că e vorba de o sincopă la fel cu cea precedentă.

Dar de astă-dată, văi, nici o îndoială nu mai era cu putință. Ori-ce speranță ar fi fost zadărnica: inima nu mai bătea.

Cu toate acestea medicul nu voia să se mărturisească învins. Timp de ore întregi se sili să reînvițească corpul rece al fetei.

Confrății săi, chemați în grabă, recunoscură cu toții semnele neîndoelnice ale morții.

Desperarea părinților era la culme.

D-na Lever părea că avea să-și urmeze copilă în mormînt. Lever voia să se sinucidă și trebui să fie supravegheat de aproape.

— Dar de ce mă siliți să trăiesc? strigă dînsul. Oare viața nu s'a sfîșit pentru mine?

Știrea se răspîndise ca fulgerul și tot personalul fermei era adunat în curte; se auzeau numai vaete.

Dr. Gerard însuși plîngea ca un copil. Nu era oribilă oare moartea aceea în pragul ferii?

Zgomotul catastrofei se răspîndi și în oraș; colonul se bucura de o atît de bună reputație, în cât durerea care îl lovea era privită ca un doliu general.

Autoritățile orașului se grăbiră să-i

prezinte condoleanțe; era un adevărat șuvoi de vizitatori consternați la casa lui Lever.

Nenorocitul abia putea răspunde tuturor acestor dovezi de dragoste sinceră; el nu mai știa acum de cât să suspine.

Carjaval era poate singurul om care nu fusese nici cătuș de puțin îndurerat; încercase și el să facă cor cu tristețea generală.

Dar, îi trebuiau prea mari eforturi pentru ca să poată ajunge la acest rezultat.

În cele din urmă se duse să se închidă în camera sa, în tovărășia unei sticle cu alcool.

Ori cât de tristă era situația, trebuia să se gîndească la ultimele ceremonii.

Copila, îmbrăcată în rochia ei de mireasă, pe care n'avea s'o poarte nici odată în viața pămîntească, fu depusă pe un pat de paradă cu fața descoperită, senină, ca o statuie de ivoriu.

Sărmana mamă rămase îngenușchiată lângă dînsa, și toate fetele din oraș defilă pe lângă pat, depunând coroane de flori.

Și orele trecură, și ziua și noaptea... și încă o zi, și încă o noapte; în dimineața celei de-a treia zile, fu săvîrșită ceremonia supremă.

Voința lui Sever fu ca copila să fie depusă în frumosul covoă pe care și-l construise pentru sine însuși.

De atunci, planurile sale fuseseră schimbate; bietul om credea că monumentul acela avea să rămăie pentru tot-d'a-una numai ca o simplă podoabă, de vreme ce socotea să se reîntoarcă în Franța.

Și iată că acum, tocmai copila lui adorată trebuise să rămăie acolo în pămîntul colonial, departe de patrie.

De alt-fel, tatăl și mama sa, socoteau că în curînd aveau s'o ajungă și ei.

Lever, ascultînd de impulsul unei sentimentalități bizare, ordonase ca fiica sa să nu fie pusă în sicriu. Henrieta fu întinsă pe un pat plin de flori, în haine de ceremonie; se părea că a doua zi avea să se scoale de acolo, pentru a se duce la biserică.

Nimeni nu se împotrivi acestei dorințe, care fu întocmai executată; mai târziu aveau să aibă destulă vreme pentru a p oceda la îmbalsămarea și sigilarea corpului.

Și clopotele sunară, și întregul cler al orașului veni cu mare pompă să ridice corpul aceleia, care murise victimă a amorului ei prea înflăcărat.

Sub frumosul soare al Antilelor, ceremonia aceasta fu o manifestare de durere, o tristeță negrăită.

Tatăl voi să guste pînă la sfîrșit fiorii acelei scene dureroase; el însuși ajută la coborâtul ficei sale în cripta mauseleului, și veghea ca totul să se petreacă în regulă. El însuși îi acoperi corpul cu lungul văl de cașmir alb.

Apoi, preoții îngînară ultimele rugă-

ciuni... Mormântul fu acoperit. Lucrătorii întinse piatra.

Totul era stăgșit.

— Amice, zise d-na Lever, zdrobită de durere, sprijinindu-se de brațul soțului, să nu întârziem prea mult în lume».

XI

Deslegarea enigmei

Carjaval luase și dănsul parte la ceremonie, grav și corect.

Adevărul este că era pe jumătate beat de oare-ce își încredinșase grijile unei sticle cu vin vechiu.

Dar la dănsul stărea aceasta era aproape naturală, așa în cât, nu-și perdu nimic din impozanța pe care o avea de obicei.

Lever găsi timpul să-și mulțamească, printr-o strângere de mână prietenească.

În fundul cugetării sale, Carjaval era cât se poate de nemulțumit. Cu tot optimismul său, începuse să fie disperat, să se îndoiască de reușita întreprinderii sale.

De când venise în casa lui Lever, nu făcuse nici un pas înainte. Misterul rămănea mereu tot așa de nepătruns... Joe Nick îi atrăsese atenția asupra misterului, dar de sigur că bătrânul bandit se înșelase.

Dacă Lever ar fi ascuns în cimitir o casetă care conținea patru milioane, ar fi trebuit să se trădeze vre-o dată prin vre-un cuvânt necugetat, prin vre-un gest cât de mic.

Dar atunci, unde era caseta? Carjaval începea să se întrebe dacă nu cum-va toată afacerea aceea era un vis, o fantasmagorie?

Oare Morales nu se înșelase? Nu!... de vreme ce Simpson vorbise despre același lucru în scrisorile sale.

— Sunt sătul până în gât! își spunea dănsul. Voi pleca de aici; mă voi întoarce la New-York. Acolo va trebui să găsim noi o altă soluție.

E stupid lucru să stai ast-fel, nemișcat urmărind mereu o cale pe care nu pot avea nici un succes.

După ceremonie, Carjaval se duse să se instaleze pe un scaun, sub umbra unor tamarini; vinul, oboseala, fură mai puternice de cât organismul său de fier.

Banditul adormi. Trebuie să spunem că Carjaval, ca toți oamenii din țările calde, avea o slăbiciune particulară pentru bijuterii. În inelarul mâinii stângi, purta un inel gros de aur, care putea să aibă o valoare de câțiva dolari.

Fără îndoială, de cât-va timp omul nostru slăbise, căci inelul—care altă-dată era strâns pe deget, acuma se mișca cu înlesnire.

Și cum dănsul ținea mâna în jos, inelul lunecă puțin câte puțin, și căzu pe nisip.

Cu toate că dormia destul de adânc, Carjaval avu notiunea incidentului petrecut. Deschise ochii, și văzu.

Toka, sălbată Toka... ridicase inelul și fugea cu dănsul.

A!... asta era prea din cale-afară... Carjaval prădat!... Era ceva ridicol și extraordinar în același timp.

Banditul sări în picioare, și alergă repede după tâlhăria, care fugea cât putea de iute.

Avea s'o prindă, fără îndoială. Cu toate acestea ștregărița era șireată, și tocmai când credea că a pus mâna pe dânsa, atunci îi scăpa din noți.

— Stai, tu, tâlhărie! îi strigă dănsul furios; te învăț eu minte.

Partida nu era de loc egală, de oare-ce, un singur pas al lui Carjaval valora cât cinci de al fetei.

În cele din urmă, disperată, văzându-se aproape de a fi prinsă, ștregărița făcu o ultimă efortare, și se îndreptă spre coliba ei, pe care cititorii noștri o cunosc.

Carjaval întins după dânsa, o prinse și îi smulse inelul cu violență.

Fata, înspăimântată, începu să țipe și se trânti la pământ.

Carjaval privi în jurul său.

Coliba ștengăriței era o încăpăre cât se poate de curioasă.

Obiecte de tot soiul erau aruncate în toate părțile, dând colibei o aparență exotică.

Și în mijlocul acelor îngrămădiri bizare, de petici co'orate, de ace, de sticle, de broșe stricate, de fotografii, Carjaval zări o hârtie albă, care avea în mijlocul ei câte-va rânduri secrete.

Prin ce împrejurare observă dănsul tocmai hârtia asta?... Era un fel de instinct.

Când se apropie și o examină mai de aproape, nu-și putu stăpâni un strigăt de bucurie.

Hârtia aceea conținea mult căutata cheie a logogrifului.

— Prin ce împrejurare era acolo?... Drace!... Toka o furase.

În adevăr, ne aducem aminte, cum ștregărița ridicase hârtia de pe covor, și dispăruse repede cu dânsa.

Înima banditului bătea să-și spargă pieptul.

Apucă hârtia și alergă ca un nebun spre camera sa. Ajuns acolo, se închise cu zăvorul, și examină cu aviditate prețiosul document.

După o muncă obositoare de o jumătate de oră, ajunse să formeze următoarea frază:

«Fundul casetei este cu basculă. Bascula aceasta poate fi mișcată apăsând un resort, care să găsește d'asupra ușii casetei. Obiectul pe care voim să-l ascundem, cade atunci într'un conduct, și ajunge până la sub-solul casei, aproape de zidul cimitirului, drept în fața mormântului familiei mele. Ridicând o placă de marmură care poartă un semn la mijlocul ei, dăm peste o manivelă. E destul să apese cine-va această manivelă, pentru ca obiectul să apară».

Carjaval depusese multă muncă până să ajungă la acest rezultat; dar ce rezultat! Era timpul, sfârșitul tuturor chinurilor, viața fericită, liniștea, îndeplini-

rea tuturor idealurilor!... Ah! ce mulțumit avea să fie Morales!

— Haide! haide! amice Carjaval, nu te turbura, murmură dănsul, cercând să-și stăpânească emoția. Fii tare? Gândește-te la Morales? Patru milioane!

Și cu o bucurie copilărească, își socotea mereu cifra aceasta, care rezuma toate speranțele, toate ambițiile sale.

Ce era de făcut? Drace! Oare mai putea să stea la îndoială? Planul era era foarte simplu: n'avea de cât să se ducă în cimitir și să se conforme instrucțiilor, pe care acum le cunoștea așa de bine.

Fără îndoială, era acolo o moartă... Dar putea oare dănsul să se oprească în fața unor asemenea considerații copilărești?

Mai avea timp să facă pe sentimentatul, sau pe religiosul?

Trebuia numai, să se pregătească bine, cu toate instrumentele necesare. Mai întâi de toate avea nevoie de o lanternă; apoi, un revolver... Nică odată nu poate ști omul ce i se va întâmpla. Și mai trebuia o daltă...

... Când în toată încăperea domnea o liniște de moarte, Carjaval eși din camera sa, în virful picioarelor. Era o noapte întunecoasă, fără lună; timp potrivit pentru o expediție atât de macabră.

De jur-împrejur, nu se auzea nici cel mai mic zgomot.

Carjaval era înarmat cu toate instrumentele necesare.

Pentru a fi și mai sigur că nimeni nu-l va vedea, Carjaval urmă un drum dosnic. În loc să intre pe poartă, sări zidul cimitirului; era un om destul de abil pentru asemenea salturi.

Cu băgare de seamă înaintă printre morminte. Nu-i fu greu să deosebească mausoleul lui Lever, și merse drept spre dănsul.

Liniștea era complectă. Nici măcar vântul nu sufla.

Fără să știe de ce, banditul se simțea impresionat.

— Carjaval! amice Carjaval! murmură dănsul, nu cum-va veți avea înfiorările unei fete de cinci-spre-zece ani? Gândește-te că este vorba aici de patru milioane!

Se opri lângă treptele mausoleului.

Cunoștea bine modul de așezare al monumentului, așa în cât nu-i fu greu să găsească piatra cu inscripția.

Căută o deschizătură; introduse daltă, și după o efortare de câte-va momente, piatra cedă.

Acum banditul aprinse lanterna. Privi în jurul său și tresări.

Moarta stătea întinsă pe patul ei simbolic, nemișcată, cu fața acoperită de vălul ei alb de mireasă.

Carjaval se înfioră până în măduva oaselor; dar aproape îndată își recăpătă curajul. Un gând îi iluminase creierul.

Se lăsase să cadă în covoă, fără să se

gândească cum avea să iasă de acolo.

Oare nu cum va avea să fie obligat să rămâie în mormint până a doua zi?

Își preumblă privirea-și scrutătoare de jur-împrejurul criptei, și avu un suspin de ușurare.

O scară era rezemată într'un colț; fusese o măsură de prevedere a îngrijitorului.

Prin urmare, era salvat. Afacerea își urma cursul ei normal, și ori-ce primejdie părea înlăturată.

Dispoziția interioară era întocmai așa cum se spunea în criptogam.

Dar când banditul întinse mâna spre cavitatea în care trebuia să găsească caseta cu milioanele, rămase ca trăsnet, cu fruntea înghețată de o sudoare infernală.

Nu găsea nimica.

Era cu puțință oare? Căută din nou, își introduse mâinile până la umeri, dar totul fu în zadar.

Zguduitura era prea puternică. Mizerabilul nici nu mai era în stare să raționeze, să-și dea seamă de cele ce se petreceau în jurul său. Nu știa bine ce i se întâmplase; creierul îi era ca zdrobit.

Rămăsese lipit de zid, incapabil să facă o singură mișcare, să pronunțe un singur cuvânt.

XII

Fatalitate

Albert de Tresmes, după cum povestea în corespondențele sale pline de entuziasm, primise în sfârșit de la minister, aprobarea planurilor sale de vapoare submarine.

Lucrările sale atrăseseră atenția șefilor mariei. O telegramă urgentă îl rechemă din China.

În niște împrejurări atât de excepționale, 'i-ar fi venit foarte greu să ceară un concediu; dar și de astă dată, norocul fu de partea sa.

Atelierele și basenurile de la Brest erau în reparație, așa în cât putu să ceară și să obție concediul de care avea nevoie.

Vasul «Brems» era gata de plecare și Albert porni spre America de Sud.

Atunci își anunță dânsul și familia: Lever sosirea. Inima lui Albert era plină de bucurie; viitorul îi surâdea și se lăsa legănat de cele mai dulci visuri.

Vasul înainta repede spre Santander, când, de o dată, în golful Gasconiei, o furtună teribilă se deslănțui.

Vaporul era solid și putu rezista cu înlesnire furtunei; căpitanul era un vechi marinier, care văzuse multe în viața lui, și știa să iasă cu succes din cele mai grele situații. Disciplina pe bord era de fer, și ofițerii erau cât se poate de devotați.

Dar ce puteau face dânsii împotriva fatalității.

Tocmai când furtuna era în toiul ei, explozia izbucni în camera mașinelor, și vasul rămase jucăria valurilor.

Urmară aceste nopți lungi, chinuitoare, nemaî sfârșite. Mai multe vase trecură prin apropiere, văzură primejdia, dar le fu cu neputință să se apropie.

Din fericire, colosul era rezistent și se ținu mereu la suprafață.

În cele din urmă marea se mai liniști, și vasul putu să fie condus până la Santander.

Dar acum, mai înainte de a 'și putea continua călătoria, trebuia să fie supus unor reparații radicale.

Era o întârziere prea mare, și de aceea Albert se hotărî să se imbarce pe alt vas.

Tocmai, un mare transatlantic făcea drumul spre Antile; d. de Tresmes se folosi de acest prilej și 'și continuă drumul.

De abia acum află dânsul că pretutindeni se răspândise zvonul despre pierderea vasului «Brems».

Ar fi putut să expedieze o telegramă în Martinica, dar nici nu se gândi la așa ceva. De unde putea dânsul să-și închipue că sinistra veste a scufundării vasului «Brems» ajunsese așa de repede până în Antile?

Cu toate acestea, fără să știe de ce, în timpul drumului, o neliniște îl cuprinsese.

Presimțiri funeste îl agita. Călătoria, care se începuse în niște condiții așa de frumoase, începuse acum să-l înspăimânte.

I se părea că n'avea să mai ajungă nici o dată.

În sfârșit, într'o zi căpitanul îi zise:

— Măine seară vom fi aproape de S-tul Petre. Va fi prea târziu pentru ca să ne mai putem aventura în strâmtoare. Dar pentru ca să-ți arăt cât de mare este interesul pe care ți-l port, îți voi pune la dispoziție o barcă, și voi ordona să fii condus până în port.

Căpitanul se ținu de cuvânt, și a doua zi, după apusul soarelui, Albert de Tresmes punea piciorul pe pământul Martiniciei.

Tânărul ofițer alergă de-a dreptul spre casa lui Lever.

Găsi poarta deschisă. Curtea și grădina erau cufundate în cea mai completă tăcere. Albert se înfioră. I se părea că suflarea morții trecuse pe acolo.

În sfârșit, zări o rază de lumină într'o cameră și se îndreptă într'acolo.

Deschise ușa și trecu pragul.

Apariția lui fu salutată cu un strigăt sfâșietor. Lever sărise în picioare și alergase spre dânsul.

— Albert!.. Albert!.. striga bietul om; d-ta ești?

D-na Lever căzuse pe un fotoliu, leșinată.

— Dar ce aveți? Ce se petrece? exclamă Albert îngrozit. Sar părea că prezența mea vă înspăimântă.

— Copilul meu! suspină Lever, strângându-l în brațe.

Trecură câte-va momente până când bietul colon să se poată explica.

Hanrieta moartă! moartă de desparare! Știrea aceia falsă care-și sosise cu cinci-spre-zece zile după salvarea vasului «Brems»!

«Dar asta era o adevărată crimă!»

Reporterii erau niște asasinii!

D-na Lever, revenindu-și în fire, fu apucată de o adevărată criza de desparare... Durerea bieteii femeii era și mai vie acum. Lever se temea să n'o vadă și pe dânsa căzând, fulgerată de atâta zdruncinare.

Albert își frângea mâinile ca un nebun și nu știa ce să se facă.

— Voesc s'o revăd! strigă tânărul de odată... Voesc să-î dau sărutarea de mire.

XIII

În mormint

L'am lăsat pe Carjaval în mormintul sărmanei Hanrieta; mizerabilul fusese așa de adânc zdruncinat în cât era aproape să-și peardă rațiunea.

Suferise atât de mult; își dăduse atâta osteneală, pentru ca apoi, tocmai în momentul când credea că a ajuns ea ținta dorită, să vadă visul risipindu-i-se ca un nor de fum.

Se înșelase oare? Nu! era cu neputință! Criptogamul vorbea lămurit, cele patru milioane trebuiau să fie acolo sub blocul de marmoră.

Carjaval făcu o sforțare supremă și reuși să-și stăpânească nervii. Căută, căută din nou, cu atenție, introducându-și mâinile în ascunzătoare până la coate.

Dar, de odată se înfioră; fruntea îi era rece, ca prinsă între două sloiuri de gheață.

Era iluzie oare? Îndărătul lui, în mijlocul acelei tăceri mormântale, pe care n'o turbura nici măcar un biziit de muscă, auzise un suspin.

Banditul nu îndrăznea să întoarcă capul.

I se părea că trăește un vis îngrozitor. În zadar se încerca să fie tare, să se stăpânească.

Dinții îi clănțăneau în gură, tremura ca un copil.

Și zgomotul acela neînțeles, bizar, continua mereu la spatele lui... Era un suspin lung, nespuse de jalnic, care părea că vine din altă lume; era un suspin atâta de emoționant și de înfiorător, în cât ar fi trebuit să fie cine-va de piatră, pentru ca să nu se înfricoșeze.

Dar, o forță mai mare de cât însăși groaza care îl zguduia îl sili să se întoarcă.

Acum rămase ca o stâncă de piatră, cu ochii dilatați în orbite.

Carjaval era unul dintre cei mai îndrăzneți bandiți; el făptuise cele mai groaznice crime cu un sânge rece perfect... Cu toate acestea, simțea că acum

se redesteaptă într'insul toate superstițiile u'or timpuri vechi. Era oare o femeie? Sau era un spectru?

Moarta se ridicase de pe pat, și mergea acum cu pași înceți, spre deschiderea mausoleului.

Oare vedea dansa? Înțelegea în ce loc se afla?

Un gând ilumină creierul lui Carjaval. El nu mai căuta acum să înțeleagă ce se petrece, nu mai căuta să știe dacă are în fața lui un cadavru, sau o moartă înviată.

O vedea mergând spre deschiderea mausoleului, o vedea luând scara și lipind-o de zid. O vedea pregătindu-se să urce treptele.

Atunci se gândi că dacă femeia sa... umbra aceia, avea să iasă din mormânt și dansul avea să rămâe acolo, piatra de marmoră avea să fie din nou așezată la locul ei, și dansul avea să rămâe înmormântat pentru tot-d'a-una, înmormântat de viu!

Părul i se zbirlea în virful capului.

Și gândul acesta, gândul teribil de a se vedea înmormântat de viu fu mai puternic de cât însăși inerția în care căzuse. Se repezi înainte, rostogoli femeia de pe scară și cu mișcări repezi, înfrigate începu să urce treptele. Când ajunsese sus, când puse piciorul pe pământul solid, respiră ușurat, din fundul plămânilor.

Dar iată că de odată o umbră se înălța în fața lui.

— Mizerabile! îi strigă o voce necunoscută: ce cauți tu aci?

Era un nou dușman; cu atât mai rău pentru dînsul! Și scoțându-și revolverul de la cingătoare, îl descărcă asupra lui. Dar mâna îi tremura, glonteile își greși ținta. Dușmanul său scoase sabia și-l-o implantă cu furie în piept.

Carjaval căzu, blestemând.

— Ajutor! se auzi o voce slabă din fundul mormîntului.

— Henrieta! Henrieta! e vie!

Ah! ce înseamnă oare toate acestea?

Și Albert de Tresmes se repezi înainte și-i apucă logodnica în brațe; apoi alergă cu dansa ca un nebun și eși din cimitir.

XIV

EPILOG

Orî cât de extra-ordinar ar fi fost evenimentele, orî cât de aproape ar fi fost întîmplarea acelei nopți de minunele lumii antice, trebuia să se plece în fața realității.

Doctorul Gerard își mușca buzele de ciudă și declară în gura mare că nici odată nu avea să se mai încreadă în vorbele colegilor săi.

Trebuise ca un mizerabil să violeze mormîntul copilei, pentru ca dansa să nu rămâie înmormîntată pentru tot-d'a-una de vie.

Din fericire, Henrieta scăpase. Fusese

somnul ei cel mai lung, cel mai adânc; un somn fără visuri.

Apoi, de odată, i se păruse că simte pe față, desmierea unui vînt primăvăratec; atunci se deșteptase. Era momentul în care banditul dăduse la o parte blocul de marmoră, și aerul rece al serii pătrunsese în mausoleu.

Și iată că, după zguduirea brutală care urmasse, când Carjaval o îmbrăncise cu violență de pe scară, o voce cunoscută, o voce dulce și iubită, o adusesse la realitate.

Era din nou viața... Viața și fericire..

Carjaval fu găsit mort, la o distanță de câțiva pași de mormânt. Lever nu putea să-și creadă ochilor.

Numai când intră în camera banditului, putu să aibă deslegarea enigmei. Găsi aici scrisorile lui Morales și cheia cripogamului.

... Și dacă este să spunem adevărul, bunul colon nici nu păstra ciudă fostului său intendent; căci, fără dansul, iubita lui copilă ar fi rămas pentru tot-d'a-ună în fundul mormîntului.

A doua zi soi o scrisoare de la Simpson, prin care canadianul anunța că își sfârșise toate afacerile, și că în curând avea să sosească.

Și cum în tot-d'a-una, după zilele cele mai teribile de furtună, soarele se înalță radios, și atmosfera pare în sărbătoare, tot așa și în casa lui Lever se așternu din nou fericirea.

Peste o lună, Albert de Tresmes își unea destinul cu acela al domnișoarei Henrieta, care era mai frumoasă, mai radioasă de cât ori-când.

— Acum nu mai aveți de ce să vă temeți! spunea doctorul Gerard. Căsătoria este cel mai bun leac împotriva nervozității.

La ceremonia religioasă luă parte și Wiliam Simpson, al căruia depozit fusese ridicat de Lever și depus la banca națională a ținutului, cu o zi mai înainte de tragedia la care am asistat.

Colonul reușise să și vîndă într'un mod avantajos proprietățile, și acum nimic nu-l mai împedea de a se reîntoarce în Franța, și a trăi liniștit acolo.

Henrieta voi s'o ia și pe mica Toka cu dansa, la Paris; era o slăbiciune pe care nimeni nu căuta s'o explice.

Și pentru a sfârși cu toate personagiile povestirii noastre, trebuie să mai spunem un cuvânt și despre Morales.

Banditul o sfârși rău, rău de tot.

Ne mai primind bani de la tovarășul său fu dat afară din casa de sănătate în care fusese internat, și se apucă din nou de crime.

Fu prins în urma unui asasinat, și condamnat la moarte.

Muri pe un eșafod de fabricație nouă, electrocutat

— SFÂRȘIT —

La o cafenea din Casablanca

VEDERI DIN MAROC

După ultimele evenimente de la Casablanca și mai cu seamă după apariția aerostatu'ui militar, musulmanii par a fi

fost cuprinși de o groază superstițioasă.

Insuși guvernatorul Casablancei, Muly El-Aimir, a luat oare-cari măsuri împotriva unor triburi muntene cari în toate timpurile au fost gata la revoltă.

Dansatoare arabă

După ultimele știri sosite, actualmente domnește calmul pe acolo; în toată regiunea de sub dependența lui Mulay-Hafid nu s'a semnalat nici cel mai mic incident.

De liniștea care domnește s'a folosit corespondentul unui ziar italian pentru a lua câte-va fotografii de prin partea locului, pe cari le reproducem și noi.

Prima ilustrație reprezintă interiorul unei cafenele din Casablanca; este un peisaj pur oriental. Drept orî-ce mobilă nu se văd de cât covoare. Cea-l'altă reprezintă clădirea consulatului spaniol din Casablanca.

Indigenii, cu toată ura sălbatică pe care o manifestă une-oî pentru europeni, au de obicei un respect destul de mare pentru toți reprezentanții oficiali ai statelor străine.

Cu acest prilej corespondentul despre care vorbim a făcut observația că, cântărețele din Casablanca sunt demne de luarea noastră aminte atât prin frumusețea lor deosebită, cât și prin originalitatea cântecilor pe cari le debitează.

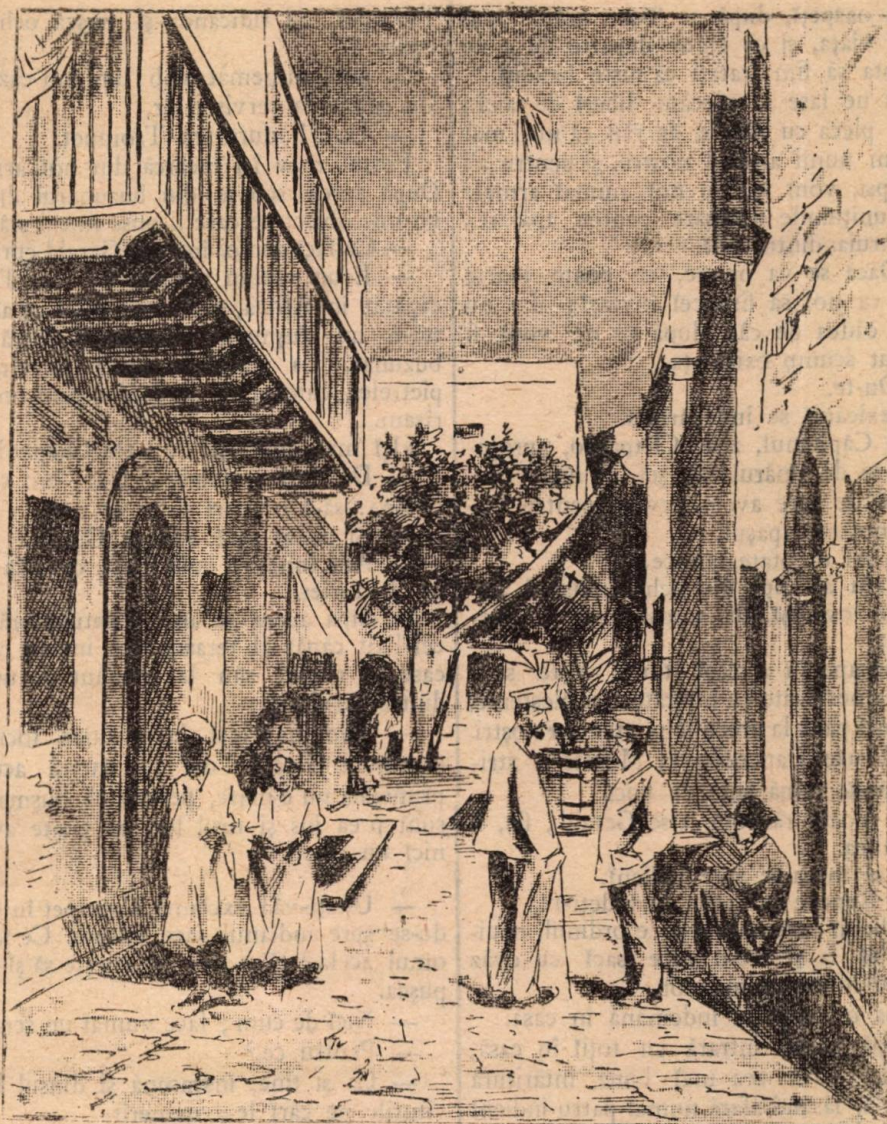
Cuvintele acestor cântice sunt de multe ori banale, lipsite de orî-ce interes; dar melodiile pe cari sunt aranjate posedă o

cadență uniformă pînă la adormire și în același timp sunt interesante pînă la revolta tuturor simțurilor.

Priviți mai bine în ochii dansatoarei pe care o reprezintă ilustrația noastră și vă veți putea închipui lesne de ce cântecile orientale, cu toată monotonia lor, rămân mereu cântate și tind acum a se introduce chiar și în apus.

Omul a fost în tot-d'a-una atras spre acel dulce și mult trîmbițat tîrniente al Nirvanei; și cântecile dansatoarelor din Casablanca, după ce și-au așăat mai în-tîi nervii, te aruncă într-o somnolență vecină cu eterna fericire a vieții viitoare.

Oriental.

Clădirea consulatului spaniol din Casablanca

Ultima expediție a unui aventurier

— Urmare —

— Trompet! strigă Gerald.
— Prezent! d-le căpitan.
— Veți lua comanda indienilor și veți veghea împreună ca oamenii aceștia să ducă toate căruțele în spațiul dintre-casă și hambar.

Ați auzit? exclamă Trompet la rîndul său; ați înțeles? Cel d'întîi dintre voi care îndrăznește să se împotrivească, va fi un om mort.

Cuvintele acestea fură așa de elocvente în cât indienii pricepură îndată despre ce era vorba, și și îndreptară armele asupra Mexicanilor. Aceștia din urmă se apucară de lucru fără să crănească.

În momentul în care cei-l'alți servitori se întorceau, baricada era terminată.

— Duceți-vă de vă regăsiți stăpînul! exclamă Gerald, adresându-se majordomului; spuneți că noi am venit aici ca

niște oaspeți, după ce 'l-am scăpat mai întâi viața, și că eram departe de a ne aștepta să fim tratați ca niște bandiți.

Să ne lase să plecăm liberi de aici; vom pleca cu părere de rău că nu-l mai putem numi amicul nostru, și pentru a-l pedepsi, vom lua cu noi numai armele și munițiunile necesare pentru apărarea fie-căruia dintre noi.

«Dacă se va opune, se poate foarte bine ca noi să fim cei învinși; dar nu vom cede de cât după ce ne vom fi vindut scump existența.

«Du-te.

Mexicanii se îndepărtară.

— Căpitanul, zise Chapardo, apropiindu-se de tinărul său șef, al uitat costumul de care avem nevoie pentru fratele nostru, apașul.

— Ai dreptate, amice.

Și cât al clipi din ochi, indianul ajutat de tovarăși, fu transformat în mexican.

Aproape în același timp, niște strigăte amestecate cu înjurături și blesteme, ajunseră până la urechile prietenilor noștri.

«Moarte francezilor!.. Moarte!.. strigau peste două sute de voci.

— Voesc război, zise Gerald; fie, îl vor avea.

Și se întoarse spre indienii.

— Repede la cai!.. Inchideți-i!..

Indienii executară repede ordinul, neuitând să ia și vre-o zece saci cu ovăz pentru hrana animalelor.

Apa o aveau la îndemână în casă.

După aceea intrară cu toții în casă, care le oferea cea mai bună întăritură posibilă, lăsând afară numai patru indieni cari trebuiau să-și păzească de ori-ce surpriză posibilă.

Incepea să se lumineze de zi-ă.

Francezii și Espira stăteau de pândă, gata să-și descarce armele la cel mai mic semn.

Niște saltele fură așezate în toate părțile pentru a opri gloanțele cari ar fi străbătut pînă la dinșii.

— Ia spune-mi, nepoate, zise doctorul, mie mi se pare că așteptând atacul, așa avea tot timpul necesar pentru a examina prețioasele colecții pe cari le-am găsit în mormintele japonezilor.

— Da, aprobă fostul colonel mexican; mi se pare și mie că...

— Aveți dreptate amândoi, răspunse Gerald; vă puteți coborî și examina în liniște antichitățile d-voastră... Și să nu vă grăbiți de loc; când vom avea nevoie de d-voastră, vă vom chema.

Și luând cu dinșii cei doi saci pe cari îi aduseseră de sub pământ, savanții se pregătiră să se retragă, când un g'onte sueră și colonelul Espira scoase un strigăt.

Toți crezură că fostul colonel era rănit. Dar dînsul nici nu fusese atins.

— Nenorocii! exclamă Espira, aștras în sacul meu!.. Sărmanele mele statuete!.. Și dispăru după tovarășul său.

— Ah, eă ard de nerăbdare!.. exclamă

Trompet. Și ridicându-și pușca ochi și trase.

Se auzi un gemăt slab; un om căzuse din grămada servitorilor.

— Unul! murmură Trompet.

Fostul zuav își încercă din nou arma. După aceea scoase din buzunarul drept un mic obiect pe care îl puse în cel stâng.

— Ce faci acolo? întrebă Gerald curios.

— E un vechi obicei pe care l'am căpătat în Africa, căpitane; după ce abateam un dușman, puneam o piatră în buzunar. La sfârșitul luptei numărăm pietrele; câte erau, atâția dușmani omorâsem.

«Îți mai amintești de astea Chapardo?

— Da, îmi amintesc... Uite, îmi vine o idee: să-ți număr și pe ai mei.

— Și pe ai mei, adăugă Gerald.

— Am înțeles! voi fi așa ceva ca un fel de furier.

În clipa aceea se auzi o detunătură în cel-lalt capăt al terasei. Un indian culcase la rîndul său la pământ pe unul dintre servitori.

— Vom fi prinși între două focuri, murmură Gerald; dar din partea aceea primejdia nu e mare, pentru că dușmanii sunt prea jos și tirul lor nu poate avea nici un efect.

— Uitați-vă! exclamă Trompet întorcându-se spre indianul care trăsese. Ce face omul acela? S'ar zice că vrea să-și tae pușca.

— Nici de cum; face numai un semn.

— Pentru ce?

— Ca și tine, înseamnă și dînsul loviturile pe cari le-a nemerit.

— Și când te gîndești, reflectă fostul zuav, că toată lumea îi crede pe oamenii aceștia sălbatici!.

— Între civilizație și barbarie nu este adese-orî de cât o foarte mică distanță, zise Chapardo sentențios.

O salvă de focuri salută această maximă filozofică și o ploaie de gloanțe se opri în saltele.

Timp de două-zeci de minute salvele continuară fără întrerupere; din când în când numai se auzea câte un murmur pronunțat cu voce tare: două, trei!... cinci!.

Erau oamenii pe cari îi culca la pământ Trompet.

Și de câte ori striga câte un număr, pune și câte o piatră în buzunarul stâng. De altminteri aceasta părea să fie singura sa preocupare; nu se interesa de loc de cele ce se petreceau în jurul său sau în față.

De odată însă toată atenția i se îndreptă spre boscetul din grădină, prin frunzișul căruia eșiseră cu toții din subterană.

— Și cu toate acestea n'a eșit, murmură dînsul... Mîi de bombe!.. L'as fi văzut!.. Ar fi trebuit să-l văd!.. Știu doară că n'am ceară în ochi! Ah, iată!..

Și întrerupându-și monologul, urmări cu aviditate un om care apăruse din frun-

ziș și înainta cu cea mai mare băgare de seamă.

Trompet ridică arma și ochi îndelung. În sfârșit apăsă trăgaciul.

Glonte trecură la o distanță de cinci centimetri d'asupra omului, care dispăru îndată.

— Nu l'ai nimerit?... întrebă Chapardo, ne mai auzind obișnuitul număr și nevăzând nici piatra trecând din buzunarul drept în cel stâng.

— Nu, bunul meu camarad, nu... Și când te gîndești că sunt unii imbecili cari cred că mai curînd poate cine-va greși o lovitură de cât s'o nimerească... O clipă am crezut că 'l voi vedea căzând la pământ... Nici acum nu m'ă-a trecut încă emoția...

Apoi de odată, cu bruscetă, adăugă:

— Știi că aerul este cam rece în astă dimineață. Vântul bate din spre nord și îmi îngheață umerii.

— Cum, ți-e frig?... întrebă Gerald mirat.

— Ei, căpitane, ce vrei? Eu am patru-zeci și patru de ani și am început să îmbătrânesc; nu mă mai pot bucura de forța d-tale... Mă duc să mă încălzesc puțin.

— Încă unul mai puțin, murmură Gerald cu părere de rău, văzând că înadevăr Trompet pleca.

— Sărmanul Trompet! murmură Chapardo, de când cu căzătura de deunazi, pare că l'a lovit cine-va cu un ciocan în cap.

CAP. X

Baricadă de foc.—Frigul.—Nu era nebun.—In subterană.—Gardianul comorii.—Uimirea unui mexican.—Ruinele.—Trupele mexicane.—Foc.—Salvați fără voia lor.—Fuga. Un om cinstit.

Trompet își lăsase tovarășii cu ideea că dînsul înnebunise.

Ascunzându-se și ferindu-se cât putea mai bine de gloanțele cari din întâmplare ar fi putut ajunge pînă la dînsul, se urcă pînă în catul de sus și privind furiș pe una dintre ferestre, putu să se asigure că atât curtea, cât și grădina, erau absolut deșerte.

După aceea se coborî pînă la ușa pe care o păzeau indienii și spre cea mai mare uimire a acestora, o deschise.

— Un om să rămîne aici de pază pentru a mă înștiința de ori-ce întâmplare, comandă dînsul; cei-l'alți să mă urmeze.

Din câte-va sărituri fură cu toții sub sură.

Nimeni nu-l văzuse.

— Camarazi!, să luăm câte-va legături de pae și să le ducem pînă la baricadă; cu cât vom duce mai multe, cu atât va fi mai bine.

Toți patru se puseră pe lucru și în mai puțin de un sfert de oră peste două sute de legături de pae fură îngrămădite lângă căruțe.

(Va urma)

CAMILLE FLAMMARION

DE LA SOARE LA PĂMÂNT

Toată lumea știe că un spațiu de 149 milioane kilometri desparte soarele de pământ, și că acest astru colosal, mai mult de un milion de ori mai mare și de 324.000 de ori mai greu ca pământul, ține în vid planeta noastră ca un braț întins și că noi pământeni facem în jurul soarelui, cu o viteză de 108.000 kilometri pe oră, înconjurul său. Toată lumea știe asemenea că acest astru strălucitor al zilei întreține viața pământescă; că prin puterea lui cresc grânele și produce vinul; că face să crească iarba în câmpii, care hrănește boii și vacile ce ne dă laptele; care ne dă asemenea lână, bumbacul, mătasea și toate țesăturile ce servesc la îmbrăcăminte noastră; că în fine el ne dă chiar apa izvoarelor și râurilor, pentru că este el care evaporază suprafața mărilor, produce nori, face de ploaie și prin ploaie roade scoarta globului. Fără soare nu ar exista nici ghețari. El este marele maestru, puternicul regisor al vieții în treg, vegetală, animală și umană.

Iată ce toată lumea știe sau poate ști. Dar ce nu știm este explicațiunea de cea-ce s'a petrecut în Europa întreagă ca și pe suprafața Americii, pe toată suprafața globului pământesc.

La 10 Februarie a. c. Societatea astronomică franceză*, a primit vestea că o perturbațiune magnetică foarte intensă a agitat toate busolele observatoarelor în Franța, în Anglia, Belgia, Germania, Spania și câte-va zile în urmă se primește o notă că această turburare magnetică s'a petrecut și în Statele-Unite, aproape peste tot.

La observatorul magnetic din parcul Saint-Maur, aproape de Paris, acul de declinațiune care nu oscilează zilnic în mijlociu de cât câte-va minute, s'a zbatut în timp de 24 ore, parcurgând o amplitudine de un grad și jumătate. O telegramă din Pic-du-Midi, anunța că turburarea magnetică a avut aci asemenea un parcurs de un grad.

La observatorul din Kev, în Anglia, la 9 Februarie a. c. la 8 ore și 19 m. seara acul magnetic se îndreptă spre Apus până la 57 minute și punctul extrem pe care îl atinse la 8 ore și 34 m. după care revine spre est și parcurge un unghi de 75 m.

Revenim la subiectul nostru.

Pe când magnetismul pământesc era coprins ca de friguri, ceea ce nu s'a produs cu atâta forță de la 31 Octombrie 1903, și în care comunicația telegrafică a fost întreruptă, după cum se știe în lumea întreagă pe timp de mai multe

ore, soarele era coprins pe suprafața sa de o activitate extra-ordinară.

La observatorul din Juvisy soarele se fotografiază în toate zilele când atmosfera permite: în ziua aceea pete gigantice existau pe suprafața soarelui, de altfel în permanență agitată sub valurile unui etern foc și aproape de centrul meridianului central una din aceste pete era atât de intensă că era vizibilă chiar cu ochiul liber, străbătând ceața.

O a doua din cele patru pete de care era presărată suprafața discului, era asemenea vizibilă cu ochiul liber.

Ori acest fapt este extrem de rar de văzut, pentru că un asemenea lucru se prezintă și cu atât mai mult se impune atențiunii noastre și e demn de studiat, cu cât maximul periodului de 11 ani de fluctuațiune solară era trecut de un an. Pentru că o pată solară să fie vizibilă cu ochiul liber, trebuie ca diametrul ei să întrecă de trei ori cel puțin pământul, ceea-ce înseamnă 38.000 kilometri.

Grupul principal de pete solare, acel care a trecut prin meridianul central la 9, se întindea pe o regiune de 17 ori mai mare ca diametrul planetei care înseamnă 216.000 km.; marea pată din acest grup măsoară aproape de patru ori diametrul globului nostru și în mersul ei această pată arăta o strălucire extra-ordinară.

Aceste pete solare la care se adăoga așa zisele «jeculele» sau granulațiunile albe și erupțiunile reprezintă o agitațiune formidabilă de care noi nu ne putem face idee nici pe puțin. Cutremurile de pământ cele mai violente care răstoarnă orașele consumate prin incendii, vulcanii lansând flăcările, cenușa, vaporii și fumul lor care acoper orașe și sate; valurile gigantice ale mărilor și oceanelor care înghit porturi, înecând locuitorii cu miile, tunurile care bubue într'un amestec sângeros explodând, tunetele trăsnetelor, tempestele înfricoșate, nu sunt comparabile cu fenomenele solare și par a fi acestea de sus ca un zâmbet de copil adormit, visând la îngeri.

Să ne imaginăm muntii ca Alpii, Pyreneii, Carpații și giganții Hymalaia sărind în aer, Atlanticul și Pacificul înlocuind norii, pământul întreg explodând ca o bombă; și acestea sunt nimicuri încă!.. Flăcările soarelui se ridică de la 50.000 la 100.000 km. de înălțime și recad în o ploaie de foc solar care veșnic arde... «In Astronomia populară», scrisă de ilustrul Camille Flammarion, este reprezentată această erupție de flăcări care se ridică la 228.000 km. (de 18 ori diametrul pământului, pentru că planeta noastră nu reprezintă de cât 12.742 km. de diametru). Flăcările sunt de o admirabilă culoare roză și atât de transparente că globul solar, care este constant înconjurat de aceste flăcări, nouă ni se pare alb.

Soarele nu este nici solid, nici lichid,

nici gazos. Este în o stare radiantă, vibrând ca o inimă prodigioasă și lansează în jurul lui cu o viteză de fulgere vibrațiunile electrice care poartă viața d'asupra tutulor lumilor.

Ce se petrece în spațiu când o criză violentă ca aceea din 9-10 Februarie c., sau ca aceea din 31 Octombrie 1903 sau ca aceea din 4 Februarie 1872, se întâmplă că cutremură încă mult mai intens acest cămin vital?

Aceste zguduirii, nervoase putem zice, străbat cele 149 mil. km. ce ne separă de soare și vin de ating globul nostru, fără îndoială în întregul sistem solar. Pământul nostru trăiește o viață astrală; curente magnetice circulă în ea și sub misterioasele lor influențe acul magnetic caută direcția nordului ca un deget nervos și agitat.

Această oscilațiune a acului magnetizat variază la amplitudine și este cu atât mai forte, cu agitațiunea este mai mare pe suprafața soarelui. Curba trasă de această variație de la 1778, aproape 129 ani, este absolut concordantă cu petele solare.

Noi verificațiuni s'au făcut cu privire la această corespondență solară incostabilă. Nu numai această intensă perturbare magnetică a fost semnalată din punctele cele mai depărtate ale globului terestru, dar încă magnifice aurori boreale s'au desfășurat în regiunea cerului de nord.

În Anglia, Irlanda, Scoția, manifestarea cerească a fost splendidă. De la 8 ore seara, la mijlocul nopții, un arc luminos și majestos se întindea ca un ton de opal d'asupra constelațiilor Marea Ursă, Casiopea, Dragonului, Andromeda și Lebăda, văzându-se ca o draperie flotantă decorată cu culorile curcubeului și raze de o lumină pală prelungindu-se pînă la Cloșca cu puț și Orion.

La 11 ore noaptea aurora ocupa două părți din cer. Centrul manifestăției era în nordul magnetic. După miezul nopții, la Glasgow (Anglia), claritatea continua pînă la 2 ore și jumătate.

Un observator din Newcastle scrie că, transportat de admirație, a ieșit din casă și ducându-se în câmpie, în mijlocul tăcerii complete a naturii, sub palidă radiere verde-roșie a aureolei, a simțit mai bine ca ori unde cum omul trăiește în ignoranță și în nesimțirea realității universului căruia îi aparține. Nu se trăiește de cât cu viața spiritului. Trebuie să fie circumstanțe ca acestea pentru noi spre a ne chema la realitate, la natură. Ea ne dovedește că soarele nu susține pământul numai prin legile gravitației că nu iluminează singur prin lumina sa, că nu încălzește prin singura sa căldură, dar că ține, posedă, domnește cu efluxul de o electricitate necunoscută, prin un magnetism nu mai puțin misterios. De mai mulți ani agitația sa se traduce prin diverse forme. Cutremurile de pământ și erupțiunile vulcanice sunt frecvente și

*) Societatea astronomică franceză numără peste 5.000 membri, astronomi-amatori. Între membrii ei de onoare este și M. S. Regina României.

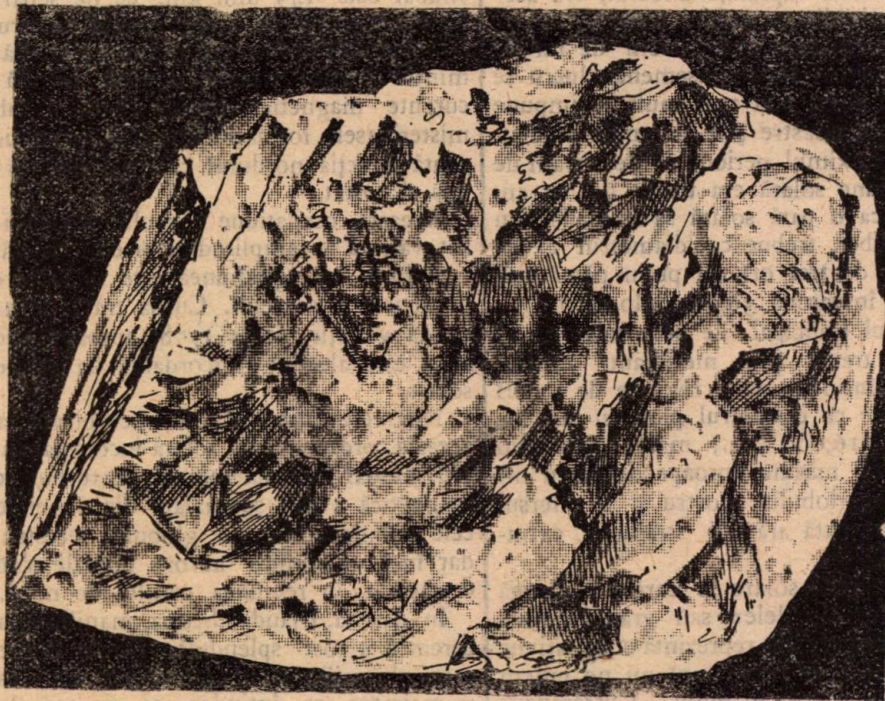
chiar mai redutabile, anotimpurile mai nepotrivite.

Noi am văzut la 29 Ianuarie, la Paris, o furtună, fulgere, tunete și o tempesta de zăpadă, trigul străbatând Europa

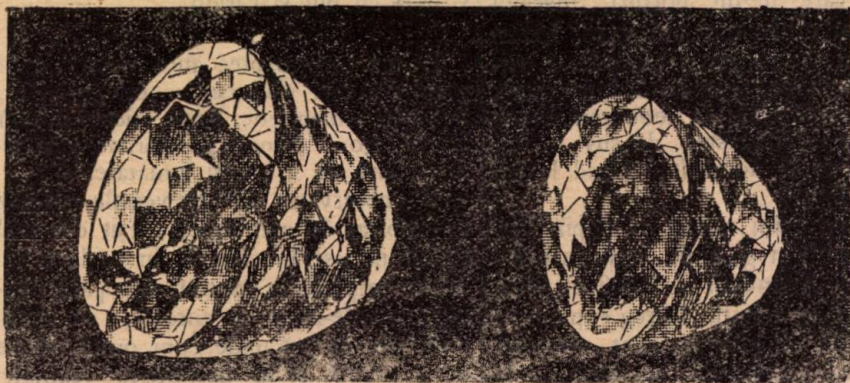
și chiar o parte a Africei. Au fost perioade extreme foarte neliniștite, Acestea sunt lecții ale naturii care nu sunt lipsite de interes pentru a le studia.

Trad. de P. Wallenstein.

DIAMANTUL CULLINAN

Diamantul Cullinan (Mărină reală)

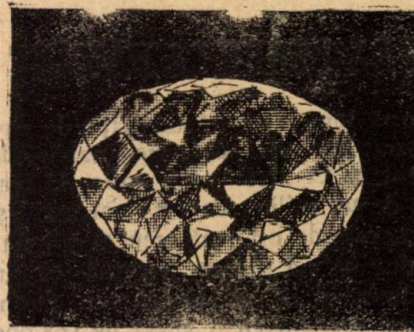

Marele Mogol, se află pe tiara (mitra) papală, 275 carate. Valoare 12.000.000.

Orlof, face parte din giuvaerurile coroanei Rusiei, 194 carate. Valoare 225.000 lei.

Din Pretoria (Transval) se telegrafiază că Adunarea a primit, cu 42 contra 19 voturi, propunerea lui Botha de a cumpăra diamantul Cullinan și de a-l dăruia regelui Angliei. Cullinan e cel mai mare diamant din câte s-au aflat până acum. Cântărește 3032 de carate, nelucrat. Într-o trece mult pe cel mai mare diamant cunoscut din zilele noastre. «Kohinoor»,

înainte de a fi lucrat, trăgea 900 de carate, dar după tăiat a rămas numai de 106. «Excelsior» cântărea nelucrat 969 de carate, dar la lucru s'a desfacut în 9 bucați. Cullinanul face cel puțin 150.000 de livre sterling sau 3.780.000 de lei. Se va cumpăra pe acest preț și se va da regelui. E piatra cea mai prețioasă din câte se cunosc.

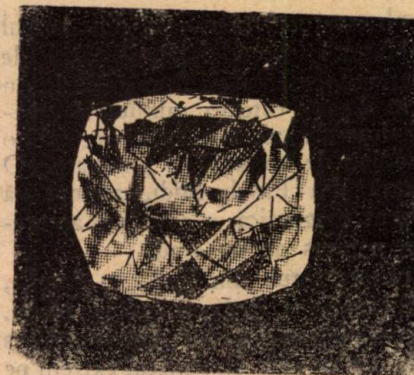

Koh-i-noor, lucrat, se află pe coroana regelui Angliei, 106 carate. Valoare 35.000.000 l.

Regentul francez s'a plătit, în adevăr, cu 200.000 de livre sterling, 5 040.000 de lei și azi se socotește la 10.000.000, dar valoarea lui e mai mult istorică, de oarece a fost pe saia cu care Napoleon I s'a încoronat.

Steaua Sudului, 124 carate.

Regentul, se găsește la Paris în muzeul Louvre, 136 carate.

Curiozitățile grădinei zoologice din Londra

Iată, după *La Nature*, câte-va curiozități ale grădinei zoologice din Londra: Un specimen viu de papagal bufniță, găsit în Noua Zelandă, specie pe care se stingă.

În galeria țeptoaselor gigantice, o du-

zină de pești-umblători, cari înveslesc pe vizitatorii grădinei cu mișcările lor grosolane pe nisipul din cușcă.

Apoi o splendidă colecție de mai-mușe din Congo-de-sus, încă nedescrise, prinse în pădurile virgine.

Dar cea mai mare curiozitate sunt câte-va specii de ovine din regatul independent al Nepalului. Acești berbeci, născuți în Nepal, trăiesc pe înaltele vâi ale Himalaiei a cărei formă nu a putut fi studiată de naturaliștii europeni căroră li s'au interzis dreptul de a străbate până acolo.

Numai residentului britanic i s'a dat voie să viziteze acele ținuturi închise înriurii europene. Această familie de ovine oferă particularitatea extra-ordinară că numărul coarnelor variază de la un individ la altul.

Două sunt cu un corn, altul are numai unul normal, alții au trei coarne, alții două au câte două perechi de coarne, dispuse simetric.

Cei cu patru coarne prezintă o anomalie foarte remarcabilă în regimul animal. Numai antilopa *tehikara* din India e singurul rumegător armat cu două perechi de coarne; dar cele două inferioare, așezate d'asupra ochilor, sunt mai mult ca apendice protectoare de cât ca arme de apărare și atac.

Acești berbeci aparțin unei rase indigene, specială Nepalului, care produce dese-ori astfel de anomalii. Ei sunt sănătoși și puternici. La început foarte sălbateci, după șase luni s'au îmblânzit astfel că vin să mănânce pesmeți din mâna gurdianului.

Cor.

DIN VIAȚA BANDIȚILOR

— Urmare —

Aruncat în închisorile cele mai hidoase, se îmbolnăvise, devenise infirm. De atâtea chinuri, de atâtea ură, de atâtea sete de răzbunare, devenise sălbatec.

Și cu toate acestea trăia; îl susținea mult gândul, că într-o zi lucrurile aveau să se schimbe, că avea să i se facă dreptate, că avea să poată din nou pași la lumina soarelui, strigându-și tuturoră nevinovăția. Il susținea gândul că la rândul lor, puternicii de ieri aveau să fie umiliți, ingenuchiți, încătușați.

Mereu bătut, mereu chinuit, dar mereu nesupus în fața călăilor săi, Jak Lever căzuse în cele din urmă, în timpul unui drum... Era prea zdrobit și nu putuse suporta oboseala.

Și Rocabol era acela care-l salvase, și și fugise cu dânsul.

Crezându-se aproape de moarte, Jak Lever, într'un delir, povesti salvatorului său, toate peripeciile triste sale vieți.

Și când nenorocitul ocnaș vorbi de cruciulița de argint pe care Margareta d'Annancy o atârname la gâtul copilului, Rocabol nu-și putuse stăpâni un strigăt de neliniște.

Și dânsul era un copil părăsit; și dânsul fusese găsit de mama sa, într'un șanț, la porțile Parisului. Datele se potriveau, faptele erau aceleași. Rocabol își smulse de la gât o cruce de argint, care nicădată nu-l părăsise, și strigă ocnașului:

— Privește! Recunoști tu crucea aceasta?

Ocnașul pe care-l salvase era Jak Lever și Rocabol era fiul său.

Era o minune; una din acele minuni pe care numai întâmplarea le știe făuri.

IV

Mama și sora

Prin urmare, frumosul tânăr de altădată, ocnașul Jak Lever, era acum în fața fiului său în cărciuma pe care o cunoaștem, și-i striga:

— Wilhelm! Wilhelm! Tu m'ai înșelat!

«Mi-ai jurat că mă vei răzbuna, mi-ai jurat că toți aceia cari m'au chinuit, care au făcut să fiu condamnat la galere, vor fi pedepsiți după cum merită.

Și-acum nu te ții de jurământ! Wilhelm! Wilhelm! Blestemul meu cada asupra ta!

— Tată! Am jurat și mă țin de cuvânt. Cea mai mare parte dintre vinovații și-a primit pedeapsa.

«Dintre oamenii cari te-au atacat în timpul nopții, simulând un furt, unul se numea d. de Marcery.

«L'am ucis.

— Unul! numără ocnașul Jak.

— Altul, care s'a arătat înverșunat împotriva d-tale, d. de Rové e.

«L'am ucis. Cadavrul său a fost găsit în Sena.

— Două! continuă condamnatul.

— Un magistrat, Bussy de Eolly, a stăruit pentru condamnarea d-tale.

«Acesta murise. Dar avea un fiu, care se bucura în liniște de averea strinsă într'un mod necinstit de tatăl său.

«I-am prădat casa, i-am incendiat fermele. Am aruncat sămânța revoltei printre țărani săi, și aceștia l-au spânzurat de copac.

— Trei!

— Păi-acum, acela despre care îmi spuneai că se numea d. de Courducy, scăpase de urmărirea mea. Dar acum mi-am luat toate măsurile, și mincino-

sul acela nu mai are de trăit nici douăzeci și patru de ore.

Ocnașul clutina din cap neîncredător.

— Ce mai vorești? strigă Rocabol cu nerăbdare..

Poate crezi că l'am uitat pe Cardiman... Oh! să n'ai grijă... Acesta este un negustor, care în locul inimii are o monedă mare... se vor lăsa acolo unde-l doare.

— Și pe urmă?

Rocabol îl privi. În fața omului acela bătrîn, schilod, care plătise îndrăsniala sa de a fi iubitul unei fete nobile cu libertatea și cu niște torturi fără nume, se simțea cuprins de un știu ce respect plin de teamă.

Monstrul acela îl domina; n'ar fi îndrăznit nici o dată să i se împotri-viască.

Și cu toate acestea. Era evident că Jak aștepta ceva... Un nume pe care fiul său nu voia să-l pronunțe.

Atunci ocnașul scrișni din dinți, și ochii îi aruncară scântei.

— Vezi bine că avem dreptate!.. Ești un laș!.. Ești un trădător!..

— Tată!..

— Ți-ai căleat jurământul!

— Dar te asigur.

— De ce nu-mi spui atunci că d. d'Amblez a murit ucis de mâna ta?..

— D. d'Amblez!..

— Da!.. Acesta este vinovatul cel mai mare. Este cel de pe urmă dintre criminali!.. Știi că chinul meu cel mai mare a fost întotdeauna că n'am putut să-l găsesc pe d. d'Armangy cu propriile mele mâini!..

«Dar a mai rămas celalt... d. d'Amblez!.. Dînsul mi-a furat soția, dînsul a voit să te ucidă și pe tine, după ce mă aruncase pe mine în fundul ocnei!.. Ah! înțeleg... omul acesta este bogat și ți-a dat bani pentru ca să-ți calci jurământul!.. Înșelătorile!.. Lașule!..

Rocabol făcu un pas înainte, și se opri în fața bătrînului. Era o acuzare nedreaptă.

Căci, din ziua în care tatăl său îi umpluse sufletul de ură și de dor de răzbunare, sacrificase totul acestei patimi.

Ba chiar își lărgise programul; se făcuse dușmanul tuturor privilegiatilor, tuturor nedreptăților sociale; urzise cele mai teribile lovituri împotriva nobilimii feudale.

Grupase în jurul lui o ceată de vagabonzi, de oameni scoși de sub scutul legii, de indivizi gata la orice acțiune, și-i pornise cu înverșunare împotriva bogățiilor, împotriva nobililor și marilor seniori.

Nu urmăria numai pe dușmanii, pe călăii tatălui său; o lăsa pe cine purta un nume nobil, ori-cine se bucura de o avere mai mare, se putea aștepta ca din zi în zi să fie atacat și distrus de teribilul Rocabol.

Oamenii săi prădați și furați; dînsul, uci-lea.

Avea unele momente când era cuprins de un fel de delir al crimei; și nu că ucidă pe la spate, dar cu greu s'ar fi putut găsi omul care să poată rezista săbiei lui Rocabol.

O! cine încrucișa ferul cu dânsul, era un om pierdut.

În tinerețea lui, banditul acesta nu cunoscuse îndemnul crimei; dusesse o viață nepăsătoare de vagabond. Dar, din ziua în care tatăl său îl arătase crimele săvârșite de niște oameni sus puși, în fața cărora toată lumea se înclina cu respect, o scânteie subită îl iluminase creierul...

Începuse să cunoască, să guste voluptatea crimei. De vreme ce oameni mari, bogați, dădeau asemenea exemple, de ce ar fi fost dânsul mai bun? Dânsul, care era un mizerabil, un desculț din drojdia societății.

Ducă, conți, marchiză, se arătasă cruzi până la sălbăcie cu bietul său tată; prin urmare, orî-cine purta un titlu, orî-cine avea privilegiul nașterii și al averii, trebuia să fie lovit.

Atunci, pentru ce fusese cruțat d. d'Amblez?.. Banditul Jak avea dreptate; marchizul fusese cauza principală a tuturor crimelor. Pentru dânsul copilul Wilhelm fusese lipsit de mama sa, și aruncat pe drumuri, ca un animal, cu îngrijirea căruia nimeni nu voia să se însărcineze.

D. d'Amblez era bogat, foarte bogat; trăia ca un prinț, într'un palat regesc.

Rocabol își întinse mâna-l răzbunătoare asupra tuturor tovarășilor săi; d. de Marcery, d. de Rovère, d. Bussi de Folly, fuseseră loviți. Ce-l-l'altă două puteau să-și facă testamentul.

Atunci, din ce pricină era cruțat totuși d. d'Amblez?

Oare în adevăr, ocazul Jak avea dreptate când îl acuza de lășitate, de trădare?

... O aventură bizară venise să completeze minunea regisirii din stâncile de la Olionles.

Când Rocabol se reîntoarse în Paris, aducând cu dânsul corpul schilodit al celui care fusese altădată frumosul și puternicul Jak Lemer, se gândise de la început să-și întocmească un plan de purtare.

Ținta era hotărâtă: răzbunarea.

Dar era multă vreme de când plecase din Paris; acum nu mai știa de unde să-și ia cunoștințele. Ar fi voit să aibă un punct de sprijin, se gândi mult, și și aduse aminte de dogarul Wilhelm, cu care, la urma urmei, avea oare-care legătură. E adevărat că dogarul nu se purtase tocmai bine cu dânsul; dar, în definitiv, soția lui îl strânsese de pe drumuri, și îl împedica de a muri.

Și fără să mai stea mult la îndoială, se îndreptă spre atelierul de la poarta Sfântului Martin.

Înainte de a intra se opri puțin, pen-

tru a examina locul în care își petrecuse copilăria.

Auzea același zgomot, aceleași cântece vesele; par'că nimic nu s'ar fi schimbat.

Trecutul reînvia, și fără de voce, Rocabol se simțea emoționat; nu știu ce timiditate îl țintuia pe loc.

Dar, iată că de o dată o femeie corpulentă, cu părul sbârlit, se repezi spre dânsul, îl îmbrățișă, și-l atrase înăuntrul.

— Wilhelm!.. Ah!.. ce bine m'î pare că te ved! Ce te-ai mai făcut?... E așa de multă vreme de când ai plecat!

Rocabol rămase puțin cam mirat; buna femeie nu-l prea deprinsese altă dată, cu asemenea desmerdări.

Primele frase fură emoționante.

Tata Wilhelm murise, și văduva continua negustoria, care nu prea mergea.

— Dar nu e numai atâta, continuă femeia. Mai este alt-ceva și mai grav încă...

— Da?

— Știi că eu te-am fost găsit într'un șant...

— Poate că mai bine ai fi făcut să mă lași să mor acolo.

— Nu mai vorbi așa! Ascultă-mă acum... Sunt vre-o șase luni de când s'a întâmplat asta... O damă frumoasă, și foarte sus pusă, a venit aici și mi-a pus întrebări... M'a silit să vorbesc. Și cum eu eram cam cu chef în ziua aceea, i-am spus tot ce voia să știe. Se pare că doamna aceea a fost bună prietenă cu mama ta.

— Cu mama mea!

— Da... După câte am înțeles eu, te căuta pe tine... și te-a căutat mult și bine. E he! prin câte locuri n'a umblat până să dea peste mine! În cele din urmă însă, m'a descoperit.

— Și ce voia doamna aceea?

— Voia numai, s'o înștiințez când te voi regăsi. Vrea să-ți vorbească, să-ți spue, să-ți descopere niște lucruri foarte importante. I-am spus tot adevărul în privința ta... «Vo! reveni adesea, mi-a spus dânsa la plecare; și dacă afl pe pe unde este d. Wilhelm, să nu perzi nici un singur moment, și să mă înștiințezi».

— Dar d-ta, n'ai întrebat-o cine era dânsa, și ce interes avea cu mine?... Căci, ar fi fost mai simplu.

— Nu-ți spun că era o doamnă din lumea mare? Mă înfioram numai năvălindu-mă la ea. N'am îndrăznit să-i pun întrebări. Uite acum sunt două zile de când n'a mai fost pe aici... și nu m'as mira de loc dacă ași vedea-o venind chiar astăzi, sau mâine. Voiești să fii așa de bun și să rămâi la mine, două trei zile? Îți voi da vechea ta cameră, și vei mânca cu noi.

— Primește, răspunse Rocabol.

Era intrigat. Cine putea să fie femeia aceea?

În orî-ce caz, avea să-i vorbească despre acea tânără femeie, care fusese așa

de crud martirizată... și care totuși își uitase iubitul, îl trădase...

Două zile trecură. Rocabol începea să devie nerăbdător. Pentru a mai ucidă timpul, pusese mâna pe instrumente și începuse să muncească alături de lucrătorii.

Dânsul nu putea ști, nu putea ghici prin ce grozave suferințe trecuse biata lui mamă...

Zdrobită de autoritatea severă a tatălui ei, vîndută unui soț pe care nici nu-l cunoștea, biata fată fusese silită să se supere.

În asemenea împrejurări devenise marchiză d'Amblez.

Marchiza era de o frumusețe neînchipuită, și la început, soțul ei se înamorasă de dânsa.

Primele timpuri trecură într'o durere stăpînită.

Dar marchizul se obosi repede de bucuriile casnice, mai ales că d. d'Armangy murise, și dânsul era acum stăpînul unei averi princiare.

Din momentul în care marchiza devenise mama unei fete, nu se mai interesase de loc de dânsa; biata femeie putu să se reîntoarcă în țara sa natală, și acolo află niște lucruri oșibile.

(Va urma)

In numărul viitor, Ziarul Călătoriilor va începe să publice o serie de notițe foarte interesante, privitoare la viața și obiceiurile Americanilor.

In aceste note instructive, cititorii vor putea găsi multe amănunte necesare tuturor acelor care ar voi să întreprindă o călătorie în noul continent, sau să se stabilească acolo. Vor fi feriți dar de multe instrucții false, sau de descripții prea entuziaste, care de multe ori îi aruncă pe căi greșite. Aceste note vor fi în același timp niște povestiri cât se poate de frumoase și de pasionante.

Citiți numărul viitor al Ziarului Călătoriilor.

Poșta redacției

D-ra Li Peș. — Credem că vom utiliza articolul. Da-ți-ne numele exact și adresa d-v.

I. N. — Am primit. Dați-ne numele întreg și adresa.

Z. B. — «Ataçați de pisici sălbatice» și «In Columbia» nu s'au primit.

Către cititori

Anunțăm pe cititorii noștri că vom publica bucuros ori-ce articole interesante privitoare la călătorii sau vânători, în țară sau străinătate, ce ne vor fi trimise.

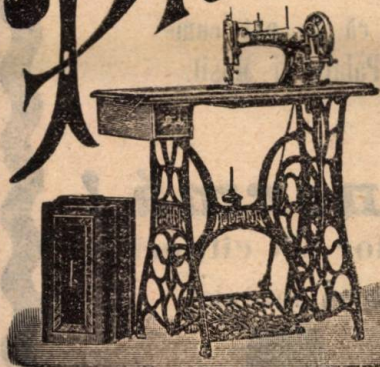
Articolele, scrise pe o singură parte a hârtiei, în scrisori francate, vor fi adresate redacției «Ziarului Călătoriilor», str. Brezolanu 11, București.

CAȘTIG MARE

Representanți capabili, funcționari, etc., își pot dobândi un frumos câștig accesoriu, scriind:

Agenciei de Publicitate „Presa” București pentru S. B. No. 20.

Pfaff

I. J. RESSEL

BUCUREȘTI

Str. Carol No. 14
cel mai mare depozit de

Mașini de cusut

înzestrate cu aparatul de brodat, având mers ușor și

iute prin noua invențiune patentată și fără sgomot.

«PFAFF» RESSEL «PFAFF»

Singurul reprezentant al renumitelor fabrici de automobile «de Dion Bouton» și biciclete «Peugeot» «Auto-Garage»

Atelier cu motor pentru reparat ori-ce sistem de MASINE DE CUSUT, BICICLETE și AUTOMOBILE, precum și pentru arămuit nichelat și emailat.

SĂBII se niclează cu prețuri reduse. — Atelier special pentru colțuit, gravat, plisat, soleil și evantai.

Magazinul General de Musică

LA HARPA

București, Strada Colței No. 5

Cel mai mare depozit de

Gramofone americane

cu renumita marcă «The Har», și

◆ INSTRUMENTE MUSICALE ◆

Prețurile cele mai reduse

📖 Cataloage gratis 📖

MARELE MAGAZIN DE ARME

București **B. D. ZISMAN** Suc. Craiova
Cal. Victoriei, 44 St. Unirei 48

Furnisor al Curții Regale

are onoare a aduce la cunoștința Onor. sale clientele din toată țara, că a înființat în magazinul său o secțiune specială de

PUȘTI pentru pădurari

lucrate special pentru acest magazin și fiind de o construcție solidă și

— PREȚURI FOARTE AVANTAGIOASE —

Model No. 230 — Pușcă cu capsă, cu o țevă lei	15
Model No. 285 — Pușcă cu capsă, cu două țevi. solidă, recomandabilă, lei	30
Model No. 236 — Pușcă cu capsă, cu două țevi. oțelurile înainte foarte solidă, funcționare admirabilă, model f. recomand.	40
Model No. 133 — Pușcă foc central, cu o țevă, sistem «Mau-ser, cal. 12 sau 16, robustă, recomandabilă, lei	30
Model No. 401 — Pușcă foc central, cu două țevi, calibru 12 sau 16, cheia de deschidere între cocoase, cocoasele punându-se singure la piedica de siguranță, m. solid, lei	55
Model No. 1103 — Pușcă foc central, cu două țevi, calibru 12 sau 16, cheia de deschidere între cocoase, cocoasele punându-se singure la piedica de siguranță. oțelurile înainte (armă de reclamă a magazinului), pușcă recomand., lei	65

Prețurile sunt reduse, fixe și se înțeleg numai cu bani gata. — Expedițiuni în toată țara. — Comandele se efectuează în ziua primirei.

Reclama este sufletul comerțului

Dacă voiți să CÂȘTIGAȚI O AVERE COLOSALA?

Grăbiți-vă de a vă abona la ziarul

UNIVERSUL

Cel mai răspândit din întreaga țară

Cel mai bine informat și cel mai în corent cu întreaga mișcare politică, economică și financiară din țară și din străinătate.

Care are corespondenți speciali în : Paris, Berlin, Londra, Viena, Budapesta, Roma, Sofia, Constantinopol, etc.

Singurul Ziar independent și imparțial

Cu începere dela 1 Octombrie 1907, ziarul „UNIVERSUL” dă următoarele însemnate premii la abonații săi :

- 1) Un mare premiu de **1500 lei.**
- 2) 2 premii de câte **250 lei.**
- 3) Trei lozuri întregi ale Loteriei de Stat Român purtând No. 52.583, 52.594, 52.599.
- 4) 5 premii de câte **100 lei.**
- 5) Patru premii de câte **40 lei.**
- 6) 10 abonamente pe un an la „Universul” **180 lei.**
- 7) 10 abonamente pe 6 luni **91,50.**
- 8) 10 abonamente pe 3 luni **46,50.**

In cazul cel mai norocos se poate câștiga

900,000 LEI

ast-fel că se pot cumpăra Palate și Moșii.

cu nimic se poate câș-

tiga o avere enormă!

— UNIVERSUL pregătește frumoase surprize numeroșilor săi cititori —

Pe lângă acestea abonații vor mai primi gratis un frumos roman intitulat

SPIOANA

Tipărit înadins pentru abonații ziarului „Universul”.

De asemenea toți abonații primesc gratuit «Universal Literar» ziar săptămânal, care conține, pe lângă o bogată materie literară și o frumoasă ilustrație în culori.

Abonamentele la UNIVERSUL sunt excepțional de eftine :

Pentru un an lei 18, Pentru 6 luni lei 9,15. Pentru 3 luni 4,65

Abonații, spre a participa la tragerea premiilor de mai sus vor primi : Pentru un an 25 bonuri de premii. Pentru șase luni 10 bonuri de premii. Pentru trei luni 3 bonuri de premii.

ZIARUL CĂLĂTORIILOR

SI AL ÎNTÂMLARILOR DE PE MARE SI USCAT

COSTUL ABONAMENTULUI

Lei 5 — pe an în toată țara
« 2.60 « $\frac{1}{2}$ « « «

Redacția și Administrația :

No. 11, Strada Brezoianu, No. 11.

ZIARUL CĂLĂTORIILOR

apare o dată pe săptămână

— MARTEA —

Lupta începu corp la corp. Vezi pag. 2200.

ABONAMENT

— LA —

„Ziarul Călătoriilor”

Pentru 1 an 5 lei
Pentru 6 luni lei 2.60

MONȘTRIÎ POLULUI

Căpitanul norvegian Narsen, care a făcut mai multe călătorii în regiunile polare, înaintând uneori chiar pînă la al 82-lea grad de latitudine nordică, știe să povestească multe lucruri întamplate, multe întâmplări trăite.

Odată, într'un naufragiu, i s'a întîmplat să fie salvat numai mulțămîta unui bloc de gheață plutitor, de care s'a agățat. Altă dată, a rămas îngropat împreună cu doi tovarășii într'o grotă pe care zăpada o astupase instantaneu.

Cât despre isprăvile sale vinătorești, acestea sunt nenumărate.

Ultima sa călătorie a făcut-o acum patru ani. Narsen conducea împreună cu compatriotul său, doctorul Stevan, goleta «Fedel» care avea un echipaj de opt-spre-zece oameni. Scopul expediției era să se verifice existența unor fosile terțiare în insula Francisc Iosef.

Și lucrul acesta nu era tocmai ușor, avîndu-se în vedere că insula Francisc Iosif este aproape în tot-d'a-una înghețată.

«Fedel» porni de la Bodo pe la stîrșitul lunii Mai, și se avîntă în plin ocean glacial, prin mijocul banchizelor de gheață, care începuseră să plutească în toate părțile.

Căpitanul Narsen era un om foarte abil, deprins cu toate primejdiiile mărilor polare; doctorul Stevan de asemenea, nu era unul din acei savanți care se mulțumesc să stea liniștiți într'un colț, neocupându-se de cât de știința lor; el alerga în toate părțile, interesându-se de toate amănuntele expediției.

Pentru a se putea bucura de ramura septentrională a curentului «Gulf Stream», se lăsară tîrși pînă la al X-lea grad de longitudine estică.

Se știe că Gulf Stream-ul, descoperit în 1513 de navigatorul spaniol Alaminos, și studiat de atunci de către Franklin, Maury și alții, pleacă din golful Mexic, și luînd direcția nordestică se îndreaptă spre Europa.

Apele sale calde merg să îndulcească climatul Europei vestice.

— Intr'o zi, spunea doctorul Stevan căpitanului, poate că omenirea va po-

seda destul de multe mijloace științifice pentru a putea canaliza curentele maritime și atmosferice, și a le împrăstia în așa mod pe suprafața globului, în cât să modifice cu mult climatele.

— Se poate, răspundea căpitanul; dar asta nu va împiedica soarele de a se stinge într'o zi, peste o mie sau peste zece mii de ani, și atunci omenirea va trebui să moară de frig.

— Cine știe?... Omenirea care va trăi în epocile acelea, va semăna cu noi tot așa de mult cît semănam noi azi cu cele din urmă veretbrale.

Poate că, în cele din urmă, de-a lungul veacurilor, se vor fi deprins a trăi fără aer și fără căldură!..

După aceea, doctorul își văzu înainte de observațiile sale științifice.

În primele zile ale lunii Iunie, vasul «Fedel» trecuse de capul Nord, extremitatea septentrională a continentului european, și arunca ancora în golful Varranger.

Pentru regiunile polare începuse vara; termometrul arată 6 grade centigrade. Un covor palid de verdeață mai întreprușea puțin alba monotonie a gheții. Locuitorii de pe țărmuri—pescari lapon—înlocuiseră hainele lor de piele de ren și blănilor lor groase, cu stufe de lână. Cîte o dată, seara, prin colibe, mai auzia acum unele refrenuri populare: «Cîntecul Renului» sau «cîntecul Ursului».

— Sub influența căldurii solare, oamenii renasc chiar la poli, spunea doctorul Stevan; suntem cu toții copii ai soarelui.

Căpitanul Narsen luă de aici cîteva sîniș, vre-o opt-spre-zece capre, și vre-o jumătate de duzină de reni.

Toate acestea trebuiau să servească pentru viitoarele excursiuni pe pămîntul insulei Francisc Iosef.

Apoi, vasul «Fedel» ridică ancora, și își continuă calea spre nord.

Pe la sfîrșitul lui Iunie, «Fedel» se afla în Noua Zelandă. Căpitanul Narsen ar fi voit să continue drumul, fără întîrziere, dar după dorința doctorului, aruncă ancora în strîmtoarea Matei, care tae Noua Zelandă în două mari insule. Doctorul și căpitanul debarcară, întovărășiți de vre-o șase marinari.

Se împrăștiară fie-care într'o parte, după vînat. Abia trecuse un sfert de oră și un strigăt ascuțit se auzi.

— Este doctorul! exclamă unul dintre marinari. Strigă ajutor.

Căpitanul alergă, urmat de aproape de toți cei-lalți.

De pe o stîncă mai înaltă doctorul privia un spectacol teribil.

Două urși albi, două urși gigantiști, se luptau cu furie. La mijloc era o pradă splendidă, a căreia stăpînire și-o disputau: un «norgual», cetaceu comun tuturor mărilor polare, atingînd însă de astă dată, niște dimensiuni enorme.

Cei două carnivori zăriseră prada în

același timp și se repeziseră; se întîlniră, văzură că erau adversari, și lupta începu.

Dușmanii nu mai aveau timpul să-și reverse furia în urlete; lupta era atît de înverșunată, în cât abia mai puteau respira.

Din această pricină, marinarii auziră strigătul doctorului, fără să fi auzit zgomotul luptei.

Savantul era într'o situație foarte complicată; plecat ca un simplu geolog în explorare, n'avea la dînsul nici o altă armă de cît un simplu baston cu vîrf de oțel, și un cuțitaș.

Frumoase arme, cînd era vorba să se lupte cu două urși albi. Nenorocirea era că urșii ocupaî tocmai trecerea spre vapor; locul era foarte îngust și doctorul se văzu nevoit să strige ajutor.

Marinarii alergară de pe unde se găsea; erau fără puști. Dar două dintre ei aveau revolvare, și toți purtau cuțite de vîntătoare. Văzîndu-se în fața unor noi dușmani, urșii se opriră un moment pentru a examina situația. Acuma nu mai erau dușmani. Cu niște răgete teribile se repeziră asupra marinarii.

Cîte-va detunături răsunară; pieptul de zăpadă al unuia dintre urși se coloră în roșu. Dar rana aceasta păru că-l înzecește forțele. Marinarii își traseră cuțitele.

Lupta deveni teribilă. Erau șase oameni împotriva a două urși!.. Și nu se știe dacă în cele din urmă, urșii n'ar fi rămas învingători. Noroc de căpitanul Narsen care alergase după pușcă și reuși să facă fiarelor niște răni mai serioase.

Hărțuiți din toate părțile, perzînd mult sînge, cei două urși căzură în cele din urmă la pămînt și fură sfărșiți cu cîteva lovituri.

A doua zi, «Fedel» își continuă calea spre regiunile boreale.

C. Arg.

OBICEIURI, CREDINTE, LEGENDE

Tigrul recunoscător

— Legenda anamită —

Era în țara Trieuthanh o bătrână în vîrstă de vr'o șapte-zeci de ani. Ea avea un singur fiu, care o hrănea. Acesta ducîndu-se să ia lemne din pădure, fu mîncat de un tigru.

Sărmana bătrână, nebună de durere, aleargă să se plîngă judecătorului. Funcționarul îi zise cu blîndețe: «Pot să judec oameni, dar nu tigri». Bătrâna însă continuă să se roage și mandarinul ca să scape îi spuse că va porunci să prinză pe tigrul și îl va pedepsi. Însă bătrâna zise că nu se va mișca de acolo pînă nu va vedea ordinul scris și trimis.

Foarte încurcat, judecătorul întrebă pe agenți: care dintre ei ar avea curajul să

se ducă să citeze pe tigrul în tața tribulului. Unul anume Ly, înaintă mândru și se declară gata să plece. Judecătorul dădu ordinul și bătrâna îl lăsă în pace și plecă.

Agentul își luă seama mai târziu și crezând că judecătorul a vrut să înșele pe bătrână, îi aduse ordinul îndărăt. Însă judecătorul îl dojeni și îl trimise să facă ceea ce promisese.

Bietul agent neavând ce face, ceru un ordin cu care să strângă oamenii să organizeze o vânătoare. Căpătând ordinul, plecă. După ce strânse oamenii, pătrunse cu ei în pădure să prinză pe tigrul în toate încercările îi fură zadarnice. Îndărăt nu îndrăzni să vie, căci știa că avea să fie pedepsit.

Pierzând orice speranță, se duse într-o pagodă pustie trăind ca un puțnic. Într-o zi intră un tigrul în pagodă. Speriat la început, omul nostru își făcu curaj și îi zise: «Dacă ești tu acela, care a mâncat pe fiul bătrânei, trebuie să te lași să te leg.» Tigrul plecă capul, agentul îl legă de gât cu o frânghie și îl duse la judecător. La întrebarea lui dacă a mâncat el pe fiul bătrânei, animalul dădu din cap.

— Legea, zise atunci judecătorul, hotărăște ca asasinii să fie condamnați la moarte; însă pentru că victima are o mamă, care rămâne fără susținătorul bătrânețelor ei, trebuie să o hrănești și să o aperi la nevoie. Dacă te învoiești, îți dau drumul.

Sigruul dădu din cap afirmativ și fu pus în libertate.

Bătrâna aflând această hotărâre, se supără și începu să blesteme pe judecător că n'a condamnat la moarte pe tigrul. Dar a doua zi deschizând ușa, găsi lângă prag o câprioară. Din banii luați pe câprioară își cumpără orez și avu ce să mănânce. Din acea zi tigrul aducea mereu vinat. Ba câte-odată aducea și bani, stofe, așa că bătrânei nu-i lipsea nimic. O hrănea tigrul mai bine chiar de cât fiu-său. Bătrâna începu să-l iubească. Atunci tigrul începu să se culce pe prispă casei fără să se atingă de nimic și fără să facă rău cui-va.

După câțiva ani bătrâna muri. Tigrul răgea de durere. După ce femeia fu înmormântată, dispăru în pădure și nu se mai arătă.

Bătrâna a lăsat cu limbă de moarte ca pe mormântul ei să se ridice o pagodă *tigrului recunoscător*, care există și astăzi.

Ploeshi.

Z. Bărbulescu.

RĂPITORII DE FETE

Mister Vorton—un căpitan de vapor englez—povește următoarele. Sunt patru ani de atunci de când am debarcat pe țărmul Nilului. Bastimentul comandat de mine acostase pentru șapte zile

într'un port mai retras de pe țărmul African. Printre pușinii călători ce-i transportasem pe bordul vasului, era și un spaniol, anume Don Alavrez și fiica sa Dolores.

Din pușinele vorbe schimbate cu dănsii, aflasem că spaniolul voia să cumpare terenuri însemnate și a se ocupa cu creșterea strușilor. Cum în Africa engleză, prin împrejurimile Captownului și colonia Capului se aflau cete numeroase de struși, Don Alavrez Monda spera să-i reușească întreprinderea. Părăsiseră Spania unde perduseră toată averea, mama și soția. Două zile de la debarcare, văzui pentru ultima dată pe Spaniol și frumoasa lui fiică. În treacăt îmi spuse că ziua următoare pleca în țară, având ocazia fericită să meargă cu o caravană.

Scurt timp după aceasta, ridicarăm ancora și luarăm drumul spre Europa, spre Anglia.

Trecuse două ani de când părăsind Africa mă aflam în patrie. De multe ori gândul îmi sbura către acea țară arzătoare, către acei la care mă gândeam atât de des, când acum patru ani primisem ordin din partea Statului Englez pentru o afacere secretă în capitala Egiptului, Cair.

Aveam un termen nelimitat pentru această călătorie. După ce-mi aranjai interesele pentru care fusesem trimis, am profitat de această ocazie și am început să fac cercetări pentru a regăsi urmele lui Don Alavrez și a fiicei sale. Am făcut cercetări și am sfârșit prin a afla de urma lor. Trăiau într-o mică localitate, foarte bogată în mine de aur și diamante. Când ajunsei în micul orașel — locul reședinței lor — întrebați de un oare-care don Alavrez Monda. Toți mă salutați cu mare respect auzind de cine întreb, de stăpânul atâtor averi, căci ori unde te uitați erau numai proprietățile lui. Când bătrânul spaniol mă văzu, făcu o mină foarte veselă. După chipul cum îmi vorbea, vedeam că nu fusesem uitat de ei. Întrebați de Dolores. Răspunsul fu un potop de lacrimi din partea lui. Îmi spuse apoi următoarele:

Africa a fost pentru mine un izvor de aur. Când m'am stabilit aci am început prin a crește struși. Apoi începu prin a-mi cumpăra întinderi mari de pământ pe care începu să fac cercetări spre a găsi vre-o mină de aur. Fusesem norocos și pe lângă bogatele mine de aur, mai găsi și enorme diamante. Sunt bogat, foarte bogat. Ne hotărâsem a vinde tot și a ne întoarce în Europa. Doream să văd pe Dolores fericită. Soarta, Dumnezeu n'a vrut-o. Dolores a mea a dispărut, e furată, sfârși spaniolul cu disperare. De scurt timp—urmă el—promisem în serviciul minelor pe un oare-care Bill Hafingh. Era un tânăr plin de îndrăzneală. Aventuros și foarte misterios.

Acum câte-va zile mi se prezintă, cerându-și salariul și dându-și demisia din

serviciul meu. Eram bucuros că scăpasem de el; bucuria însă nu mi-a fost de lungă durată. Două zile după plecarea lui, Dolores fu răpită. Îndată l'am bănuț pe Bill Hafingh. În urmă aflat că el era capul unei bande de aventurieri cari furau fetele bogate și sileau ast tel pe părinții să le rescumpere cu sume enorme. Dacă o săptămână în urma înștiințării lor, banii de răscumpărare nu erau expediați, nenorocitele fete erau vândute șefilor de triburi sălbatice. Ceea ce mă disperează e că până acum n'am fost pus în cunoștință de acei bandiți.

La aceste vorbe o ușoară lovitură în ușe ne făcu să tresărim. Peste un moment ușa se deschise și apără un om masecat, care, cu o îndrăzneală neobișnuită, ne predete o scrisoare. După ce Don Alavrez o citi cu glas tare, află că era înștiințarea de locul unde trebuiau depuși banii.

Zua următoare Dolores era în mijlocul nostru. Ne povesti spaima și des-nădejdea prin care trecuse. Cu glas rugător spuse tatălui ei să părăsească cât de curând posibil această țară sălbatică.

Ei cedând impulsului inimii mele, ceruți mâna frumoasei Dolores. Îmi fu acordată cu mare plăcere. După ce vândurăm toate proprietățile, ne imbarcarăm pe bastimentul condus de mine și părăsirăm acest continent, luând drumul spre Europa în Anglia. Azi ne reamintim cu plăcere și tot-d'o-dată cu frică de acea țară a aurului și a sălbăciei.

Rozica Erdösy.

Pescarii din Noua Guinee

Spaniolul Inigo Orteza de Retis, este acela care în anul 1545 a botezat grupa insulelor situate în Oceania între Ecuator și cel de al 9-lea grad de latitudine sudică, cu numele de Noua Guinee.

Insulele acestea mai poartă și numele de Papuașia, țara «Pua-Puașilor».

Regiunea a fost descoperită de un portughez, în anul 1511. Siavedra în 1527, Orteza de Retis în 1545, Suten în 1616, Tarman în 1643, Dapessy și Dumont Durville mai târziu, au explorat rând pe rând această regiune. Explorații mai recente au fost făcute de către olandezi și englezi.

Un amănunt demn de notat: Papuașia, descoperită de un portughez, explorată mai cu seamă de francezi, nu este nici sub dominația portughezilor, nici n'ascultă de autoritatea francezilor. Olandezi, englezi și germanii și-au împărțit teritoriul ei.

Noua Guinee este scaldată de două fluvii mai mari: Ambernu și Fly, și de numeroase riuri. Munții sunt foarte numeroși; lanțul cel mai principal este «Arza», cu o înălțime destul de mare.

Piscul Astrolab are o înălțime de 4300 metri.

Climatul este cald și umed, fără temperaturi excesive. Termometrul nu se coboară nici odată sub 20 grade, dar nici peste 32 de grade nu se ridică. Cu toate acestea, insula nu este de recomandat ca loc de vilegiatură. Prea trebuie să te lipsești de multe lucruri!

Examinată în întregimea ei, insula prezintă două aspecte diferite, două naturi de sol cu totul deosebite.

Intr-o parte, munți înalți, văi frumoase fertile, fluviul mării și păduri vaste, vegetație bogată, cu esențe de o varietate infinită, cu foarte multe lemne prețioase.

De cea-laltă parte, terenuri pietroase, pline de mărăcin.

În afară de productivitatea solului, bogăția Nouei Guinee este sporită și de numeroasele pietre prețioase pe care le posedă solul ei.

Animalele sălbatice sunt foarte puțin numeroase, în schimb însă, șerpii sunt răspândiți peste tot. Păsările sunt peste măsură de abundente, conținând speciile cele mai variate.

Locuitorii aparțin unei rase intermediare între rasa malaeză și cea neagră. Înălțimea bărbaților variază între 1,55 și 1,60; femeile sunt ceva mai scurte.

Indigenii din Noua Guinee se prezintă destul de bine ca fizic; despre unii dintre ei se poate spune chiar că sunt frumoși. De alt-fel, timpul nu este uniform pe toată întinderea insulei.

Trăiesc împărțiți în triburi, guvernate de șefi aleși dintre oamenii cei mai bătrâni. Iubesc foarte mult muzica. Religia lor este fetișistă și adoră idoli.

Sunt poligami, cu toate acestea au mare respect pentru femei și multă dragoste de copii.

Costumul este de o simplitate biblică; mantalele făcute din piei de animale sălbatice, sunt privite ca obiecte de lux.

Un croitor care ar emigra pe acolo, nu și-ar prea putea face multă clientelă.

În unele părți, locuitorii se ocupă serios cu agricultura; dar ocupațiile de predilecție sunt vânătoarea și pescuitul.

Locuiesc în sate care adese ori se războiesc între ele; colibe sunt rudimentare, lipsite de oricelă eleganță.

În multe părți mai există și celebrele «case în aer». Sunt colibe tot așa de rudimentare, construite pe crengile arborilor.

Am spus mai sus că Noua Guinee, înconjurată din toate părțile de mare și că în afară de două mari fluviu, mai este scăldată de numeroase riuri.

Prin urmare e de explicat de ce locuitorii se ocupă mai ales cu pescuitul.

Pestele este peste măsură de abundent în Noua Guinee; fără multă muncă locuitorul își poate câștiga o hrană abundentă.

Este adevărat că mulți dintre acești pești au carnea nu tocmai gustoasă, dar

Pescarii din Noua Guinee

indigenii sunt modești, și n-au gusturi așa de pretențioase ca noi europenii.

Pescuitul se face cu instrumente destul de primitive; omul neavând nevoie de sforțări multe pentru a găsi vânatul, nu s'a gândit să-l perfecționeze instrumentele.

E un proverb vechiu, pe care-l au toate popoarele: «Nevoia este mama tuturor născocirilor», și nu există un proverb mai adevărat de cât acesta.

Papuașii sunt oameni curajoși, în timpul lor; când se întâmplă să fie vremea furtunoasă, dânsii pleacă la pescuit în grupă, cu bărcile, înfruntând primejdia.

În rezumat, papuașii din Noua Gui-

nee sunt niște sălbatici superstițioși și blânzi; buni cu cei mai slabi de cât ei, iubitori ai muzicii și ai dansului, pescari și navigatori abili.

Mulți savanți pretind că oamenii aceștia ar forma ultima treaptă a scării omenești; dar fără îndoială că savanții aceștia sunt puțin cam prea severi. Căci dacă papuașii ar cunoaște unele dintre obiceiurile noastre, fără îndoială că ne-ar trata de sălbateci. «Toate lucrurile sunt relative, acesta este singurul adevăr absolut», a spus un filosof; și după cum se vede, a avut mare dreptate.

Vetor

DIN VIAȚA BANDIȚILOR

— Urmare —

J. k Lever, condamnat la galere pe viață, fusese supus unor torturi spăimântătoare; cu toate acestea trăise, trăise ani nemaî stârșiți de suferință ținut pe banca sa de ocnaș, ani de agonie.

Mulți spuneau că murise; dar copilul!

După multe cercetări, regăsi omul care-răpise, și fără să obosească, caută înainte. După multă vreme, dădu de urma femeii care-l luase cu dânsa. Dar se încurcă în cercetări, apucă pe niște căi

false, și abia mult mai târziu reuși să descopere locuința dogarului Vilhelm.

Dar copilul dispăruse. Ce se făcuse? Unde era? Nimeni nu putea să răspundă.

Marchiza nu-și perdu curajul. Și cu toate acestea, erau multe cauze care ar fi putut să-l zdrobească voința.

Neliniștea continuă prin care trecuse, și zdruncinase complet sănătatea pe zi ce trecea, era tot mai slăbită, mai prăpădită.

Și apoi purtare d-lui d'Amblez devenise odioasă; cu cât devenea mai bătrân, cu atât se arăta mai rău, mai răz-bunător. Trecutul pe care în primii ani al căsătoriei părea că-l uitase, era acum un motiv de certuri zilnice, de persecuții nemaî stârșite.

Sărmana mamă răbda totul în tăcere, silindu-se să facă ast-fel ca cel puțin copila să-și păstreze dragostea tatălui ei. Căci, ce-ar fi fost mititica vinovată să fie lipsită de dragostea părinților ei?

În aceste lupte de toate zilele, de toate momentele, puterile îi scădeau; ftisia o rdeea. Se simțea murind, și-și spunea că după moartea ei, sărmana copilă avea să rămâne fără nici un sprijin, în fața răutății, în fața urei neîndreptă-țite a d-lui d'Amblez. De când aflase de crima a căreia victimă fusese Jak Lever, pe care acum îl credea mort la galere, avea pentru soțul ei privirile pe care le are o femeie când se află în fața unui călău.

Cine avea s'o apere pe mica sa Lizeta? Oare și dansa, ca și mama ei, avea să fie destinată unei vieți de chin și de durere?

Și groaza acestui gând o făcu să-și amintească că mai avea un copil, un fiu, care trebuia să fie acum, bărbat. Atunci începu să caute din noț, și în sfârșit, dădu de urma soților Wilhelm.

Buna femeie îl înșelase pe Wilhelm când îi spusese că nu știe cine este înalta doamnă care venise să-l caute. Dansa știa foarte bine, și de aceia se și ducesse îndată să ducă d-lui d'Amblez vestea despre reîntoarcerea celui dispărut.

Sărmana femeie era grav bolnavă; cu toate acestea, făcu o ultimă efortare, își adună toată energia, și a doua zi, un cupeu se opri în fața prăvăliei dogarului. O femeie se coborî, susținută de o bătrână servitoare.

Oare ce putea căuta doamna cea din lumea mare, care purta niște haine așa de bogate și de elegante, în casa unor lucrători modești cum erau dinșii?

D-na d'Amblez, — căci dînsa era — se îndreptă fără să stea la îndoială, spre tinărul Wilhelm, care o privia cu oarecare spaimă, și-și spuse că doria să aibă o convorbire particulară cu dînsul.

Mirat, dar curios, lucrătorul o conduse în mansarda pe care o ocupa, s'o pofti să ia loc pe singurul scaun ce se afla acolo. Dînsul rămase în picioare, în fața ei într-o atitudine respectuoasă.

Așteptă.

Sărmana femeie nu putu să vorbiască de cât cu mare greutate. O tuse seacă îi zbuciumase pieptul; din când în când își ducea batista la gură, și o retrăgea plină de sânge.

— D-ta te numești Wilhelm, nu este așa?

— Da, doamnă.

— Ești fiul dogarului?..

— Pe onoarea mea doamnă, răspunse tinărul, dacă drepturile unui tată se pot

afirma sau recunoaște prin lovituri și prin o purtare neomenoasă, atunci dogarul Wilhelm era tatăl meu... Cu toate acestea...

— Cu toate acestea!..

— D-na Wilhelm, care este o femeie foarte cum se cade, a încercat de mai multe ori să mă scape de brutalitățile soțului ei. Atunci d. Wilhelm se înturia și mai mult, și din vorbele pe care le pronunța, înțelegeam că nu dînsul mi-ar fi tată.

Este adevărat că nu dădeam prea multă importanță unor asemenea...

Și dacă acum ar veni cine-va să-ți spuie cu siguranță că de și d-na Wilhelm nu sunt părinți d-tale?..

— Nu m'aș mira de loc. Dar ce mi-ar păsa mie de o asemenea descoperire. Situația mea nu va putea fi nici cătuși de puțin schimbată.

De o dată, d-na d'Amblez, ne mai putându-și stăpâni emoțiunea, se lăsă să cadă în genunchi pe scândurile mansardei, și întinzând mânele spre dînsul, murmură:

— Wilhelm... iartă-mă!.. Eu sunt mama ta!..

Rocabol se sili să-și stăpînească emoția de care se simțea cuprins.

— D-ta, mama mea?.. Asta nu se poate... D-ta faci parte din clasa nobililor, a bogaților, a fericitorilor acestei lumi. Eu sunt din familia blestematilor, a desmoșteniților. Vă înșelați doamnă; între noi amândouă nu poate exista nici o legătură.

— Copilul meu, reluă cu tristețe sărmana femeie; eu voi muri... De aceia, te rog să aibă încredere în mine... Am venit aici să mă spovedesc fără înconjur.

Nu mă acuza, nu mă condamna... Va!.. Din nenorocire nu pot să-ți schimb soarta, nu pot nimic pentru d-ta; din potrivă, am venit să reclam ajutorul d-tale, am venit la d-ta ca la singurul om, în care am crezut că pot avea încredere.

Wilhelm simți cum se îngălbenia. Vede-a bine că femeia aceea îi era mult superioară, și în același timp se simți atras spre dînsa de nu știu ce forță misterioasă. Rămase nemișcat, incapabil să vorbească.

Cu multă dulceață, femeia îi povesti totul; îi spuse cum se născuse, îi descoperi origina lui. Apoi, ca și cum crima săvârșită ar fi fost a sa, îi spuse, cu vocea întretăiată de suspine, spăimântătoare poveste a tatălui său, martirul Jak Lemer.

Wilhelm asculta, cu ochii holbați, cu dinții strînși.

Povestirea aceasta o mai auzise și din gura altuia; dar câtă diferență de accente!..

Intr-o parte numai ură, în cea-laltă parte durere și bunătate.

În cele din urmă, marchiza ajunse la punctul principal al vizitei pe care o făcea.

Wilhelm avea o soră serios amenin-

țată; marchiza îi cerea să se devoteze pentru dînsa, s'o apere, să fie pentru ea un protector anonim, dar să aibă purtarea unui frate.

— Cum!.. exclamă Vilhelm, imi ceri mie să fiu protectorul copilei aceluia care este asasinul tatălui meu?

— Copila aceasta este fiica mea! Oh! te rog, în numele tatălui d-tale mort, singurul care m'a iubit vre-o dată în adevăr, singurul pe care l'am iubit, fiu bun, fiu generos. N'aș putea avea o bucurie mai mare de cât aceia de a vedea reînviând în d-ta bunătatea și curajul lui Jak Lever.

Vilhelm tăcea; o furie nebună se deșteptă într'însul.

Era ura împotriva călăilor care l'au martirizaseră mama, sărmana femeie pe care o vedea acum la picioarele sale, care l'au trimisese la galere tatăl, omul acela, care fără mijlocirea unei misiuni, ar fi fost aruncat în mare, ca un câine.

Dar accentul d-nei D'Amblez era așa de rugător, vocea ei respira atîta bunătate, în cât, puțin câte puțin, sufletul lui Vilhelm fu coprins de milă.

Avea o soră, o biată copilă pe care o amenința nenorocirea; și aceia care era mama lor, venea acum să reclame ajutorul său, de și știa bine că este un simplu lucrător, un muncitor umil.

Era în această întâmplare ceva care deștepta într'însul niște sentimente necunoscute; și apoi, atîta încredere în mîgulea.

— Dar, întrebă dînsul cu vocea tremurătoare, ce pot face eu pentru aceea, pe care d-ta o numești sora mea? Nici n'o cunosc! În orî-ce caz, eu nu fac parte din lumea ei, și nici nu voi putea pătrunde vre-o dată până la dînsa, și apoi, copila, dacă m'ar cunoaște, ar primi oare protecția unui mizerabil ca mine?

— Spune-mi mai întâiu că te învești să-mi îndeplinești rugămintea.

Vilhelm mai stătu un moment la îndoială; nu se simțea demn de atîta încredere.

Dar ridicându-și din noț ochii spre fața tristă a mamei sale, simți într'însul un avânt sincer de generozitate și de credință.

— Ei bine, da! doamnă marchiză, făgăduiesc, jur să te ascult; dar precum îți spuneam, nu știu în ce mod voi putea ajunge vre-o dată până la fiica d-tale; nu știu dacă...

— A!.. Fiica mea va avea în d-ta aceeași încredere pe care o am eu; pentru că d-ta ești fiul unui om cinstit.

Măine, la orele nouă seara, să te prezinti la intrarea palatului d'Amblez. Eu voi lua de mai nainte toate măsurile, și vei fi introdus fără întârziere. Vei face cunoștință cu sora d-tale.

— Sora mea!

— Oh!... d-ta mă vei înțelege bine... Eu nu voesc ca dînsa să cunoască acest secret; nu vreau să am a roși în fața ei.

— Da, da, te înțeleg.
— Veți fi pentru dânsa un prieten; și ea va avea toată încrederea în d-ta, pentru că mă iubește mult și cuvintele mele sunt sfinte pentru dânsa... Înșfîșit, Wilhelm, pot fi sigură că veți veni?

— Da, doamnă, am jurat, și mă voi ține de cuvînt.

— Încă un cuvînt.

Ți-am spus povestea vieții mele și înțelegi bine din ce pricină nu pot să-ți fiu de nici un ajutor. Nu pot să-ți îmbunătățesc cu nimic situația, și cu toate acestea sunt mama d-tale, și...

— Și?

— Aș vrea să te strâng în brațele mele, aș vrea să te îmbrățșez!

Wilhelm, adică Rocabol, revoltatul, banditul de mâne, în fața acelei femei care plînsese așa de mult în viața ei, a căreia față era pustiită de durere, se simți emoționat până la lacrimă.

El se aplecă spre sârmana femeie, și o sărută cu căldură pe amîndouă obraji.

Marchiza d'Amblez fu atât de emoționată, în cât era aproape să leșine.

— Te rog, Wilhelm, condu-mă până la trăsura. E primul moment de fericire pe care l'am avut și eu de atîta amar de ani încoace... Mi-e teamă să nu mor.

Respectuos și blînd, Wilhelm o conduse până la cupeu.

— Pe mâine! îi mai șopti dânsa, și plecă.

Wilhelm rămase singur. I se părea că tot ceea-ce se petrecuse nu era de cît un vis.

Viața sa devenise o țesătură de aventuri spăimîntătoare.

Pe cînd tatăl său, regăsit printr-o minune, nu redeșteptă întrînsul de cît sentimente de ură și de mânie, iată că, printr'o minune tot atît de bizară, își regăsise și mama, care se silea să trezească întrînsul niște sentimente de atîta vreme uitate, sentimente de milă, de devotament, de generozitate.

Haida de!... Oare avea să se lase dînsul înșelat de asemenea copilărie? Avea o sarcină de îndeplinit: trebuia să pedepsească pe toți aceia, cari, de aproape sau de departe, provocaseră nenorocirea lui Jak Lemer.

Oare femeia aceea nu-și uitase prea repede iubitul? De ce mai trăise dînsa după nenorocirea care-l lovise pe Jak? Și dacă trăise, de ce nu se răzbunase?

În loc să se răzbune, dânsa se căsătorise, devenise soția unui călău, avusese un copil cu dînsul. Și-acum, ce venea să-i ceară?... Tocmai dînsul să fie protectorul copilei călăului tatălui său?

Și se silea să uite accentul dulce al sârmanei femei, se silea să steargă emoția pe care i-o lăsase în suflet povestea tristă a vieții sale.

Căuta să se convingă că nu trebuia să uite, că sarcina lui în viață era numai răzbunarea. Lui nu-i era îngăduit să iubească. N'avea să se ducă la întâlnirea pe care i-o dase marchiza d'Am-

blez, era una dintre cele d'întăiu victime pe care le cerea dorul său de răzbunare. Puțin îi păsa lui dacă această răzbunare avea să-l atingă și pe cel-l'alt, cari nu erau vinovați.

Dar simțea că se înșală pe sine însuși.

Ziua care urma i se păru ne mai sfârșit de lungă; la ora arătată fu fix la întâlnire.

Poarta de la intrarea palatului d'Amblez era închisă, bătă și neobținînd nici un răspuns, rămase în așteptare.

În cele din urmă, poarta se întredeschise; un om de serviciu apără.

Wilhelm ceru să vorbească cu d-na d'Amblez. Omul încrunță din sprîncene și i spuse cu glas poruncitor să-și vadă de drum.

Oare ce însemna asta?... Nu fusese chemat dînsul într'un mod special?

Așa dar marchiza își bătuse joc de dînsul!.. Simțea că ura îl cuprinde din nou. Ce motive avusese femeia aceea să-l înșele?

Servitorul îi strigă din nou:

— Haide, șterge-o mai repede de aici!.. Nu știți că casa este în doliu?... D-na d'Amblez a murit astăzi dimineață.

— A murit!.. exclamă tînărul, făcînd un pas îndărăt.

Dar în momentul acela auzi la spațele lui o voce dulce întrebînd:

— D-le, d-ta te numești Wilhelm?

— Da.

— Lăsați-l să intre. D-le Wilhelm, vino cu mine, te rog.

Si Rocabol porni după aceea care îi vorbise, — o copilă de vre-o cinci-sprezece ani, îmbrăcată în mare doliu.

Se opriră într'o cameră retrasă, tăcută.

— D-le, îi zise copilă, mama mea, cu câteva momente înainte de a închide ochii pentru tot-d'a-una, mi-a spus că astăzi se va prezenta aici un tînăr numit Wilhelm; ea m'a rugat să întind mîna acestui tînăr și să-l întreb dacă își mai reamintește de angajamentul pe care și l'a luat?

— De sigur că-mi amintesc! răspunse Rocabol. Am făcut un jurămînt și nu-l voi uita nici odată. Așa dar d-ta ești... d-ta ești fiica d-lui d'Amblez?

— Da, eu sunt. Mama mea mi-a m'î spus că d-ta veți fi protectorul meu și că trebuie să am în d-ta o încredere fără margini.

Și d-ta te-ai învoit la acest lucru fără să mă cunoști?

— O cunoșteam bine pe mama mea și toate cuvintele sale sunt sfinte pentru mine. Dacă dînsa a spus că d-ta veți fi protectorul meu, aceasta este pentru mine o dovadă sigură că d-ta ești un om demn de a-mi fi prieten. Cred în d-t', cum am crezut în mama mea. Iată mîna mea, să fim prieten.

Și din momentul acela, — moment în veci neuitat, — Rocabol tîlharul, Rocabol banditul, omul gata să comită cele mai teribile crime, păstra într'un colțisor al

inimei sale un loc alb, pe care era înscris numele Lizetei d'Amblez. Și ori de câte ori îi era cu putință, căuta să pătrundă pînă la dînsa, îi punea întrebări, o cerceta, căuta să-i afle toate gândurile; cu un cuvînt se silea să îndeplinească mandatul pe care i-l dăduse marchiza.

Nimeni nu cunoștea această aventură, nici chiar bătrînul infirm Jak Lewer, căruia Rocabol nu-i spusese nici odată nimic, de teamă ca nu cum-va să facă vre un rău Lizetei.

V

Șeful bandiților

Jak Lewer căzuse zdrobit de emoție; Rocabol îl ridică în brațe și ducându-l în camera sa, îl așeză în pat.

Apoi, rămas singur în sala murdară a cărciumei, începu să deșerte sticlă după sticlă pînă cînd se ameți de-a binelea.

Noaptea era pe sfârșite; prin geamurile murdare ale taverneli începuseră să pătrundă primele raze de lumină.

De odată Rocabol sări în picioare cu bruscetă. Era palid, aproape livid. Vinul îl schimbaseră cu totul; nervii îi erau încordați să se rupă. La omul acesta curios beția n'aducea nici slăbire, nici deprimare. Din potrivă devenea mai energic și puterile păreau că i se înzecesc.

În același timp banditul, criminalul, renăștea; niște licăriri de animal sălbatic îi treceau prin ochi și, în încrețiturile de pe fruntea sa, se citeau gânduri criminale.

Memoria îi era limpede, își aducea aminte de tot ce făcuse, de tot ce trebuia să facă. Dăduse întâlnire tovarășilor săi în taverna «La coșofană», din foburgul St. Laurențiu. Și bandiții trebuiau să fi mirați că trecuse o noapte întreagă fără ca șeful să fie printre ei; Rocabol știa bine că pentru a-și păstra supremația, nu trebuia să slăbească frânela nici un singur moment.

Deschise binișor ușa și observă cu atenție împrejurimile. După ce se convinse că nimeni nu-l urmărise, porni înainte.

Să-l urmăim spre cuibul infect în care se adăposteau tovarășii săi.

În timpul acela, Parisul se întindea numai pînă prin punctul unde se află astăzi bulevardele exterioare. Contemporanii nici nu 'și pot închipui că pe unde se înalță astăzi case luxoase, pe unde miș și miș de călători se îndreaptă zilnic în spre gări, pe unde circulă tramvae, trăsuri, automobile, acum vre-o două sute de ani erau numai niște terenuri pustii, niște stradele și înfundături fără nici un nume.

Pe aici era locul de întâlnire al tuturor bandiților. Poliția nu se aventura prin asemenea locuri de cît foarte arare ori, și rău făcătorii de toate categoriile se organiza în bande.

Prin tavernela în cari petreceau ban-

diții, una dintre cele mai însemnate, era cârciuma «La coșofană».

Aici își stabilise Rocabol cartierul său general; cârciuma avea niște galerii subterane foarte adânci, și foarte potrivite pentru comploturi criminale.

În ora aceia din zorii zilei, în una dintre aceste galerii subterane, trupa lui Rocabol se odihnea; în toate părțile erau aruncate resturile unei cine destul de bogate. Bandiții făcuseră chef.

Dacă cine-va, un străin, ar fi putut să pătrundă macar până în pragul acelei tavernă, ar fi rămas încremenit, cu gura căscată, neștiind dacă trebuia să se îngrozească sau să râdă.

Arme, cisme, haine luxoase, zdrențe de toate nuanțele, de toate categoriile; capete originale și mutre comune, tineri și bătrâni; cu un cuvânt, un tablou demn de penelul unui Salvator Roza.

Toți dormeau, și erau cu toții acolo. Frunză, Chioru, Ciungu, Gât Strâmb, Capră, Flandrin, și mulți alții, care lucraseră în timpul nopții prin cartiere mai îndepărtate, Greere, Cap-de-miel, și până chiar și celebrul Șapte-suflete, care reușise de două ori să scape din nodul fatal al spânzurătoarei.

Erau așa de beți, în cât în momentele acelea, două soldați i ar fi putut cu înlesnire capra și închide.

Câte-va momente după ce ceasornicul de la S-tul Laurențiu sunase orele șase, o ușă se mișcă în zid și cine-va intră. Era un bărbat cu niște mustați mari blonde, cu fața aprinsă.

Noul sosit privi în jurul lui, la lumina unei torții, și înălță din umeri.

— Boilor! strigă dânsul.

Si apropiindu-se de Flandrin, îl apucă în brate, și-l zgudui cu putere.

— Scoală-te în picioare, animalule!.. Vreau să-ți vorbesc!

Cel-l'alt deschise un ochi, văzu cu cine avea de-a face, scoase o înjurătură puternică și-și văzu înainte de somn.

Noul venit se duse la un altul, apoi la un al treilea; dar pretutindeni avu același succes.

Chiar Gât-Strâmb, care era un om foarte blajin din firea lui, răspunse supărat:

— Du-te dracului Capital! Când Ți-oi da una la tidvă!

Acela căruia Gât-Strâmb îi spusese Capital, era un adevărat colos.

Banditul acesta, care prădase pe toate drumurile Franței, fusese oarecum profesorul lui Rocabol, împrejurare care îl făcea să aibă oarecare autoritate față de cel-l'alți membri ai trupei.

Dar pentru moment, se părea că nici unul nu voia să-l asculte.

Atunci Capital se așază la o masă, și începu să bea resturile orgiei tovarășilor săi.

O oră trecu ast-fel, ceasornicul de la Sf. Laurențiu bătuse de șapte ori. Dar razele zilei nu pătrundeau de loc în subterană; bandiții dormeau mereu.

De odată, o voce răsună, puternică și imperioasă.

— Hei!... tovarăși!.. Sus!...

Urmă o foșneală generală, ca și cum vocea aceia ar fi avut facultatea să trezească și morții din somn.

— Dabul! Șeful! Rocabol!

Și bandiții se îngrămădeau unul peste altul, silindu-se care mai de care să fie mai întâiu în picioare, și să-și aranjeze pe cât putea toaleta.

Rocabol, nepăsător, cu brațele încrucișate, privea acel pandemonium, care era regatul său.

În sfârșit, bandiții reușiră să se așeze în linie. Singur Capital rămăsese la masa sa.

— Hei! La ordine toată lumea! strigă Rocabol.

Capital veni lângă cel-l'alt. Bandiții își duseră mâna la frunte, în semn de salut.

— Lăsați lumina zilei să pătrundă înăuntru!.. ordonă Rocabol.

O fereastră ascunsă fu pusă în mișcare, și câte-va raze de lumină căzură în subterană, ca în fundul unui puț.

Acum apărură mai bine figurile bandiților; toți erau palizi, zbârciți, cu ochii umflați.

— Acuma, zise Rocabol, să stăm de vorbă. Știți, că eu nu sunt de loc mulțumit de voi?

Un murmur de dezaprobare porni din rândurile bandiților.

— Ei, Greere, vistiere, ce sumă ai în casă?

Greer făcu un pas înainte; era un om scurt de statură, și puțin cam ghebos.

— Șefule, răspunse dânsul, nu mai avem de cât 725 de pistoli.

— Mizerie! exclamă Rocabol. Ce vă faceți voi, ziua întreagă, leneși ce sunteți!..

Așa știți voi să întrețineți comoara comună? Gât-Strâmb, înaintează! Ce ne-ai adus tu pe ziua de er?

Gât-Strâmb, un taur cu umeri largi, făcu un pas înainte, și răspunse cu voce înceată:

— Pe ziua de er n'am putut pune mâna de cât pe o singură pungă, lângă palatul regal. Conținea cinci monede de aramă.

— Și îndrăznești să mărturisești lucrul acesta!

— Am mai dat și o lovitură frumoasă de sabie, unui nobil.

— Dar tu, Harpin?

— M'am învățat prin strada Saint-Honoré, și un portofel bine garnisit a trecut din buzunarul unui financiar în buzunarul meu.

— Și portofelul acela conținea?

— Cinci-zeci de mii de livre în bilete de bancă.

— Atunci, de ce-mi vorbeai adineauri de câți-va mizerabili pistoli?

(Va urma)

OAMENI MÂNCĂTORI DE PĂMÂNT¹⁾

La întoarcerea noastră de pe Rio Negro, am stat o zi în colonia locuită de Otomacii care mănâncă pământ. Micul sat al lor poartă nume spaniol și este așezat sub o stâncă de granit, într-o pozițiune frumoasă. Pământul pe care îl mănâncă. Otomacii este un fel de lut moale și gras, foarte bun de făcut oale dintr'însul, de culoare sură-gălbui, vopsit cu puțină rugină. Ei îl aleg cu multă îngrijire și-l caută în anumite bănci de pământ de pe malurile Metei și ale Orinocului. După gust, ei deosebesc un soi de pământ de altul, pentru că nu orî-ce lut li-e deopotrivă de plăcut. Acest pământ îl frământă și fac din el globulețe cât alunele, pe acestea le prăjesc apoi la foc până li se rumenește coaja. Când le mănâncă, ei înmoaie în apă globulețele. Indienii aceștia sunt în cea mai mare parte sălbatici, oameni care urăsc cultura pământului.

Câtă vreme apele Orinocului și ale Metei sunt mici, Otomacii se hrănesc cu pești și cu broaște țestoase. Peștii îi ucid cu săgețile, la suprafața apei: o vânătoare ciudată, și noi de multe ori am admirat marea dibăcie a Indienilor în săgetarea peștilor. Când apele cresc, încetează vânătoarea, căci în ape mari e tot așa de greu de săgetat ca și în ocean. În timpul umflării apelor, câte 2—3 luni, vezi Indieni consumând uriașe cantități de pământ. Noi am aflat prin colibele lor depozite mari de globulețe, grămezii în chip de piramide. Un Indian consumă pe zi, după spusele unui călugăr spaniol care a trăit între Otomacii 12 ani, cam trei sferturi de chilogram. După spusele înseși ale Otomacilor, pe vremea ploilor ei n'au altă hrană de cât pământul. Rare ori, ca variație, când li se întâmplă, mai mănâncă un fel de pește mic, rădăcinii de feregă și șopârle. Dar tot pământul li-e hrana cea mai plăcută, căci și pe vremea secetei când au destulă hrană de pește, ei tot consumă zilnic după mâncare câte-va globulețe ca un fel de desert.

Oamenii aceștia sunt de culoare arămie întunecată; trăsăturile feței lor sunt ca ale tătarilor, urâte. Călugării franciscani, care trăesc printre ei ca misionari, ne-au asigurat că nici odată n'au observat nici un fel de schimbare la Otomacii pe timpul cât mănâncă pământ. Faptul simplu e deci acesta: Indieni consumă uriașe cantități de pământ, fără ca să-și aducă vre-o vătămare sănătății; înșiși ei țin pământul ca o mâncare, adică se simt bine și sătui pe vreme îndelungată după consumarea lui. Negreșit, ei cred că pământul îi satură, și nu alte soiuri de mâncare pe care știu să și le procure, deși în chip foarte sărăcăcios, în tot timpul iernii. Dacă întreb

¹⁾ După notițele lui Alexandru Humboldt.

pe Otomaci, ce și-au agonisit pe iarnă ca hrană, ei îți arată grămezile de pământ din bordeie. Însă cu faptele acestor simple tot nu se desleagă întrebarea dacă pământul acesta galben conține într'insul materii hrănitoare, ori nu? Se poate mistui pământul în stomac, ori e numai o umplutură degeaba a stomacului? Se întind poate păreții stomacului așa ca să alunge pe o anumită vreme foamea? Despre toate, eu nu pot spune nimic lămurit.

De mirat e că părintele Gumilla, de alt fel foarte credul și prea nepriceput de a căuta adâncurile adevărului, neagă cu totul că Indienii ar mânca pământ gol, ci numai amestecat cu făină de porumb și cu untură de crocodil.

Însă alți călugări ne-au asigurat că Otomacii niciodată nu amestecă untura de crocodil în pământul lor; iar de făină amestecată n'au auzit vorbindu-se nicăieri absolut nimic printre indienii.

Pământul pe care l'am adus noi în Europa, luat de la Otomaci, a fost cercetat himicește și a fost găsit curat cu totul și neamestecat cu nimic.

Că Otomacii nu se îmbolnăvesc prin consumarea atâtor cantități de pământ, îmi pare lucru curios cu totul. Poate că acest popor, în curgerea atâtor generații, s'a obișnuit cu acest fel de hrană? De alt-fel în toate țările tropicale oamenii au o patimă vrednică de mirare, o patimă aproape de nebărit: să mănânce pământ. Și nu numai pământ vărtos, ca să neutralizeze ceva acrimii de stomac, ci și lut galben, gras și cu mirosuri tari. Copiii trebuiesc închiși în casă adese ori, ca să nu fugă pe câmp, după vre-o ploaie de curând căzută, ca să mănânce lut. Iar femeile indiene, cari în sătulețel Banco lângă râul Magdalenei se ocupă cu olăritul, în timp ce învârtesc oala aruncă din vreme în vreme — pe cum însumi am văzut spre mai mare mirarea mea — bucăți mari de pământ galben în gură și-l mănâncă.

Afară de Otomaci, toți indivizii altor triburi și popoare se îmbolnăvesc rău când se lasă ispițiți de poftă de a mânca pământ, vreme mai îndelungată. În satul San Borja am găsit un copil care, după spusele mamei lui, nu vroia să mănânce aproape nimic de cât pământ, dar era într'adevăr numai scheletul de el.

De ce, acum, în zonele temperate și în cele reci această bolnăvicioasă poftă de pământ e așa de rară, și mărginită numai la copii și la femeile însărcinate? Pe câtă vreme în țările de sub tropice, în toate continentele, măncarea pământului e pretutindeni obișnuită. În Guinea mănâncă negrii un pământ gălbui; iar dacă sunt duși ca sclavi în America centrală, ei fac ce fac și-și caută și acolo pământul știut. Însă de obicei se îmbolnăvesc de pământul din America, pe când de al lor din Africa niciodată. De aceea măncarea pământului a fost și este aspru oprită în Antille, prin legi,

cu toate că încă de prin anul 1751 se vindea pe ascuns pământ de acesta prin târguri și pe piețe, și se vinde și acum. «Negrii din Guinea spun că în țara lor ei mănâncă de obicei un fel de pământ, al cărui gust le place, fără să le vatăme sănătatea. Aceștia sunt cei ce abuzează mănâcând couac, și tot așa de doritori de pământ, în cât nu există o pedeapsă destul de aspră care să-l poată împede să nu-l mănânce».

Învățul Labillardiere a văzut în insula Iava prin sate cum se vindeau niște plăcinte roșietice în patru colțuri. Locuitorii le numeau «tana ampo» (tana în limba javană și malaieză înseamnă pământ). Când le-a cercetat mai de aproape, a găsit că erau niște lipii de pământ roșu, pe care le mâncau. Locuitorii din Caledonia Nouă mănâncă, spre a-și potoli foamea, bucăți cât pumnul de marfă, de piatră moale sfărâcioasă, așa numită piatră grasă. În Peru, în multe părți, se vinde pe strade ca marfă ambulantă pământ văros, pe prețuri de nimic. Indienii îl mănâncă sugând după el frunze de coca.

Ast-fel găsim răspândită măncarea pământului în toată zona fierbinte la trândavele popoare cari locuiesc în cele mai frumoase și mai rodnice părți ale lumii. Dar și în nordul rece găsim cazuri.

În părțile extreme ale Suediei poporul sărac consumă un fel de pământ produs de infusorii, cu miile de saci pe an, ca făină de pâine, parte de nevoe, parte numai de plăcere (așa ca tutunul). Și prin Finlanda amestecă acest soi de pământ cu făină, cam așa cum la o foamete oamenii pe la noi amestecă făina cu scoarță de copac măcinată. Acest pământ e o făină de scoici goale, așa de moale măcinată de apă, că nu se simte aspră între dinți. Uple numai stomacul, fără să dea nici o hrană.

G. Coșbuc.

REVOLTA MAROCANILOR

Cei care au memorie bună, vor fi observați de sigur numeroasele analogii care există între revolta Boxerilor din 1900 și evenimentele care se desfășoară de o lună și mai bine în jurul Casablancei și prin celelalte porturi ale Marocului.

Ca și Chinezii, Marocanii nu voesc să lase a se introduce pe la ei drumurile de fier, telegrafele și alte multe instituții folositoare, mulțumită cărora albișii au putut ajunge stăpânitori lumii.

Aceste două popoare, care amândouă au ca simbol apusul soarelui, ascultă de îndemnul aceluiași fanatism orb, determinat de aceeași ignoranță, de aceeași stăpânire de sugestii.

Francezii au de susținut o nouă luptă pentru victoria progresului, ca și când

lor le-ar fi dat să fie mereu campioni în civilizație.

Din întâmplare, ofițerii cari comandă acum armatele franceze din Maroc, au luat parte și la războiul cu Boxerii.

Nu mai că în Maroc populația e mai rezistentă, religia marocanilor este mai răzbunătoare, și preoții învață poporul că drept credincioșii lui D-zeu trebuie să fie numai ei stăpânitori ai pământului Marocului.

Clișeul nostru reprezintă unul din aceste «fetișuri» care dau războinicilor credința completă că isbanda va fi a lor. El este format din catargul unui vas pierit în valuri, și a fost bine-cuvântat de preoți cu mare solemnitate.

Toți acei cari au atins pânza ruptă a «fetișului» își înzăcesc puterile și devin invincibili. Răul este că asemenea credințe își îndoiesc în adevăr forțele și Marocul nu va putea fi complet pacificat, de cât cu multe sacrificii.

Sereno.

NEPĂSAREA DE MOARTE

Instinctul conservării este mult mai dezvoltat la europeni ca la celelalte popoare. Galbenii mai ales, au ajuns proverbiali cu nepăsarea lor de moarte.

Ei sunt tot atât de nepăsători de moartea altora ca și de a lor; adică ucid tot cu ușurință cu care se sinucid. Se știe că sinuciderea, cu toate eforturile guvernului japonez pentru a distruge acest rău, este încă în floare în imperiul Mica-

doului. In China, din contră, autoritățile nici nu încearcă măcar să desrădăcineze «sinucidomania», dacă vrei să ziceți așa.

Bărbați și femei se sinucid cu o nepăsare surprinzătoare. Pentru un «da» sau «nu» cetățenii imperiului ceresc își iscălesc singuri pașapoartele pentru eternitate.

Chinezii se sinucid mai ales otrăvinduse. O femeie dacă se ceartă cu bărbatul, ia cutia cu pudră de orez, o dizolvă și o bea. Cum această pudră conține multe săruri de plumb, disperata moare peste câte-va ore. Sunt unele, care sufăr zile întregi înainte de a muri. Bărbații au otrăvurile lor favorite: ei înghit opium sau bea o disoluție de chibrituri. Rar de tot se spânzură sau

își spintecă abdomenul cu cuțitul, ca Japonezi.

Poate vă veți mira că medicii chinezi își pierd cumpătul în fața acestor otrăviri. Cauza este că nu cunosc antidotul contra opiumului și nici nu 'și bat capul să-l afle. Misionarii europeni, dacă sunt chemați la timp, întrebuințează cu succes pompă de stomac.

Însă cea mai mare parte a sinuciziilor, chiar dacă regretă pasul făcut, se împotrivesc să li se introducă «pipa dracului străinilor», căci cu acest termen nepoliticos numesc ei acel instrument de terapie careia medicina modernă îi datorește atâtea vindecări.

Z. B.

VIATA IN AMERICA AȘA CUM ESTE

CAP. I

Texasul și Arizona

Cu părere de rău părăsisem țările sudului, unde soarele, verdețea și florile mai așternuseră un strat de uitare peste durerea care mă făcuse să fug din țara mea.

Lăsând îndărătul meu Luisiană, mi se părea că las acolo ceva din mine însumi; erau atâtea și atâtea simpatii și emoții care n'avuseseră timpul să devie prea puternice, dar care înfloriseră frumos și repede sub bătaia razelor soarelui meridional.

De la Noul-Orleans pînă la San-Francisco, mergi trei zile cu trenul expres.

Timp de leghe întregi trenul străbate numai păduri inundate, unde nu vezi de cât arbori culcați la pământ sau înclinați unul spre altul, părăd a se susține ca niște oameni beți; miș de palmieri pitici își scaldă în apă siluetele lor ascuțite.

Puțin mai încolo avem de străbătut o vastă întindere de apă. Un pod prin locurile acelea ar fi fost o întreprindere imposibilă. Ce-au făcutm Americanii? Au instalat un fel de luntre imensă, prevăzută cu niște mașini puternice și au așezat pe ea mai multe rinduri de șine.

Când ajunge la marginea întinderii de apă, trenul dă peste luntre, ale căreia șine se leagă cu acelea ale călei ferate; în modul acesta iată-ne transportați pe apă fără să ne fi mișcat din vagoanele noastre.

Dacă trenul se pare prea lung, este despărțit în două; locomotiva transportă jumătate din tren, apoi vine după cealaltă jumătate. Toate acestea se fac așa de repede și așa de exact, în cât, pînă când să fi avut timpul de a înțelege modul de manevrare, trenul a ajuns cine știe unde.

Când n'aveam ce face în vagon, adică când nu găseam nimic care să mi se pară

interesant, mă apropiam de fereastră.

Mlăștină, păduri inundate, câmpii de trestie de zahăr și de orez înzmăltău tinutul în toate părțile.

Pe povârnișul șanțurilor pline cu apă vezi șerpi cu capul fin și turtit, odulându-și corpurile lor licăritoare sau stând întinși pe nisip, nemișcați, pândind insectele care trec.

Apoi câmpii, șesuri întinse, în care pasc trupe de vaci și de miei lavana. Și nicăeri nu zărești vre-un drum. În multe dintre ținuturile Americii singura cale pe care o pot urma pietonii, este drumul de fier. De multe ori vezi bărbați și chiar femei care se dau repede la o parte de pe șine; după ce trenul a trecut, își continuă în liniște preumblarea. De aceea accidentele sunt foarte numeroase. Drumul n'aude zgomotul trenului care se apropie sau, în timpul nopții, este surprins de încrucișarea a două trenuri care merg în sens opus.

Plecați de dimineață din Noul-Orleans, intrăm în Texas pe la orele 7 seara. Aerul este mult mai rece. Doamne, ce tăcere! Niște câmpii care se întind cât poți cuprinde cu vederea și numai ici, colo câte un arbust fără frunze. Trupe de boi și de cai pasc în libertate. Din distanță în distanță zărești niște colibe de lemn pierdute în nemărginirea Javanei. Sunt, fără îndoială, adăposturile cow-boyilor care supraveghează trupele.

Din când în când câte o căruță trasă de măgar însufletește stepa. Vulturii cu aripele întinse planează în aerul trist. Înserează.

* * *

În tren un preot catolic irlandez se apropiase de mine cu multă spontaneitate îndată ce m'îi recunoscuse naționalitatea. Era un om cât se poate de interesant; m'îi vorbit cu o libertate cum

rare ori mi s'a întâmplat să văd despre motavurile și obiceiurile moderne. Caracterul acestui preot era cât se poate de înveselitor. Într-o zi, pe când se afla în Franța, la Lyon, un necunoscut îl insultase pe stradă. Preotul se apropie de dînsul și-l ordonă să-și ceară scuze; cum omul se împotrivi, reprezentantul lui Dumnezeu îi aplică două palme care îl lăsară amețit. Mulțimea adunată dădu dreptate preotului. Seara, la episcopat, întâmplarea aceasta stârni hohote de ris.

Preotul mi-a vorbit despre tendințele liberale, despre independența clerului american, care se explică prin aceea că preoții nu sunt retribuiți de stat.

Credincioșii întrețin cultul cu cheltuiala lor. Preotul împarte câștigul său cu superiorii, în niște proporții anumite, așa în cât, nu atîrnă de nimeni. Situația aceasta crează de multe ori printre dreptcredincioși o emulație de caritate, care nu este de loc desplăcută.

Așa de exemplu, călătoria pe care o făcea dînsul acum, îi era oferită de către dreptcredincioșii din parohia sa, care se cotizaseră pentru a strînge suma necesară. Medicul îl sfătuisă să petească cât-va timp prin California și Colorado, pentru a-și mai vedea de sănătate. Nu e nevoie să mai spunem că fără bună voința mielușilor lui Dumnezeu, preotul n'ar fi putut să urmeze nici odată sfatul doctorului.

Timp de trei zile omul acesta mă încântă cu veselia sa.

Vorbă cu toți călătorii din tren; auziam pretutindeni risul său zgomotos. Acesta era modul său de a câștiga adepti, și am văzut îndată că reușea de minune. Vorbă despre zahăr și despre drepturile protectorale cu agricultorii, despre mecanică cu industriașii, despre teatru cu o trupă de tineri dansatori și dansatoare care mergeau spre San-Francisco.

— Vezi cum suntem noi pe aici?.. exclamă dînsul. Cunoaștem afacerile americane ca niște adevărați specialiști. Ne interesăm de tot ceea ce poate interesa pe altul, și numai în chipul acesta putem câștiga oare-care influență. Partea slabă a Americanilor, sau mai bine zis partea lor tare, o formează afacerile.

În tren, era din întâmplare și un negustor de conserve.

— Nu-î așa, întrebă preotul, că în California somnul (peștele) este ucis cu lovitură de pușcă?

Negustorul, fericit că putea să vorbească despre o chestiune în care era destul de priceput, ne explică că la gura multor riuri, somnul este așa de numeros, în cât poate fi împușcat cu ușurință.

Apoi adresându-se unui inginer, care călătoria pentru plasarea unor mașini:

— Care este mașina cea mai extraordinară pe care ai văzut-o d-ta vreodată? îl întrebă dînsul.

— Mașina Robert Hoe, răspunse cel întrebat.

Este o mașină care imprimă 220 kilometri de hârtie pe oră.

220 de kilometri pe oră!.. Distanța dintre Paris și Havre!

A doua zi dimineață, ne deșteptăm la San Antonio, ceea ce înseamnă că nu mai avem încă de cât tot pe atâta cale pînă la El Paso. Iar aici este jumătatea drumului spre San Francisco.

Din când în când, trenul străbate câmpii cu flori galbene și cu copaci, niște stejari frumoși, cu crengile stufoase. În depărtare, mărginind câmpia, liniile albastre ale colinelor mai joase. Ne apropiem de Mexic; lucrătorii poartă pălării înalte de pae, de formă conică. În apropiere de del Rio, apar casele de «adobe», clădite din pământ uscat, cu acoperișurile de lemn.

După bogatele câmpii înflorite, urmează o vegetație săracă, pământul devine nisipos, colinele de piatră albă sfărâmbicioasă, sunt din ce în ce mai dese. Râul este foarte strâmt în această parte a cursului său. Pe la stații, încep acum să apară familiile mexicane. Oamenii aceștia au culoarea feței brună ca aceia a Peilor Roșii, părul foarte negru, lins, lipit de cap.

În ochii lor deosebiți ceva din tipul rasei mongole.

Vine apoi o dezolare generală a naturii; câmpii de stânci și de pietre. Numai prin albiile seci ale râurilor câte-va tufe de verdeață. Nimica viu; doar câțiva palmieri pitici și câțiva cactuși care în nisip, mai întrerup monotonia câmpiei, printr-o monotonie și mai mare încă, e adevărat; dar ori-cum, tot e o schimbare de culoare, o întrerupere de uniformitate.

Printre stâncile acestea, orele trec cât se poate de încet; când vezi câte-va vaci căutând fire de iarbă printre stânci, te simți parcă fericit. Nu văd nicăieri, nici locuințe de oameni, nici gardieni.

Mă aplec spre prietenul meu, preotul irlandez, și îi cer o lămurire:

— Așa dar, pe aici nu se teme lumea de tâlhari?

— Nu! Li-e frică de linșare! În țara asta, unde proprietatea este foarte greu de apărut, delictele sunt pedepsite cu cea din urmă severitate. Căci, dacă severitatea n'ar merge pînă la cruzime, n'ar mai putea fi nici o siguranță.

Mai trecură două ore. Vedeam mereu numai câmpii dezolate, fără nici un pic de vegetație, fără nici o cultură. Nici-un cal, nici o vacă, nici o dărâmatură măcar. Orizontul desert. Nisipurii, dune, valuri de pietre, și atîta totul.

În stație, în loc de oraș sau de sat, o baracă de lemn. Stația însăși e o gheretă. Oficiul poștal este așezat în două mici colibe de scânduri. Două trei vaci pasc o iarbă iluzorie. Uneori mai vezi stăționând niște trenuri lungi cu vagoane enorme acoperite, care transportă spre

coastă fructele și petrolul din Far-West. Mai încolo, deșertul, năsipul, pietrele, infinitul.

În dimineața celei de a treia zi, eram încă tot în Texas. Texasul, singur, este mai mare de cât Austria și Ungaria la un loc!

El Paso.—Ne dăm cersurile îndărăt cu două ore. — Între El Paso și Paris este o diferență de opt ore. Aici sunt orele nouă dimineața, și în Paris sunt orele 5 după prânz; viața bulevardelor este în toul ei. Câtă depărtare, și câtă deosebire!..

Nu mai avem de trecut de cât un singur pod pentru a intra în Mexic. Îmi vine o poftă nebună să plec înainte, pe jos. Dar trenul nu stă la El Paso de cât o jumătate de oră, și mi-e frică să nu mă lase în urmă. Mă mulțumesc să privesc de pe peronul gării casele albe și costumele Mexicanilor, cari stau retrași sub o șură.

Un turist se apropie de ei cu un aparat fotografic; dar Mexicanii îi întorc spatele, amenințători.

Plecăm înainte. De ieri, mașina a început să fie acționată cu petrol, care nu costă nimica pe aici. Fumul pe care îl produce petrolul nu este așa de negru ca acela al cărbunelui, dar se răspândește cu mai multă greutate.

Acum străbatem Arizona, deșertul Yuma.

Niște câmpii imense, inundate, fără nici o urmă de viață, fără nici o cultură.

Aceleași și aceleași pietre bizare, tăiate în flancul colii e'or. Uneori mi se pare că recunosc sfărâmurile vre-unui castel gigantic, sau urmele unor monumente grandioase distruse de vre-un flagel, acum câte va miș de ani, sau blestemat de profeții din timpul lui Assur!

După ce ai privit mai multă vreme aceste peisajii triste, simți nevoia imperioasă de a te apropia îndată de oameni. Din fericire, lucrul este ușor, pentru că tuturcr li se urăște și convorbirile se încep cu înlesnire.

În seara zilei a treia am fost spectatorul unei priveliști minunate, care a plătit cele șase-zeci de ore de dezolare.

În ținuturile acelea soarele apune foarte repede; nu există crepuscul. În ziua aceea ploase mult și acum alergam pe un platou inundat de ploae. De odată un fel de scântee se produse; soarele spărsese norii cari pluteau d'asupra munților. Înălțimile de la vest fură învăluite într-o lumină albastră. Bande de azur suprapuse formau în ceruri o perspectivă înhipuită a unor vaste orizonturi marine în plină lumină. Văile blestemate ale Arizonai, pline numai de pietre albe și de stânci goale, licăreau sub o ploae de raze și păreau niște orașe arabe clădite de-a lungul unei coaste de paradis. D'asupra creștetelor albastre și a colinelor aurite cădeau torrente de argint și riuri fine de zmarald.

Soarele apuse ca un cărăbuș gigant într'un pat de perle; o perspectivă admirabilă se răspânda pe toată întinderea cerului. Cristale de azur înota în Niagare de opale; culorile se amestecau într-o licărire orbitoare.

Se părea că minunea aceasta se cobora din cer și pe pământ. Trebuia să fie mai înainte o mare sau un fluviu. Am stat multă vreme pe platforma vagonului «observation-car», cu capul aplecat înainte spre această feerie. Dar întunericul venea repede și cu cât trenul înainta, mirajul devenea tot mai slab.

Inoptase de-a binelea și acum numai zăream înaintea mea de cât siluetele înfricoșătoare ale stâncilor. Un vânt rece îmi îngheța tâmpile. Am intrat în vagon.

II

Los Angeles

A patra zi dimineața când ne-am deșteptat, platourile deșerte ale Texasului și ale Arizonai erau lăsate în urmă. Trenul era călăuzit de alți conducători, cari purtau niște caschete de pae și niște bluze deschise.

De ambele părți ale drumului se întindeau câmpuri vaste cu arbori, înșirați în linii geometrice. Pe cerul dulce niște nori de argint pluteau încetitor; razele soarelui cădeau pe florile albe și roze ale arbuștilor, aprinzând în uniformitatea verdeții licăririi de aur.

Niște căsuțe de lemn vesele și luminoase erau înșirate într-o linie dreaptă pe marginea câmpiilor; la drum creșteau niște arbori de piper cu frunzele delicate. În fund de tot se zăreau munții cu stâncile lor albe și cu creștetele acoperite de zăpadă. În aer plutea un miros de iarbă, de verdeață proaspătă. Aproape de inia drumului de fier, San Gabriel — o citadelă spaniolă — își înalță zidurile sale bătrâne. Când trecem, clopotele prind să sune leturghia. Este o primire frumoasă.

Puțin după aceea, trenul se oprește la Los Angeles. Mi se spusese că e un oraș frumos, un centru important de excursiuni; și în America, orașele cele frumoase sunt prea rare, pentru ca să nu mă fi grăbit a mă bucura de priveliștea celora pe care le întâlnim. Am lăsat trenul să plece fără mine; și nu mi-a părut rău.

Sudul Californiei este o regiune încântătoare, cu niște stațiuni climaterice care se bucură de poziții fericite. Hotelurile sunt scumpe, dar foarte confortabile. Numai bucătăria cam lasă de dorit, cum se întâmplă de alt-fel în toată America.

Los Angeles este un oraș cu totul modern.

Acum cincizeci de ani n'avea de cât două mii de locuitori, și acum are aproape o sută de mii. Această colosală prosperitate a fost uneori serios amenințată. Acum câțiva ani, un «boom»

teribil a izbucnit printre speculatorii de terenuri.

Diferite societăți cumpărase terenuri întregi, pe care le împărțiră apoi în loturi mai mici.

Pentru a face ca valoarea acestor locuri să se urce repede, așezară liniile de tramvay.

Dar după ce terenurile erau vândute, șinele tramvaiului erau transportate în altă parte, și așa mai încolo. Ruina sosi curând. Niște imobile concepute pe niște planuri enorme, rămaseră numai cu câte un etaj. Și astăzi încă, se mai pot vedea chiar în strada principală din Los Angeles, alături de cele mai somptuase edificii, clădiri cu un singur cat, în care sunt instalate magazine. Cu toate acestea, prosperitatea orașului merge crescând; Los Angeles este al doilea oraș din California.

Când te îndepărtezi de centrul orașului, spre cartierul reședințelor, este o adevărată incântare. Nu voi uita nici o dată senzația aleasă pe care am simțit-o, când tramvaiul electric ne-a condus, pe amicul meu, preotul irlandez și pe mine, pe străzile largi de la apusul orașului, străzi cu trotuare frumoase, mărginite de arbori de maslin și de piper. Și printre crângile pletoase, lăsate în jos cu un aer plângător, ale arborilor de piper, câte un eucaliptus rătăcit pe ici colea, îți face impresia unui gigant într-o lume de pitici.

În toate părțile sunt răspândite vile drăguțe vopsite în culori vesele și strălucitoare ca lumina cerului. De jur împrejur numai verdețuri și flori. Acum pentru întâia oară mi se întâmplă să întâlnesc în America arhitecturi originale.

Și nu numai că clădirile acestea nu seamănă cu cele pe care le-am văzut până acum în America, dar se poate spune cu drept cuvânt despre ele că sunt drăguțe, ingenioase, variate, grațioase, elegante, bine îngrijite, discrete, atractive.

Multe dintre ele sunt clădite în stilul Renașterii spaniole, cu acoperșurile aproape drepte, și cu mici turnuri rotunde. Unele sunt ca clădirile franciscanilor din veacul de mijloc; altele amestecă stilul colonial cu stilul mexican. Toate însă, sunt originale și drăguțe.

Prin ferestrele deschise zărești perdele cochete, vase de o formă aleasă, și flori, iarăși flori. Fără îndoială, oamenii cărî locuiesc acolo, nu pot fi numai niște oameni de afaceri, niște acumulatori de comori, ei trebuie să se gândească și la partea estetică a vieții, trebuie să fie și artiști; — și dacă n'ar fi, ar deveni în scurtă vreme, prin forța lucrurilor. Natura i-ar ajuta. Căci unui om civilizat i-ar veni foarte greu să trăiască indiferent în mijlocul unor asemenea frumuseți.

Ce natură bogată!.. Palmieri înalți de câte zece metri, rotunzi, tufosi; iușii colosali, semănând foarte bine cu niște capete de Eumenide; toate plantele agă-

tătosre, trandafiri, geranium, volubile, glicine, clematite, se întăsoară în jurul trunchiurilor, ușoare, zvelte, de parcă ar avea picioare.

Și aerul este îmbalsămat de mirosul lămâilor și al portocalilor, de parfumul camforilor și al mimozelor înflorite, de hiacinte, de crini, de heliotropi, și mai cu seamă de trandafiri.

Această îngrămădire de plante aromatice și de parfumuri, îți lasă impresia unor bogății imense și a unei fecundități fără sfârșit.

În ținutul acesta vine să se mai odihnească cei oboșiți de lupta vieții. Auzi foarte des tușind. Oamenii palizi se preumblă pe străzile sgomotoase, lucrurile pe care nu-l mai vezi nici într-o altă parte.

Dacă situația lor materială nu le îngăduie să stea liniștiți, se fac chelneri prin restaurante, sau conductorii de tramvay; ar fi în stare să facă ori-ce numai să nu părăsiască climatul acela bine cunoscut.

Se pare că nu prea plouă adese ori la Los Angeles; dar când plouă, plouă cum se cade!

Am văzut și o zi de ploaie. Străzile erau inundate; apa avea culoarea petrolului, care în timpul acela, țâșnește în multe locuri din pământ. Numai tramvayele mai puteau circula; dar și asta, cu mare greutate. Din fericire, trotuarele sunt destul de ridicate; fără această măsură de pază, străzile ar fi inundate. În colțul străzilor, bărbaii își scoteau ghețele și își ridicau pantalonii. Alții mai nepăsători, mergeau de-a dreptul, fără să aleagă. O femeie, când voia să treacă de pe un trotuar pe celalt, sau să se urce într'un tramvai, trebuia să facă înconjururi nesfârșite. Se întâmplă uneori, după figura doamnei, sau după caracterul conductorului, ca acesta să sară în apă, și s'o aducă în brațe. Toate acestea se fac cu cea mai mare răceală, fără risete, fără țipete.

Pasadena.—E numele unei stațiuni de iarnă, la o oră distanță de Los Angeles, cu tramvaiul. Este ținutul celor bogăți. Natura pare și mai bogată pe aici decât la Los Angeles. Am văzut pe acolo niște plantații care m'au lăsat uimit; mai cu seamă trandafirii, sunt prodigioși.

Străzile din Pasadena sunt de o curățenie ideală; am străbătut multe orașe, dar nu-mi amintesc să mai fi văzut unde-va ceva la fel.

Pământul e mai nou pe aici, seva mai abundentă; mai multă bogăție, dar mai puțină eleganță. Din când în când, automobilele trec cu o viteză fulgerătoare. Ce naiba mai caută și mașinile acestea pe acolo? Mi se pare că n'ar trebui să întâlnească de cât oameni liniștiți, cărora le place să rămână într-o eternă contemplare, și să trăiască în pace.

Priveliștea vilelor este așa de adorabilă; în față, terase acoperite peste tot

cu flori; și arbori și verdețuri, și iarăși flori.

Sunt unele pe care nu le-am văzut nici odată, și nici nu știu cum se numesc.

Pe drum, fete tinere, purtând berete roșii, călăresc niște cai mici, de origină pură mexicană; trăsuri ușoare aleargă alături, conduse asemenea de femei.

Al senzația unor bogății care caută a fi ascunse, a unei abundente prea exagerate, a unei frumuseți prea perfecte, a unei dulceați tiranice, și-ai vrea să stai pe loc, fără nici o mișcare, fără nici un gest, fără nici un gând.

* * *

De la Los Angeles m'am dus la Catalina Irlanda.

E o insulă situată în plin ocean Pacific, la trei ore distanță, cu vaporul. Mi-am petrecut o zi întreagă preumblându-mă printre stânci, adunând vegetația bogată din vale, și privind pe panorama imensă a pacificului, marile vapoare care treceau spre San-Francisco.

O mică barcă m'a condus până la o oare care distanță, de-a lungul golfului liniștit, pentru a admira vegetațiile submarine. Luntrașul îmi spunea numele plantelor și al peștilor, și-mi indica în același timp adâncimile cele mai principale.

Erau stânci încrustate cu scoici, pești roșii, pești verzi, peștișori de argint, care unduiau încetător printre fugele mișcătoare și printre algele legănate grațios de valuri; în depărtare, marea prezintă reflecte de opal, mai încolo niște adevărați arbori, cu ramurile lungi, care păreau agitate de un vânt furtunatic; pești mai mari, de toate formele, apăreau ca printre ferestrele unui aquarium.

Și când te perdeai mai mult privind toate aceste minunății, aveai iluzia unor câmpuri fertile inundate de un uragan. În jurul meu auziam numai exclamări de admirație. Era ca într-o țară a visului.

(Va urma)

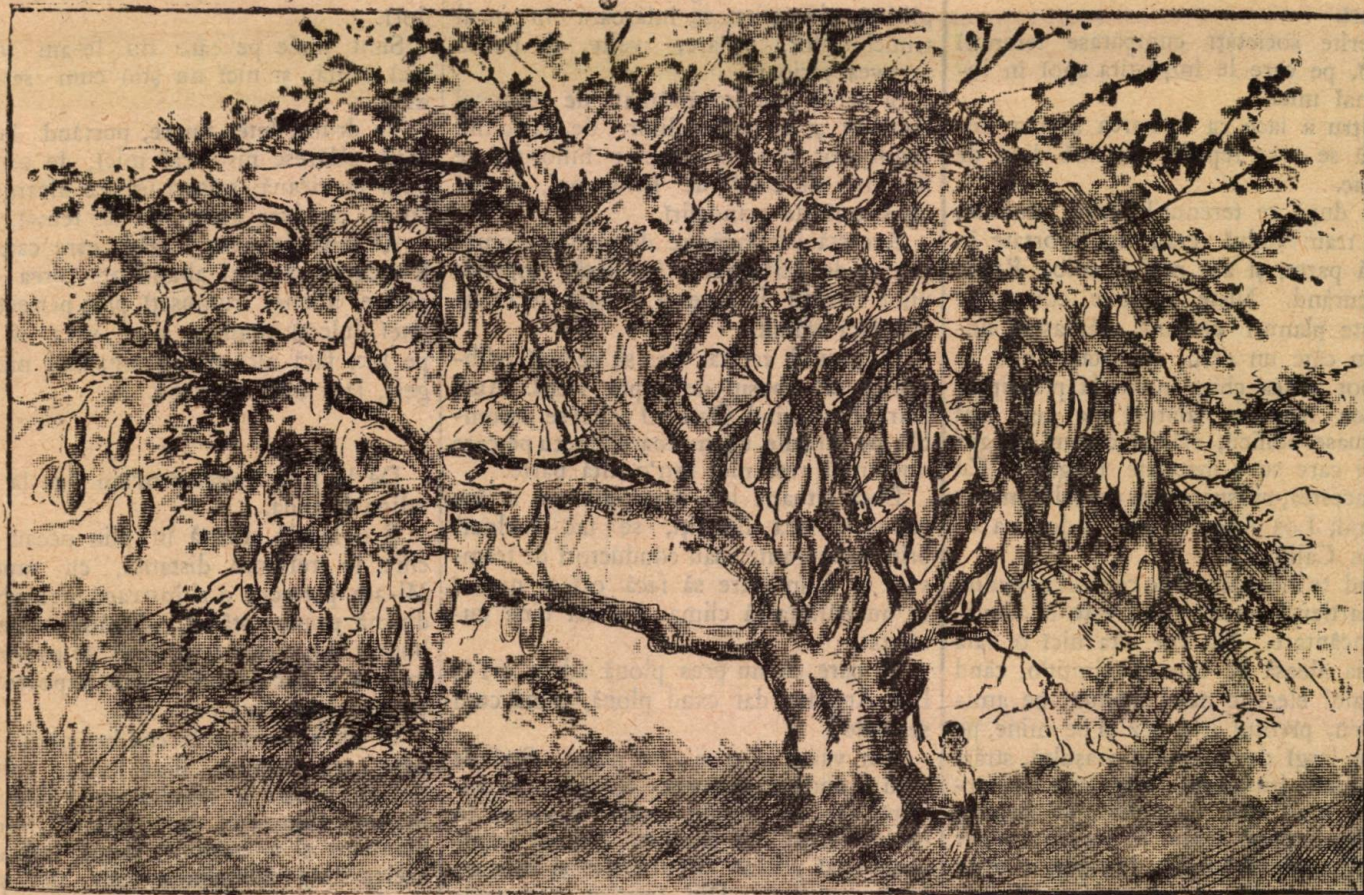
ARBORELE DE... CĂRNAȚI

Ca și cum ar vorbi cine-va despre minele lui Macaroni din Asia mică, sau despre niște cariere de cauciuc în Urali, sau despre niște izvoare de apă de Colonia, în Tasmania!

Și cu toate acestea lucrul este cât se poate de serios; cel puțin, fotografia noastră nu poate fi imaginară.

Priviți: un copac plin de ramuri, având aparența unui nuc bătrân. De aceste ramuri sunt suspendate fructe. Și fructele acestea, n'au oare forma, culoarea și dimensiunile unor adevărați cărnați? A nega lucrul acesta, ar însemna a nega evidența.

Arborele cu... cărnați

Iluzia ar fi completă, dacă acestor produse naturale nu le-ar lipsi mirosul — mirosul acela care îți deșteaptă pofta, și dacă n'ar avea un gust cu totul fad.

Arborele acesta cu fructele extraordinare, crește în abundență în coloniile germane din estul Africii.

Este un copac foarte prețios, pentru că întrupează una dintre varietățile arborelui de pâine, care joacă un rol atât de important în fabricarea hârtiei.

Maî multe maî uzine germane au început să-l întrebuințeze cu succes, așa în cât peste puțin, coloniile germane vor avea un nou izvor de bogății.

Jupuitul coajei îl face fără nici o greu-

tate, și fie-care copac furnizează material în valoare de 180 lei; peste cinci ani, coaja a crescut la loc, și operația poate fi repetată de maî multe ori.

Germanii, cari de felul lor sunt oameni practici, își dau toate silințele pentru a face cât maî întinsă cultură cu acest nou izvor de avuție; de sigur că vor reuși, după cum au reușit cu grădinele de eucaliptuși — adevărate focare igienice, adevărați propagatori de sănătate.

Pretutindenî pe unde crește eucaliptul, frigurile fug! Eucaliptul este sănătatea! Și arborele a căruia coajă poate fi

întrebuințată cu atâta ușurință la fabricarea hârtiei, este bogăția!

De altminterî copacul acesta nu crește numai în posesiunile germane, îl maî întâlnim în insulele Sonde, în Moluște și chiar în Madagascar.

Sfârșind aceste câte-va rânduri, nu ne putem opri o reflecție:

Nu este oare curios ca arborele acesta să fie răspândit tot-maî într'o regiune aparținând Germaniei — țară în care cărnați, de ori-ce natură, de ori-ce mărime, se bucură de o considerație enormă, și sunt înconjurați cu cele maî entuziaste semne de dragoste și de respect?

Drac.

OMUL SI NATURA

Forța viermilor de pământ. — Știți care este cel maî puternic dintre toți muncitorii pe care-l cunoaștem? E viermele de pământ!

Fie-care făcătură de pământ, până la o adâncime de 60 centimetri; este adusă la suprafață de viermii de pământ, cel puțin odată într'o sută de ani.

După calculele făcute de un naturalist englez, viermii aduc la suprafață 62,233 tone de pământ pe fie-care milă pătrată.

Aceste cifre ni se vor părea maî puțin surprinzătoare, dacă vom ști că întâlnim 150 până la 200 de viermi pe

fie-care metru pătrat, și că fie-care dintre ei sapă maî multe galerii.

Se crede în general că pe fie-care hectar de pământ există cam vre-o sută trei-zeci de miî de viermi; dar cifra aceasta este destul de variabilă.

Viermii aduc la suprafață 66 de tone pământ nou pe fie-care hectar, adică 6,600,000 kilograme de pământ, pe fie-care kilometru pătrat.

O statistică tristă. — Administrația bioului «Veritas» a publicat lista accidentelor maritime semnalate în timpul lunii Februarie 1907.

În total, au fost pierdute 18 vase americane, 19 engleze, unul danez, 2 fran-

ceze, trei grecești, unul italian, 15 norvegiene, 2 ruse, 2 suedeze, unul uruguan. Adică la un loc 64.

În numărul acesta sunt cuprinse și 4 vase presupuse pierdute din pricina unei complete lipse de știri.

Acestea sunt vasele de vânt, vasele cu pânze.

Vapoare au fost pierdute în aceeași lună: 1 german, 1 american, 15 engleze, 1 austriac, 1 brazilian, 2 daneze, 2 spaniole, 4 franceze, 1 grec, 1 italian, 1 japonez și 3 norvegiene. În total 33.

După cum se vede, Anglia ține recordul. Lucrul nu e de mirat, pentru că Anglia este țara care posedă cele maî multe vase.

Vom avea oare, o monedă universală? — Se anunță că un savant genevez, d. de Saussure, va încerca să realizeze în materie de monedă, ceea ce doctorul Zamenhof a reușit să realizeze în lumea cuvintelor, creând faimosul «esperanto».

D. René de Saussure a emis următoarea idee:

Să creeze o valoare care să aibă curs internațional. Călătorii care ar circula în țările uniunii latine, ar avea dreptul să plătească sau cu bani finutului sau cu moneda cea nouă.

D. de Saussure a luat ca unitate o piesă de aur cântărind 8 grame, a căreia valoare este de 25 lei.

Această monedă va avea diferite diviziuni și sub diviziuni zecimale.

Prin urmare, e vorba de un întreg sistem monetar internațional, a căreia utilitate o poate vedea oricine, de la prima aruncătură de ochi.

Dacă America de Nord a rămas mereu țara recordului în materie de miliarde, trebuie să se știe însă, că și în lumea noastră există câte-va averi frumusele.

Zilele trecute s-au vândut la Londra bijuteriile domnișoarei Lewis-Hill, fiica d-lui Sam. Lewis, care a lăsat la moarte sa 66 milioane de franci.

Din vânzarea acestor bijuterii s'a realizat suma de 2,400,000 franci. Lotul principal a fost un lanț conținând 230 de perle care s'a vândut cu 420,000 de franci; o diademă de diamant, un co-

lier, o pereche de cercei, s-au vândut iarăși cu niște prețuri considerabile.

Așa ceva nu se mai văzuse de la vânzarea bijuteriilor lordului Dudley.

Dar dacă ne-am închipui că într-o zi se vor scoate în vânzare bijuteriile șahului Persiei!

Cutremururile de pământ cauzate de progres. — Un fizician american, d. C. Hallock de la «Societatea științifică din Washington» pune toate agitațiile sistice din epoca noastră, pe socoteala progresului, adică pe a uneia dintre manifestările sale cele mai importante: electricitatea.

«Dacă primim de bună teorie a lui Oliver Lodge, zice savantul, după care pământul este un enorm magnet, posedând o armatură de un dinamo imens, a căreia sursă de energie este soarele, trebuie să atribuim desimea cutremurelor de pământ faptului că suprafața terestră este prea mult saturată de electricitate.

Materiile eterogene care constituie în mare parte învelișul pământului sunt puse în mișcare, producând la rândul lor o nouă cantitate de energie electrică.

Cutremururile de pământ nu sunt prin urmare datorite numai unor cauze naturale; omul, care a întins pe întreaga suprafață terestră o rețea puternică de electricitate, contribuie la provocarea lor.

Alt-fel, nici cutremururile, nici erupțiile vulcanice n'ar putea fi așa de dese.

X. Y. Z.

Ultima expediție a unui aventurier

— Urmare —

Într'un colț erau așezate câte-va oale negre. Trompet le examină.

— Este niște sevă!.. exclamă dînsul. Afacerea se potrivește de minune. Aruncați oalele acestea în pae.

Și pe când indienii îi executau ordinul, Trompet scoase un chibrit și dădu foc grămcii de pae.

După aceea se întoarseră cu toții în casă.

Fostul zuav urcă repede scările și pătrunse în micul arsenal.

Erau acolo două piese de baterie, pe care Trompet le observase de mai înainte, când venise să ia hainele și armele.

— E hei! exclamă dînsul, Mexicanul și-a comandat jucăriile acestea pentru a trage salve de artilerie în zilele de sărbătoare; dar sunt niște jucării care par a fi solide, și rămâne de văzut dacă nu le vom putea întrebuința ca tunuri de asalt!

După o căutare de câte-va momente,

Trompet reuși să descopere și proccitele.

Cât despre praf, era acolo o cantitate destul de mare.

De afară se auziră strigătele:

— Foc! foc! *il fuego! il fuego!*

— A ha! exclamă fostul zuav; ați început să vă încălziți, canaliilor! Dar mai așteptați puțin. Sărbătoarea va fi completă. Și arată tunurile indienilor.

— Voi două, duceți jucăriile acestea sus. Tu vei lua gloanțele și praful..., iar restul îl voi lua eu.

Cel de-al patrulea indian fu trimis îndărăt la ușă, pentru a sta acolo de pază.

Indienii se aplecară vesel, și fără nici un murmur ridicară în spate tunurile acelea care trebuiau să aibă fie-care cel puțin câte o sută de kilograme.

Cel-l'alt indian și Trompet soseau din urmă.

Terasa casei lui don Ignatio era înecată în fum. Tovarășii lui Trompet, ați

și indienii, rămăseseră uimiți în fața acestui incendiu care sosea tocmai la timp.

— Hei! voi de acolo, le strigă Trompet, n'a sosit încă momentul să stați cu mâinele în șolduri. Lupta nu este încă sfârșită; abia am început!

Toți se întoarseră, și în fața acelor piese de artilerie, la care nimeni nu se gândise, rămăseră cu gurile căscate.

— Cum găsești această mică farsă pe care le vom juca o, căpitane? întrebă Trompet, care în sine însuși era foarte încântat de uimirea tovarășilor săi.

«Afacerea aceasta m'a încălzit bine.

— Cum! Așa dir, tu.

— 'Mt-era așa de frig! întrerupse Trompet; acum însă, trebuie să ne ocupăm de aceste două guri de foc.

«Tu Chapardo, ai fost zuav, ca și mine; prin urmare, trebuie să fii și tunar. Vei arăta manevra căpitanului. Am examinat eu bine totul; nu ne rămâne de cât să apropiem fitulul, în momentul oportun. Mexicanii n'au de cât să facă vre-o mișcare, la dreapta sau la stânga.

— Dar dacă vom întrebuința toate gloanțele pentru tunuri, observă Chapardo, nu vom mai avea cu ce să ne încărcăm puștile!

— Le putem întrebuința fără frică pe acelea care le-am adus aici. Pentru puști mă duc eu să aduc altele; niște gloanțe cum n'ai mai văzut tu nici-o dată.

— Și când mă gândesc că adineaoră eu te credeam nebun!

— Nu încă, dragul meu camarad... Dar îmi place și mie să joc din când în când câte o mică festă...

Trompet se coborî din nou, împreună cu cei trei indienii.

Dar abia făcuseră câțiva pași în subterană, și se opriră. Auziseră niște pași, și o lumină fusese stinsă cu bruscheță.

— Oprește-te acolo, sau trag! strigă Trompet, și-și ridică carabina.

— Nu trage, caballero, nu trage!... răspunse o voce plângătoare.

— Apropie-te, și aprinde-ți felinarul.

Se auzi zgâriitura provocată la aprinderea unui chibrit, și un om înaintă tremurând.

Trompet îl apucă de braț, și lipindu-l țeva unui revolver, de frunte îi zise:

— Spune-mi unde este comoara stăpânului tău, sau îți zbor creierii!

— Comoara stăpânului meu, hombre de bueno; dar don Ignatio își ține banii acasă la dânsul, ascunși în lăzi.

— Lasă gluma de-o parte; nu-ți vorbesc despre banii tăi, ci despre comoara cu paza căreia ești însărcinat tu. Doar nu mă vei face acum să cred că te-a pus acolo sub pământ, pentru a supraviețui apusul și răsăritul soarelui!

— Hei, caballero, dă-ta voești fără îndoială să-mi vorbești despre mineraiul care n'a fost încă exploatat?

— Nu-mi pasă de numele pe care voești să i-l dai; arată-mi mai repede drumul.

— Urmează-mă, caballero; vă voi conduce.

Ca măsură de prudență, unul dintre indienii își înfașură teribilul său «lasso» în jurul mijlocului conducătorului.

Porniră înainte, și după ce străbătură un labirint de galerii se văzură în fundal unei săli lungi, în care se deschidea o ușă.

— Acolo este, zise paznicul.

— Deschide, comandă Trompet.

— Hombre de bueno, văd bine că d-ta nu ești un bandit ordinar; te voi ruga să-mi acorzi o favoare.

— Care?

— Am jurat stăpânului meu să nu deschid nici odată poarta aceasta nimăruia; deschide d-ta însuși.

Și îi întinse cheia, — o bucată de fier care cântărea două sau trei livre.

Trompet deschise ușa.

— Mergi înainte! zise dînsul gardianului.

Acesta pătrunse în pivniță. Păreții scânteiau peste tot.

Erau pepite de argint.

La lumina felinarului, Trompet le examină de aproape.

— Prea mari, prea mari, murmură dînsul, clătînând din cap.

Cel-alt avu o exclamație de uimire.

— Dar, caballeros, acela este argintul cel mai fin; cel puțin don Ignatio îl vinde în tot d-auna ca marfă de prima calitate.

— Se poate, amice; dar precum foarte bine ai spus-o adineaori, eu nu sunt un bandit ordinar; mi-ar trebui niște bucăți mai mici, așa cât nuca de exemplu.

Gardianul, uimit, arătă cu mâna într-un colț.

— Ce este acolo? întrebă Trompet.

— Argint în bucăți mici. Dar trebuie să te înștiințez că nu mai este argint curat.

— Ai saci?

— Iată, caballero, iată.

La un semn al lui Trompet indienii se aplecară și sacii fură repede umpluți.

— Acum, amigos, să ne grăbim; prietenii trebuie să ne aștepte.

Inchise ușa și dădu cheia gardianului, care nu putea să-și creadă ochilor.

— Numai atâta luați, caballero? întrebă dînsul, neștiind ce trebuie să facă.

Da.

— Ah, dacă stăpânul meu și-ar fi închipuit așa ceva, nu v'ar fi făcut nici o împotrivire.

— Vino cu noi, zise Trompet drept cri-ce răspuns.

Eșiră din subterană și în curând fură pe terasă.

Sacii fură aruncați la pământ și bucățile de argint se răspândiră în toate părțile.

— Ce este asta? întrebă Gerald.

— Obuzuri de argint, căpitane; cred că mexicanii nu vor avea de ce să se plângă.

— Afurisitul de Trompet! exclamă Chapardo; numai dînsul putea să aibă

asemenea idei. Căpitane, cred că-l putem numi locotenent!..

— Să-l numim, răspunse tinărul rîzând.

— Mulțumesc, căpitane, exclamă Trompet cu cea mai mare seriozitate.

«Și acum să-mi spunei ce s'a mai petrecut pe aici?»

— Privește, răspunse Gerald; frumoasa clădire a lui don Ignatio nu mai este de cât o ruină. Totul a fost distrus.

— Lucrul acesta îl văd eu bine, căpitane; dar oamenii unde sunt?

— S'au refugiat în păduricea pe care o vezi colo, în spre vest.

— Ei bine, propuse Trompet, eu cred că a sosit momentul să spălăm putina de pe aici. Gardianul va lua argintul, și-l va duce din nou la locul său.

— Ai înțeles? întrebă dînsul, întorcându-se spre paznicul lui don Ignatio.

— Așa dar, nu luați nimica cu d-tră, domnule locotenent?

Trompet înălță din umeri.

— N'am ucis până acuma de cât vre-o două-zeci de servitori, răspunse Gerald.

Au mai rămas încă vre-o două sute, și au cu toții cai. Lupta n'ar fi de loc egală.

Atunci gardianul se apropie respectuos de tinărul căpitan.

— Senor căpitan, zise dînsul, văd acum că sunteți niște oameni cinstiți. Voiți să-mi dați voie să mă duc să spun stăpânului meu ceea-ce am văzut? Niște francezi care știu unde se află comoara, și care totuși nu predă! Don Ignatio este un om nobil; va veni el însuși să vă ceară ertare.

— Dar d-ta uiți că i-am distrus proprietatea? întrebă Gerald.

— Don Ignatio este așa de bogat, în cât lucrul acesta nu va avea mare importanță pentru dînsul.

Tinărul nu voi să primească propunerea aceasta, fără a fi consultat mai întâi pe Trompet și pe Chapardo. Dar în clipa aceea se auzi în depărtare sunet de trambii și bătae de tobe.

— Suntem salvați! suntem salvați! strigară amicii noștri. Este un regiment francez.

Sute de exclamații fură răspunsul.

— Viva el Mexico! Viva Juarez!

— Urați! exclamă Trompet, în curând veți dansa!

Trei batalioane de infanterie înaintau în pas gimnastic.

Erau soldații mexicanii.

Cele două tunuri fură repede așezate în direcțiune de bătae.

— La patru sute de metri distanță, foc! comandă Trompet.

Obuzurile porniră, vre-o trei-zeci de soldați se rostogoliră la pământ.

Trupele se opriră un moment; nu se așteptaseră la această salvă de artilerie. Don Ignatio care mergea alături de colonelul mexican, rămăsese tâmpit.

Alte două detunături urmară, tot așa de ucigătoare. Apoi alte două.

— Aduceți apă! strigă Trompet; pie-sele au început să se încălzească.

Indienii executară ordinul cu o repeziune fulgerătoare și alte două detunături urmară, la intervale de câte-va secunde.

— Înainte? Adelante! comandă șeful batalioanelor mexicane.

Soldații porniră înainte; dar aproape îndată se opriră, cu niște gesturi pline de uimire.

Acum nu mai ascultau de vocea șefilor; se aplecară la pământ și se împrăștiară în toate părțile.

Unii dintre ei se aplecau chiar d'asupra cadavrelor camarazilor lor.

Gerald înțelesese îndată ce se petrecea.

— În sus!.. Trageți în sus! comandă dînsul cu vocea puternică.

Și îndreptă el însuși tunul pe care îl manevra Chapardo.

Proiectilele plouară d'asupra capetelor soldaților mexicanii, care își aruncară armele pentru a culege mai bine aceste obuzuri de o nouă specie.

— Voi de-acolo, foc! comandă tinărul căpitan, întorcându-se spre indienii.

Impușcăturile începură și mai ucigătoare încă de cât focurile de artilerie, pentru că fie-care glonte abătea un om.

— Frumoasă idee, căpitane, zise Trompet, tăvălindu-se de ris. Mă duc să mai aduc munițiuni.

Haide, vino și d-ta cu mine, adăugă dînsul, întorcându-se spre gardianul comori.

— Senor căpitane, răspunse acesta, adresându-se lui Gerald, dă-mi câțiva oameni pentru un sfert de oră. În timpul acesta, trageți mereu cu tunurile în sus, fără să mai împușcați oamenii, și, vă jur că veți fi salvați.

Gerald își fixă asupra necunoscutului privirea sa fulgerătoare.

— Am încredere în d-ta, caballero; ia șeace indienii.

Apași își încercară armele.

— Nu veți avea nevoie de arme, zise Mexicanul.

Soldații își ridicară privirile întrebătoare spre șeful lor.

— Duceți-vă, zise acesta.

Gardianul plecă cu ei, le dădu săpă și cazmale și îi conduse la intrarea subteranei.

După un sfert de oră de muncă intrarea aceasta era destul de largă pentru ca să poată pătrunde în ea două oameni călări alături.

Acum veniră din nou pe terasă.

— Am sfârșit, domnule căpitan; coboriți-vă cu toții, și luați-vă caii.

Cât ai clipi din ochi, amicii noștri fură gata de plecare.

— Peste două momente fură pe cai.

— A! au mai rămas două cai, murmură Trompet.

(Va urma)